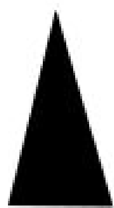
HORIA ARAMĂ

MOARTEA PĂSARII - SĂGEATĂ

EDITURA TINERETULUI

HORIA
ARAMĂ

Moartea păsării-săgeată

Desenul copertei: Damian Petrescu

Editura Tineretului
1966

PĂLĂRIA DE PAI

De câte ori îi întâlnesc, pe terasa unei cafenele, în casa unuia dintre ei, prietenii îmi cer să le istorisesc — pentru a câta oară? — neobişnuita mea aventură. Unii se mulţumesc, în ultima vreme, să mă asculte privind în altă parte, cu un soi de jenă, pentru că repetiţia a ajuns să-i obosească şi nu vor s-o arate. Ei ştiu însă că pe mine, dimpotrivă, ocaziile în care trăiesc din nou ziua aceea mă vitalizează, deşi pe o cale dureroasă. În spatele meu, desigur, ei mă compătimesc, poate că unii se şi amuză, dar au decenţa să n-o facă deschis. Nu pentru că s-ar teme de represalii. Sunt un om blajin. Dar au sentimentul că ar făptui un sacrilegiu luând în derâdere obiectul reveriilor mele nostalgice.

Poate că lucrurile n-ar fi stat aşa dacă protagonistul întâmplării n-aş fi fost eu. Sunt prototipul omului care nu-şi depăşeşte semenii, care nu-i tentat să forţeze tainele naturii şi hotarele realităţii. Lumea aceasta mi-a ajuns întotdeauna, eram perfect mulţumit cu partea ce-mi fusese dat să cunosc din ea şi nu consideram că am să trec vreodată graniţele stabile ale unei existenţe constituite.

Surâd când îmi amintesc încăpăţânarea cu care colegele de facultate încercau să-mi zdruncine echilibrul, mizând pe rezervele de romantism pe care erau sigure că le ascund. Rămâneau neconsolate la gândul că unul dintre băieţii care le înconjură nu

răspunde la apel, în nici un caz nu o face în felul gălăgios în care se obişnuieşte. Li se părea, probabil, că abuzez de orgoliu, că sfidez, oricum, că joc teatru. Câteodată naturalețea pare îngrozitor de artificială. De aceea se preocupau de convertirea mea la entuziasmul juvenil, la modul de exprimare exaltat, singurul care le părea propriu Eram oaia rătăcită, cea mai prețioasă pentru mândria lor, cea de dragul căreia bunele mele colege ajungeau să neglijeze intense domenii legitime ale puterii lor.

Neverosimilul care durează sfârşeşte uneori prin a se consacra, aşa încât pe nimeni nu a mai mirat burlăcia mea, prelungită peste aşteptări. Majoritatea promoției noastre s-a împrăştiat, multe relații au încetat, în locul lor statornicindu-se altele, mai conforme cu predispozițiile mele. Timpul mi-a dezvăluit multe, între altele posibilitatea dragostei fără punere în scenă, a legăturii sufleteşti în care moda şi „spiritul secolului” nu au nici un cuvânt.

Eram totuşi, după câțiva ani de viață independentă, un singuratic, atât cât poți fi în veacul comunicării. Departe de a dori să atrag atenția printr-o solitudine fotogenică, ieşeam atât cât se cerea, nu-mi neglijam prietenii şi nici spectacolele. Aveam grijă, din contra, să subliniez prin câte un mic amănunt, cel mai adesea vestimentar, optimismul stării mele de spirit.

Astfel am ajuns în posesia celor mai noi descoperiri — nu rareori arheologice totuşi — ale modei, cum ar fi bastonaşul de trestie şi pipa. Mai bine m-

am înțeles numai cu pălăria de pai pe care vântul capricios al modei mi-a aşezat-o într-o bună zi pe creştetul capului. În curentul general, în fața coloanelor nesfârşite de canotiere aurii care defilau pe toate bulevardele, ar fi fost de-a dreptul indecent şi extravagant să apari cu altceva.

O purtam şi în ziua când s-a consumat marea aventură a vieții mele.

Încă de dimineață începuse arşița. Eram preocupat. Mă aştepta un drum lung, peste două sute de kilometri. Plecasem fără a-mi lua gustarea, drept care am oprit la primul bufet pentru automobilişti, sub copertina căruia am intrat cu maşină cu tot. Ar fi trebuit să mănânc la volan, dar nu-mi place, mi se pare neeuropean, încât am coborât, cu pălăria de pai pe ceafă, şi m-am aşezat la ultima masă liberă. Lângă mine a luat loc, câteva clipe mai târziu, o femeie foarte brunetă. Mi-am scos pălăria, punând-o, fără să mă ridic, în cuierul supraîncărcat din spatele meu. Bruneta surise expeditiv. Era multă lume. În apropiere, o masă gălăgioasă îmi obosea urechile. Muzica răcnea în difuzoare. Zgomotele se interferau, mirosul uşor de benzină dădea locului un neplăcut aer de improvizație sportivă. Am mâncat cât mai repede, mi-am luat pălăria şi am plecat, după ce m-am înclinat maşinal în fața comesenei cu care nu schimbasem un cuvânt.

Un minut mai târziu goneam pe limba cenuşie a şoselei, din nou cu pălăria pe ceafă. Mă simțeam bine. Peisajul era perfect monoton, ca şi uşorul

cântec al motorului. Ziua avea să fie frumoasă. Prevedeam câteva plăcute ore de singurătate, atât de rare în ritmul existenței noastre. Ținta călătoriei era încă departe, nu mă incita la anticipații. Grijile lucrului puteau să aştepte.

În astfel de ocazii mă predau pe mâna amintirilor. Nici de astă dată nu se lăsară rugate. Pe deasupra limpedei privelişti trecură câteva figuri şi întâmplări. Fiecare dintre noi are asemenea preferate ale memoriei. Nu simțeam în preajma lor decât o căldură familiară, o emoție uşoară, poate chiar mai puțin: un elementar sentiment de proprietate.

În ce moment anume a început? Nu-mi amintesc. S-a manifestat mai întâi ca o nelinişte, o simplă, obişnuită nelinişte, însă una precisă, o adevărată presimțire. Inima începu să-mi bată rar, puternic, marcat. Mă apropiam de ceva, făceam contactul cu un centru de interes neaşteptat şi nedefinit. Mi-am schimbat de mai multe ori poziția, mi-am dres vocea, mi-am mutat pălăria de pe ceafă pe frunte şi înapoi, fără rost şi tot mai conştient nemulțumit.

Deodată, din nu ştiu care ungher al conştiinței, apăru ea. O văzui clar, în plină lumină, cu acea imprecizie specifică imaginii memorate, care însă nu strică acesteia, ci mai ades o flatează. Era o frumusețe sobră, înnobilată de o mare lumină interioară. Trăsăturile regulate i le domina fruntea înaltă, curbată. Croită în suave linii rotunde, avea ceva elin, minus răceala perfecțiunii. Înainte de a face o mişcare, emana un firesc fără margini, ca aceia dintre noi, foarte puțini,

care se simt excelent în învelişul lor material. Ochii ei aveau culoarea ceaiului indian.

Surprinzător pentru mine era faptul că, deşi îmi apăruse ca o amintire foarte vie, nu-mi aduceam de loc aminte s-o fi văzut vreodată. Eram sigur că nici o împrejurare, nici un moment al vieții nu ne adusese față în față. Cu toate acestea imaginea nu numai că exista, dar era departe de a-mi fi indiferentă. Am observat cu mirare că un călduros sentiment mă leagă de ființa necunoscutei. Undeva, într-o altă viață, o iubisem. O iubeam încă, acesta e cuvântul, dragostea este numele tandreței fără margini care mă anima.

Am tras maşina la marginea şoselei, mi-am şters fața de uşoara transpirație pe care mi-o provocase descoperirea şi am pornit să-mi analizez metodic amintirile. Era imposibil să fie altceva decât o imagine uitată, readusă pe primul plan printr-o farsă a întâmplării, fără importanță.

Nu a fost însă cu putință să clasez undeva, să asociez de ceva înduioşătorul desen al ochilor ei.

Am pornit mai departe, de astă dată cu totul stăpânit de nelinişte. Pentru un joc al fanteziei, totul era prea viu. Desigur, te poți îndrăgosti de o imagine, dar de un produs propriu, şi încă de la prima vedere!

Conduceam încruntat, aplecat pe volan, mereu cu pălăria pe ceafă, cu un efort suplimentar de atenție, pentru ca ficțiunea ce mă urmărea să nu sfârşească prin a mă răsturna într-un şanț.

Frumoasa imaginară nu mă

părăsea. Se mişca într-un cadru necunoscut. O vedeam într-o încăpere intimă, cu tapete de stil vechi, în dungi verticale, şi mobile fine. O pendulă antică, în lemn negru, amintind un turn de catedrală, bătea într-un colţ. Mai era un mic dulap de cireş cu perdele subţiri de tul, după care ştiam că se ascund cărţi. Aveam certa senzaţie că aş putea, la nevoie, enumera titlurile. Eram prea speriat ca s-o fac.

Şoseaua se popula din ce în ce. Mă apropiam de un mare oraş. Eram obosit şi mă concentram tot mai greu. Am traversat oraşul cât am putut mai atent. Treceam de ultimele vile. Drumul urca printre zone de verdeaţă. M-am relaxat. Obsesia părea că se estompase. Şi atunci, deodată, am văzut cu limpezime drumul spre ea. Am continuat să gonesc câteva minute. Apoi am făcut cel mai neverosimil dintre gesturile de care m-aş fi crezut în stare. Am întors maşina şi am reintrat în oraş. Am străbătut o parte cu totul străină a întinsei localităţi din care nu cunoşteam decât bulevardele centrale. Cu o mână sigură am condus printr-un labirint de străzi, convins că ştiu încotro merg şi că, anume, mă apropii de ea. Eram sincer curios. O jumătate din mine privea detaşat şi aştepta cu multă seriozitate cele ce aveau să urmeze.

După încă două cotituri am ajuns într-o frumoasă alee de vile mici, copleşite de iederă. Le-am privit pe rând. Îmi erau familiare. În faţa uneia am oprit. Am coborât. Cu un mic tremur al mâinilor, am ghicit soneria, ascunsă în grilajul scund şi complicat.

Am tresărit. Ce căutam eu aici, în

fața acestei case fermecătoare, dar necunoscute? Unde avea să mă poarte neînțeleasa pornire de care ascultam? Şi unde eram eu, echilibratul, reticentul, în această împrejurare demențială?

Un zgomot întrerupse retorismul întrebărilor mele. Uşa de intrare se deschise şi în pragul ei apărură ochii de ceai indian.

M-am descoperit, am îngăimat câteva sunete, m-am apropiat, dându-mi răgazul s-o observ. Era ea, cu toate amănuntele ştiute, cu multe altele în plus, cum ar fi sprâncenele voluntare, mâinile expresive, cu degete lungi, aproape egale. Respira o mirare caldă, o aşteptare, mai exact.

Eram într-o situație fără ieşire. Se vedea limpede că, la rândul meu, îi eram necunoscut.

— Iertați-mă, am îngăimat. Trebuie să vă vorbesc câteva minute. Numai câteva.

Am întins o carte de vizită.

— Intrați, a rostit ea cu ceea ce scriitorii numesc un glas catifelat. Vorbea ca un om care vorbeşte pentru plăcerea lui proprie, fără a se feri de intimitatea tonurilor adânci.

Am urmat-o într-un mic salon. Am căutat din ochi pendula-turn, dulapul de cireş. Erau la locul lor, printre alte câteva, puține la număr, mobile alese.

— Vă ascult, rosti tânăra şi se aşeză, îndemnându-mă cu un gest să fac acelaşi lucru.

— Frumos interior, am început. Distins.

Ea tăcu. Am arătat dulapul.

— Mobilă veche. Stil...

— Mai departe? riscă ea o ironie. Era prea evident că bat câmpii.

— Vă place să citiți mult, am surâs. Trebuia să merg până la capăt.

— Dispuneți de informații prețioase.

Unde era căldura tonului ei? Vorbea un frigider.

— Oricum, un Flaubert complet nu se vede în orice casă.

Aici aplecă puțin capul, ridicând o sprinceană. Fața ei avea o plăcută linie ovală, foarte pură. Am râs:

— Cuvintele mele vă amintesc „Memoriile unui nebun”? Era fermecător acel Flaubert prea tânăr…

Necunoscuta se ridică în picioare.

— Ce doriți?

Iritarea o îmbujorase, îi ridicase nările subțiri. Aşteptam să întindă brusc mâna spre a-mi arata uşa.

— Iertați-mă, am spus. Nu ştiu cum să ajung la obiectul vizitei mele. O să vă pară ciudat şi îndrăzneț. Vă implor să credeți însă că vorbesc serios. Asculta. M-am îndrăgostit de dumneavoastră, am rostit în sfârşit şi după asta m-am simțit mult mai bine.

Ea surâse amuzată.

— Vă înțeleg, am spus. Desigur, nu sunt singurul în această situație. Cazul meu e totuşi aparte. M-am îndrăgostit de dumneavoastră acum o oră şi ceva când v-am văzut pentru prima dată, în maşina mea, pe şoseaua Bucureşti-Braşov, la câteva zeci de kilometri de aici.

Am surâs la rândul meu.

— Partea cea mai extravagantă a întâmplării o constituie faptul că tot ce v-am spus e adevărat.

— Nu înțeleg, murmură ea, din nou ca pentru sine.

— Nici eu, şi vă rog să credeți că nu glumesc. Tot ce v-am relatat este riguros exact. Nu v-am văzut niciodată, nu vă cunosc, nu ştiu nici acum care vă este numele. În urmă cu o oră am avut o viziune a chipului dumneavoastră, iar acum cincisprezece minute a drumului până aici. Cunoşteam pendula în formă de turn, ca şi cărțile din dulapul acesta. Nu-mi rămâne decât să vă întreb: ce vrăji ați făcut? Sunt străin de oraş, n-am călcat niciodată în cartierul acesta, n-aveam de gând să-mi întrerup drumul, sunt grăbit să ajung la o destinație care-i încă departe. M-ați chemat. Iată-mă. Vă ascult.

Ochii de ceai indian se rotunjiră de uimire:

— Dar nu «v-am chemat»! Delirați.

— Tot ce se poate. E un delir de invidiat. Vă cer totuşi explicații.

Unde erau bunul simț, ponderea, ori cel puțin elementara mea bună creştere? Aveam să le regret.

— Nu vă înțeleg. Cred că sunteți hotărât să faceți cu orice preț o impresie proastă. Senzaționalul nu e pe gustul meu. După cum ați dovedit că ştiți, îmi place Flaubert. Asta ar fi trebuit să vă pună pe gânduri.

— Iată-mă şi seducător de profesie! am surâs.

— Trebuie să recunoaşteți, rosti puțin înțepat interlocutoarea mea, că orice e mai verosimil decât ceea ce pretindeți dumneavoastră.

— Recunosc, într-adevăr, nu prea mă ajută circumstanțele. Dar vă dau în

mod solemn cuvântul meu de onoare că nu m-am îndepărtat nici cu o literă de la adevăr.

Era o situație fără ieşire. Ar fi trebuit pur şi simplu să mă ridic şi să plec. Un destin categoric mă țintuia însă locului.

— Oare ce nume să dau amintirii pe care o să v-o port?

— Eliza, răspunse şi se depărtă către fereastră. Tăceam încurcat, privind interiorul şi descoperind în fiecare moment noi cunoştințe. Arabescurile covorului vechi, liniştea uşor prăfuită a casei. Îmi aminteam planul întregii locuințe. În spatele meu se afla sufrageria. Dincolo de uşa din fața mea trebuia să se deschidă un scurt coridor din care să se despartă două camere de dormit.

M-am răsucit nervos pe scaunul greu. Nu cumva eram pe cale să-mi pierd mințile?

Tăcerea se prelungea. Tânăra dovedea un calm îngeresc. Prezența şi tăcerea ei erau extrem de plăcute. Să nu fi fost blestemata de încurcătură care mă făcea ridicol şi care dintr-o clipă în alta avea să mă alunge pentru totdeauna!

M-am ridicat. N-avea rost să aştept să fiu dat afară.

— Scuzați-mă, am spus. Totul e de neînțeles. Un singur lucru pot să vă afirm cu certitudine: vă iubesc. E nemaipomenit să auziți o asemenea declarație din partea unui om care susține că nu vă cunoaşte, dar iminența despărțirii noastre mă grăbeşte s-o fac.

Eliza se apropie, oprindu-se în fața mea.

— Cine poate şti ce e sub fruntea dumitale? Poate crezi în ceea ce spui. Poate că nu eşti nebun.

— Poate, am adăugat, ar trebui să trecem peste absurdul care ne încercuieşte. Să considerăm că a fost pronia îndrăgostiţilor.

— Cum să te cred? Rosteşti cuvinte prea mari ca să fie sincere.

Era în faţa mea, severă, matură, curioasă totuşi, dar nu la modul frivol, ci purtând lirismul întrebărilor pe care ţi le pui ţie însuţi.

Simţii că roşesc.

— Ştiu, am spus, fac o greşeală capitală, dramatică, plecând. Îmi dau totuşi seama că asta doriţi.

— Da, spuse ea liniştit. N-are nici un rost să schimbăm la infinit presupuneri în legătură cu ceea ce nici nu ştim dacă s-a întâmplat sau nu. Să cauţi explicaţii inexplicabilului e lipsit de sens. Să luăm latura amuzantă a lucrurilor. Eu una nu mă supăr. Urmează-mi exemplul.

Deschise uşa în faţa mea. M-am pregătit să ies. Am mai îmbrăţişat o dată cu privirea încăperea pe care o părăseam. Totul îmi era bine cunoscut. De pe un perete mi-a atras totuşi atenţia o fotografie. Reprezenta un bărbat robust, plin de viaţă, cu neaşteptate priviri îngrijorate. Fotografia îl surprinsese în plin soare, purtând... O pălărie de pai.

— Fratele meu, răspunse Eliza întrebării pe care mi-o ghicise din priviri.

— Îl cunosc, am spus maşinal. Dar asta nu vă interesează, desigur.

— Numai dacă puteţi adăuga fapte pozitive. De altfel, v-aţi putea vedea.

Diseară se întoarce din capitală. Ar fi amuzant să vă întâlniți.

Am simțit că forța nota, punând ironie acolo unde nu se simțea tentată s-o facă. Am înțeles că se apăra. Ieşii hotărât.

— Îmi pare rău, am spus în pragul casei, mai rău decât ați putea crede. Dacă v-aş fi cunoscut la cea mai banală serată, pe o plajă, la un spectacol, totul ar fi fost normal. Aşa...

Tăcui. Forța implacabilă a manierelor universal acceptate mă obliga să mă retrag. De altfel, trebuia să-mi continui drumul. Am salutat adânc şi am suit la volan. Am pornit brusc. Când am privit înapoi, casa Elizei nu se mai putea deosebi de celelalte.

A fost o zi pierdută. Însărcinările mi le-am îndeplinit cu stângăcie. Termenii de specialitate îi auzeam parcă pentru prima oară. Am şi întârziat mai mult decât crezusem.

Apoi am gonit spre Bucureşti. Nu făceam decât să caut, în labirintul fără ieşire al afacerii, o cheie ce refuza să mi se arate. Îmi blestemam imprudența cu care irosisem unicul prilej de a cunoaşte prototipul viziunii de care beneficiasem. Eram furios pe întâmplare. Blestemam absurdul şi-mi făceam de două parale creierul în stare de asemenea gafe.

La o târzie oră de noapte eram din nou sub copertina unde îmi luasem în dimineața aceea micul dejun. Domnea o agitație neobişnuită. Am coborât să iau ceva. Eram istovit.

Abia am pătruns în lumina excesivă, dublată de o muzică

asurzitoare, că o duzină de oameni s-au repezit la mine vorbind toți o dată, suprapunându-se, întrerupându-se:

— Pălăria...

— Vă rugăm...

— Poate dumneavoastră...

Înainte de a putea înțelege ceva, un roşcovan furios îmi smulgea canotiera de pe cap. Consternarea şi strigătele de indignare nu-mi fură luate în seamă. Roşcovanul se îndepărtă grăbit, cu un aer ofensat, urmat de ceilalți. Îşi continuară agitația în jurul unei mese periferice. Mă îndreptai într-acolo, scos din fire, împiedicându-mă de scaune şi consumatori.

La masă nu mai găsii pe nimeni. Grupul nebunilor făcea semne unei maşini care se îndepărta.

Un glas mă chemă, prin vacarmul înconjurător. Mă întorsei cu violență. Roşcovanul îşi ştergea fruntea cu o batistă mare, cenuşie, şi-mi întindea pălăria cu o satisfacție obosită.

— Ce-nseamnă toate astea? m-am bâlbâit de furie.

Roşcovanul mă apăsă pe ambii umeri, făcându-mă să mă aşez pe un scaun şi, aşezându-se la rândul său, se bătu cu palma pe genunchi:

— A dracului încurcătură! Râse, cu slabe puteri, transpirând din belşug. Toată ziua am alergat după pălăria aia. Câtă lume trece zilnic prin localul nostru... Genială idee ai avut să mai treci o dată pe aici! Criminalul... se întoarce la locul crimei...

Tresălta de râs, ca sub un duş gâdilos.

— Nu înțeleg, am spus,

întorcându-mi pălăria pe toate fețele. Nu-i pălăria mea?

— Ba da, sughiță el. Cealaltă nu era! Şi râzi, şi râzi.

Mi-a trebuit o răbdare de fier ca să aflu că în dimineața zilei respective, tot aici, sub copertina de beton, schimbasem pălăria cu un tip. Două pălării de pai nu erau greu de confundat în anul acela.

— Ei şi? Ce importanță are?

— Are, râse roşcovanul atotştiutor, are, pentru că pălăria cealaltă era de un tip special!

N-are rost să mai reproduc lunga convorbire prin care am aflat cheia complicatelor întâmplări ale zilei. Pe scurt, purtasem vreme de douăsprezece ore o pălărie cu... memorie artificială. Unicatul experimental aparținea unui inventator încă necunoscut: fratele ei...

Pălăria îşi executase conştiincios programul. Îmi oferise imaginea minunatei Eliza, mă condusese până la ea. Restul ar fi trebuit să-l fac singur.

M-am ridicat brusc de la masă.

Aşadar, totul fusese o iluzie, un furt de memorie!

Eliza rămăsese totuşi în mine. Acum ştiam totul. Aveam s-o găsesc, să-i explic, să-i cer iertare pentru apariția mea insolită, s-o rog să mă primească printre prietenii săi. Şi, poate, mai târziu...

Aveam să-l cunosc pe omul din fotografie. O iubea mult, mă putusem convinge.

Am plecat grăbit. Am gonit tot restul nopții către oraşul Elizei.

Când am ajuns, se lumina de ziuă. Am început să colind cartierele, în

căutarea vilei cu iederă. Mereu mi se părea că altul e drumul spre ea. Eram sigur că mi-l voi aminti, că voi reface pas cu pas experiența zilei trecute şi voi ajunge în fața porții dorite.

Mă înşelasem însă. În ajun nu eu condusesem maşina prin labirintul întinsei localități, nu eu îmi alesesem drumul. Mă lăsasem condus de o memorie străină. Nu mai ştiam să ajung la Eliza.

Ore în şir am colindat oraşul, mai întâi la întâmplare, apoi încercând să fiu sistematic. Inutil, nu am reuşit să refac drumul parcurs. Părea că totul, ziua de ieri, vila, Eliza însăşi căzuseră într-o zonă neagră, moartă, a inexistenței. A trebuit să-mi pun şi să-mi repet întrebarea dacă e ceva adevărat în toată istoria asta.

Mă mai întreb şi astăzi, după atâta vreme, deoarece nu am mai putut-o revedea pe frumoasa cu ochi de culoarea ceaiului indian. M-am interesat de cercetările privitoare la mecanismul memoriei, la imitarea lui. Nicăieri n-am dat de fratele Elizei. Probabil că invenția lui este încă departe de a fi desăvârşită…

Ciudata mea aventură n-a avut alt efect decât acela că mi-a consacrat singurătatea. Nu mă pot uita la o femeie fără să-mi amintesc, cu un belşug de amănunte inutile, în parte adăugite, probabil, ulterior, figura singurei ființe de care mi-aş fi legat viața.

Ca o slabă compensație, prietenii mei par să-şi fi schimbat părerea după care aş fi prototipul lipsei de romantism. Nu e meritul meu, ci al frumoasei apariții care mi-a traversat existența. Şi, să nu uit, al pălăriei de pai.

PIANUL PREPARAT AL LUI ELECTRONICUS

Ceea ce mă preocupă este realitatea oricărei libertăți.

Thomas Mann

1

Roata cea mare evolua lent. Nacelele uşoare suiau, coborau, într-o ciudată horă verticală. Rotația lor solemnă, de sistem planetar, ridica în noaptea de august perechi neastâmpărate. Mişcarea spițelor de neon ale roții marca timpul, ca un ceasornic al plăcerii.

Hotărâți să petreacă din toate puterile, cei ce se instalau în coaja de nucă a nacelelor îşi luau un zgomotos rămas bun de la cei rămaşi pe pământ, le făceau semne.

Treptat mişcarea îi despărțea de ei şi o dată cu aceasta agitația se potolea. Perechile deveneau tăcute, se pierdeau în privelişte.

Văzută de sus, lumea era smălțată de neregulate fluvii şi bălți de lumină. Peste ele se suprapuneau rețelele altor lumini, simplificări ale drumurilor încrucişate în noapte. Aşa cred că se vede Pământul de pe o rachetă în ascensiune. Aşa cred că se vede, tot mai departe, mereu mai nemărginit, planetă cu înalte reliefuri incandescente, cu aglomerări şi absențe sugerând oraşe distanțate de spații negre, o constelație revărsată capricios.

Roata cea mare se învârtea cu maiestate, ridicând printr-o mişcare calmă nacela, integrând-o în noaptea incertă. Stelele nu se puteau bănui peste aura luminoasă, ca un penaj difuz, care domina freneticul Luna-park.

Cu fiecare metru de ascensiune, perechea din nacela albastră simțea

îndepărtându-se, o dată cu Babilonul de jos, elementul artificial, iritant, specific acestor metropole ale distracției. Noaptea îi cuprindea dintr-un unghi mereu mai deschis, ceea ce le dădea o senzație de securitate.

Nimic nu-i stânjenise în tot cursul serii petrecute în Luna-park, dar acum percepeau în mod diferit fastul industrial, se simțeau deasupra lui din toate punctele de vedere. Distracțiile ieftine, cele cu reale sau imaginare pretenții de rafinament, scăldate într-o lumină forțată, ațâțătoare, îşi pierdeau farmecul agresiv care-i subjugase, ordonându-se în plan, într-un sistem de forme complicat, dar finit, exterior, supus.

Noaptea câştiga teren, cuprinsese mai mult de jumătate din sfera dimensiunilor înconjurătoare. Teritoriul luminii sălbatice, neregulat, părea o piele de animal fosforescent, un sagri miraculos care se comprima, se zgârcea.

Avansau în noapte, tot mai încet, mai nehotărât, şi tot astfel, nehotărât, se arătau primele stele, obscure, abia dibuind prin ceața luminoasă, ochi timizi, dar plini de curiozitate, asistând la mişcările tot mai slab perceptibile ale animalului muribund, cu strălucirea în descreştere. Apoi staționară, în cumpănă, între sus şi jos, înainte şi înapoi, între mişcare şi nemişcare, gustând ceva din teama spațiului inert, a instintivei dureri care însoțeşte, în subconştient, desprinderea de pământ. Descoperiră în jur o altă noapte, poroasă, tentaculară, neaşteptată, o celulă fantastică, un fagocit uriaş gata să-i absoarbă, să-i asimileze, în fața celor două universuri de

lumină opuse care-i priveau impasibil.

Şi începu coborârea, de cealaltă parte a marelui drum circular. Coborau bucuros, regăseau cu plăcere sub ei, departe încă, dar tot mai aproape, lumea care era totuşi a lor. Pielea de sagri se desfăşura, copleşea împrejurimile, ocupa orizontul. Aşteptarea lor o lua înaintea evenimentelor, accelera revărsarea lucrurilor în spațiul lor inițial, suprapunea această imagine subiectivă peste aceea reală, într-o mişcare unică, logică, optimistă. Priveliştea se extindea, câştiga în amplitudine, deschizând largi brațe care tindeau să-i cuprindă, să-i integreze în materia clocotitoare. Dar aceasta nu mai deştepta în cei doi nici o teroare, dimpotrivă veneau către ea cu întreg elanul, cu o încredere terestră. Construcția orbitoare de sub ei creştea dincolo de orice limite, în detrimentul proporțiilor juste, creştea fabulos.

Şi deodată mersul încetă. Erau pe pământ. Totul intrase cu o ternă bruschețe în dimensiunile normale. Noaptea pierise, nici o urmă a stelelor nu se mai ghicea şi nici din roata cea mare nu era vizibil mai mult decât un arc de cerc. Săriră sprinteni din închisoarea nacelei albastre, bucuroşi să-şi regăsească anonimatul.

2

Nu există anonimat. Cei doi ştiau că nu-şi pot relua condiția firească fără a-şi regăsi identitatea. Aventura cure le dăduse personalitate se încheiase. Cu atât mai bine. Modestul salt aerian întredeschisese, nedorit, o uşă către zone pe care nu le visaseră. Erau bucuroşi să reîntâlnească limitele unei libertăți cunoscute primitoare lipsite de exigențe.

Pe Greger îl înduioşa profilul grațios desenat al încă tinerei sale soții. La rândul ei, Hulda se gândea cu afecțiune la blondul Greger, soțul ideal, omul care-i asigura liniştea, dreapta premisă a stabilității Greger era de altfel, şi funcționarul model, care nu avea a se teme că mâine va fi concediat pentru că, scos din sărite de o dispoziție arbitrară a şefului, se va repezi să-l convingă cu pumnii. Alesese condiția executanților de carieră, care pe plan sufletesc pun gazonul din fața casei înaintea problemelor de amploare departamentală. Se țineau zdravăn de mână, unul de o parte, altul de alta a liniei care marchează patru decenii, trecând prin viață ca printr-un Luna-park de dimensiuni record, satisfăcuți a priori, de vreme ce plătiseră biletul de intrare şi nu ei trebuiau să fie protagoniştii.

Îşi permiteau destul de rar, mai des totuşi decât credeau cunoscuții care le admirau armonia domestică, asemenea escapade în doi, superficial adolescente, în care prietenul cifrelor îşi ținea soția de după gât, în vreme ce mâna cealaltă îi rămânea ştrengăreşte înfiptă în buzunar.

Se fereau însă, din instinct, de orice sursă a neliniştii şi dacă ar fi bănuit implicațiile sufleteşti şi de imaginație ale unei echilibrate tumbe într-o cuşetă a roții mari, ar fi ocolit încercarea ca pe un necaz financiar.

Acum nu mai era nimic de făcut, căzuseră în cursă. Puteau cel mult să uite, ceea ce şi făcură plini de zel în chiar clipa când atinseră pământul. Se cufundară din nou în odihnitoarea lipsă de gândire pe care o presupune amuzamentul în comun, mulțumiți să alerge de la o baracă la alta, de la un stand de tir la unul de pescuit rațe de celuloid, trecând pe lângă o disputată „încercare a norocului" şi un zgomotos teatru de păpuşi automate, urmându-i pur şi simplu pe cei dinaintea lor, râzând când se râdea şi trecând mai departe când o făceau şi ceilalți, fără nici o altă obligație decât aceea de a se distra.

Aici, pe pământ, lucrurile erau simple şi pe înțeles. Greger îşi putea aminti că se consideră un patron al cifrelor, un general conducând fără teamă nesfârşite cohorte de numere, formând cea mai disciplinată armată din câte se pot imagina. Iar Hulda putea uita ceea ce ştia de mulți ani, şi anume că soțul ei este robul acestor cifre, cele mai insuportabile şi capricioase capete încoronate pe care le-a cunoscut istoria absolutismului.

Alergau fără griji de la pavilionul „Circului de altădată" la cel al „Misterelor Indiei" şi nimeni nu bănuia că în liniştea şi veselia lor, tonice ca aerul condiționat, se ascundea împăcarea celor doi oameni cu identitatea lor comună, primejduită o

clipă de forțe imaginare.

3

Conformismul presupune însă disimulare. Soțul ideal avea oricând la îndemână o mică ironie inofensivă la adresa idealei sale partenere de viață, după cum ea însăşi păstra cu grijă secretul cu ajutorul căruia conducea nava căsniciei lor, lăsându-i pe cei din jur să creadă că Greger este timonierul. Există asemenea perechi potrivite ca două ca două jumătăți ale unui ou, perechi standard, posedând toate datele pentru a îmbătrâni împreună fără să depăşească totuşi cu o centimă cerințele strict necesare pentru o fericire de serie. Atingând cu bine jumătatea drumului vieții, cei doi aveau grijă să-şi ajungă, făcând economie de sentimente şi emoții, ferindu-se de foarte nou şi foarte vechi, de praguri şi revelații, reuşind, ca atâtea milioane de oameni, să trăiască printre miracole şi cataclisme, fără să întârzie la birou.

După ce depăşiseră o dată, în seara aceea de august, limitele amuzamentului pur, intrând fără voie în teritoriul emoției, Greger şi Hulda ar fi putut evita recidiva ocolind tot ce aducea cu necunoscutul. Aceasta ar fi fost însă împotriva naturii lor, recunoaşterea sinceră a dorinței de a se păstra în zone călduțe putând însemna începutul negării ei.

Aşadar, se opriră, imprudenți, în fața titulaturii ciudate care domina un mic teatru de pânză: *Pian preparat*. Reclama era construită pe un exces de termeni tehnici: creatorul instrumentului

era numit „eminentul Electronicus”, aparatul: „o performanță în care secolul s-a depăşit pe sine”. Inscripțiile luminoase, imaginile mecanice, pe jumătate ermetice, menite să ațâțe curiozitatea creau un climat de încredere, evocau universul ştiințelor pozitive.

Pian preparat? Stereoviziunea transmitea adesea concerte imposibile bazate pa alterarea bunului instrument prin adăugarea la rezonanța corzilor acestuia a tot felul de apendice metalice, de cristal şi de altă natură alese mai mult sau mai puțin inspirat. Hotărâți să guste toate plăcerile lumii, împotriva prudenței şi a lipsei de simț muzical, cei doi intrară. Plăteau astfel tribut unui snobism întârziat, Greger dintr-un fel de bruscă sportivitate care-l hotărâse să nu ocolească nici cea mai atonală distracție, Hulda pentru că-l cunoştea pe Greger şi fiindcă i-ar fi făcut plăcere să aibă ceva „tare” de povestit prietenelor a doua zi.

4

O estradă de aluminiu. O armătură de tuburi din acelaşi material, formând un schelet asemănător cu al unei insecte văzute dinăuntru, susținea epiderma textilă a sălii transportabile. Şirurile de bănci, coborând într-un modest amfiteatru, erau populate de un public împărțit. Se râdea, se scotocea cu degete nerăbdătoare ambalajul ingenios al dulciurilor populare, zeflemiştii schimbau, peste capetele altora, ironii pretimpurii la adresa spectacolului aşteptat.

Răbdător, pe estradă trona un imens pian cu coadă, croit pe măsura scenelor cu o deschidere de cel puțin şaizeci de metri, aici oarecum stânjenit. Tăcea, grav, negru, unic obiect masiv în interiorul de jucărie. Curând lumina estradei se intensifică şi apăru „eminentul Electronicus”.

De mult cabotinajul clasic nu se mai purta altfel decât verbal. Cert este că artistul intră pe scenă cu o mână în buzunarul pantalonilor şi, sprijinindu-se cu cealaltă pe luciul pianului, ba şi bătându-l uşor cu palma, ca pe un animal ascultător, vesti cu o absolută degajare începutul spectacolului. Avea să demonstreze, cu voia celor de față, un instrument pe care l-ar fi considerat fantastic dacă n-ar fi fost construit cu mâna sa proprie.

Urmă o scurtă echilibristică pe muchia de cuțit dintre un stil „ştiințific” şi unul „popular”, în care timp încercă să explice principiul instrumentului său.

Începu prin a aminti rolul biocurenților în viața fiecăruia. Pe o cale destul de încâlcită, pe care nu vom încerca s-o refacem, ajunse la formularea ideii că la urma urmelor diversele stări de spirit sunt declanşate prin anumite semnale. După ce preciză cu modestie că-şi consacrase viața, cel puțin până atunci, studierii şi clasificării acestor curenți şi a stărilor psihice care corespund unora dintre ei, sublinie că de aici şi până la realizarea experimentală a unor metode prin care stările cu pricina să poată apărea la comandă fusese numai o chestiune de geniu practic.

În acest moment bătu din nou cu palma pe crupa armăsarului negru, cu care se pregătea să pornească la drum, pentru a sugera că se apropie clipa când se va înțelege legătura dintre preludiile sale oratorice şi „pianul preparat”. Într-adevăr, cu aceeaşi simplitate comunică faptul că o mare gamă de circuite electronice acordate pe stările de spirit sus menționate se aflau în corpul de lac negru, putând fi puse în funcțiune printr-o simplă apăsare pe o clapă. Astfel, aparatul său se dovedea un veritabil pian al sentimentelor, senzațiilor, pornirilor celor mai diverse şi, evident, amuzante.

Sala avu un mic râs binevoitor, obligatoriu față de buna intenție distractivă a omului de pe scenă.

În acest moment părăsi culisele pentru a se înfățişa publicului o vivace domnişoară brunetă cu priviri alegre, partenera sa.

După ce o instală pe aceasta într-un anume unghi față de pian, cam în prelungirea cozii, explicând că într-acolo

este orientată „bătaia” aparatului, Electronicus anunță pe un ton ridicat începutul experimentului.

Pierduți în mulțime, Greger şi Hulda se mişcară pe locurile lor, ca o ultimă corectare a poziției înaintea cursei hotărâtoare, şi-şi lungiră gâtul ca toată lumea, gata să asiste, nu fără o secretă şi preventivă strângere de inimă, la tot ce putea fi mai neaşteptat.

Cu degetul gros al stângii în răscroiala vestei, Electronicus se aplecă elegant şi atinse o clapă. Se auzi un *la* mediocru şi drept acompaniament domnişoara vivace ridică din umeri. Gestul părea perfect natural, era însă departe de a exprima indiferența pentru cele ce se conspirau împotrivă-i, constituind, din contra, un prim efect al artei maestrului. Apăsarea repetată, în ritm capricios, a clapei şi execuția ireproşabilă, în acelaşi ritm, a ridicărilor din umeri provocară în sală primele uimiri.

Pianistul trecu la un exercițiu mai avansat. Atinse o altă clapă, a lui *si*, făcând-o pe tânăra lui colaboratoare să se ridice de pe scaun. Un alt sunet o făcu să şadă. Pentru variație, un nou ton îi propuse să izbucnească în râs ceea ce ea execută conştiincios. Electronicus îşi sporea însă pretențiile. În clipa imediat următoare, el comandă plânsul şi întreaga sală putu să se convingă de instabilitatea sufletului feminin, cu atât mai vârtos cu cât alternarea râs-plâns, părând distractivă, fu prelungită vreme de un minut.

Sala oscila între două ispite, tinzând să imite pe rând fiecare dintre

cele două molipsitoare acte, dar, cum nu i se dădea timp să se contamineze temeinic, rămânea în expectativă. Un *sol* retezat încheie virtuoasa execuție muzicală, încununând-o cu o reprezentativă cascadă de râs. Spectatorii izbucniră spontan în aplauze. Comentarii cu glas tare şi interjecții admirative apreciau pozitiv eforturile „artiştilor”.

După scurgerea primului val de aplauze, pianistul se întoarse şi mai hotărât către instrument, pornit să-şi zdrobească publicul ori să piară. Judecind după mişcarea extrem de vie a ochilor brunetei în orbitele lor, violent conturate, tânăra ştia ce-o aşteaptă, bucurându-se, altruist, pentru cei din sală.

5

Urmă, într-adevăr, ceva ieşit din comun. Era un număr ce s-ar fi putut intitula „Julieta”. Pe baza unei partituri dinainte pregătite, fu interpretată o lucrare al cărei principal conținut îl formau bucuriile şi durerea iubitei lui Romeo, viața şi moartea ei. În straniul acompaniament format din sunete izolate, repetate obsesiv, asociate apoi cu altele în dezvoltări aproape muzicale, tânăra se transformă într-o fecioară ştiutoare şi candidă totodată, şăgalnică şi gravă. Era de necrezut. Domnişoara cu ochii încondeiați, fără măcar să renunțe la machiaj, devenise o alta, era Julieta, o anume Julietă simplificată, poate, schema unei Juliete, o schemă posibilă însă, ori chiar întâlnită pe scenă într-o viziune mai puțin reverențioasă față de intențiile bătrânului Will.

Fata se pierdu într-un dans ai freneziei de a trăi din care n-o întrerupse decât solemnitatea apariției lui Romeo. Evenimentul putu fi urmărit pe fața tinerei care se concentră pentru a ghici viitorul sub masca ce i se înfățişa...

Urmă dragostea. Atmosfera se modificase în întregime. Artă sau exhibiție, cele ce se petreceau pe scenă convingeau prin mijloace simple, omeneşti. Tânăra se dovedea capabilă să transmită nuanțe de sentiment foarte exacte fără a se ajuta de vreun text şi fără arsenalul clasic al mimei. Gesturile şi rarele interjecții porneau din convingere intimă, erau nu instrumentele convenției teatrale, ci moduri de trăire

sinceră a sentimentului comandat. Ochii îi străluceau, într-adevăr, figura îi devenise luminoasă, chiar angelică, împotriva datelor ei naturale. Mişcarea avea un firesc în afara artei, unde altminteri se situa întreg experimentul, în primul rând prin faptul că nu era un produs al conştiinței.

După euforia inițială a dragostei, Julieta cunoscu durerea. Fu dezolată, se revoltă, făcu apel la şiretenie şi calcul. Traversă delicat arpegiul suitor de la înțelegerea adolescentă a iubirii la dorința matură de a se contopi cu dragostea interzisă, coborând apoi de la fericire la singurătate, nelinişte, adâncă suferință omenească.

Cu sufletul la gură, mediocritatea privea prin ochii lui Greger şi se bucura că înțelege atât de uşor limbajul esopic al sentimentelor nude, ştiind să-l descifreze în respirația fremătătoare a celei de pe scenă, în iluminările şi penumbrele ei.

După o prelungită suferință, Julieta aflase o linişte înşelătoare. Un calm tenebros o mână cu o hotărâre irevocabilă spre o limpede rezolvare a conflictului. Cu obrajii traşi, cu ochii goi, cu o tristă şi înțeleaptă maturitate în suflet, Julieta... muri.

Sala rămase încremenită. Pianistul însuşi, cu mâna uitată pe ultima clapă a simfoniei sale, rămăsese pierdut, aplecat spre aceea căreia-i împrumutase, cu o putere neomenească, un peisaj interior care îi depăşea pe amândoi. Fata era şi acum acolo, un chip ascuțit, palid, o frunte umbrită, cu ochi rătăciți în privelişti nepământene, paralizante, ea însăşi o prezență neverosimilă, de mit.

Greger fu primul care-şi aminti elementul spectacular. Aplaudă, şi barbaria zgomotului rupse vraja. De peste claviatură se ridică un obişnuit al succeselor, purtând în colțul buzelor, ca pe o floare, un surâs foarte sigur de sine. Consumată, trădând o jenă impersonală, ca după un strip-tease, reapăru şi tânăra vivace cu ochi încondeiați, de care toți cei de față uitaseră cu desăvârşire, în frunte cu ea însăşi. Un knicks şi câteva bezele hollywoodiene deconcertară pe ultimii romantici care oftând, se mulțumiră să-şi adauge aplauzele întârziate la ale celor mai harnici.

6

Rămâne un mister neelucidat persoana lui Electronicus. Era acesta un vizionar, o fire de artist care adopta din calcul stilul degajat, mai accesibil şi comercial? Ori în fața aparatului, rod al valențelor sale pozitive, tehnicianul transfigura interior până la a cunoaşte inspirația? În fine, s-ar fi putut ca partitura să fie compusă de altul, un real cunoscător al marelui englez, părintele Julietei, cineva care ar fi primit să conceapă acest original digest pentru un pian al sentimentelor.

Cert este că, odată numărul încheiat, Electronicus mătură cu privirile sala care, la picioarele înaltei sale staturi, semăna mult cu o perie dreptunghiulară tunsă uniform. Fără exces de modestie, cu brațele larg îndepărtate de corp, el invită pe scenă, drept ultimă parte a exhibiției, orice persoană care ar fi dorit-o. O făcea, spunea el, pentru a demonstra lipsa oricărui şiretlic. Domnişoara vivace era, ce-i drept, antrenată, însă cu oarecare aproximație oricine ar putea repeta experiența. Înțelegând reținerea acelora care nu ar fi primit să devină un instrument docil în mâna unui Electronicus necunoscut, aici avu un surâs fin, inventatorul invita pe scenă o pereche, un cuplu care să probeze în colaborare posibilitățile pegasului negru.

Sala chicoti amuzată, nimeni însă nu se grăbi sa primească. Electronicus trebui să stăruie. Şi, stăruind, întâlni privirea lui Greger. Citi în ochii lui un

mesaj încurajator. Trădau o dorință abia reținută de-a avea acces la marea jucărie de lac strălucitor. Drept care omul de pe scenă se crezu îndreptățit să-l arate cu degetul. Invitat personal, cu belşug de gesturi şi într-un stil prolix, Greger se ridică în picioare. O furtună de aplauze îl încurajă. O prinse de mână pe Hulda fără să asculte protestele ei conformiste. Bunul ei simț îi părea o enormitate, îl făcea să surâdă. Sub această elitră de pânză cu nervuri de aluminiu domneau alte legi, cum de nu-şi dădea seama? Cu o nepremeditată atitudine părintească o trase uşor după sine şi ea ascultă, ieşi după el din rândul unde şezuseră, îl urmă pe scenă.

Un elan interior, subconştient, îi şoptea lui Greger că este de datoria sa să facă față situației în mod onorabil. Seara lor de libertate, consacrată zeului distracției, trebuia încheiată într-un spirit de consecvență. De altfel nu întrevedea nici un chip de a se eschiva, iar pe măsură ce se apropia de estradă era tot mai convins că se poartă aşa cum trebuie. Avea în buzunar un bilet de intrare, era deci în drept să se bucure de tot ce intra în preț.

Pe scenă lucrurile se schimbară. Plasată avantajos de volubilul Electronicus şi trezindu-se în văzul tuturor, Hulda se regăsi brusc, aflându-şi un echilibru aparent în mina serioasă pe care o arboră. Cât despre Greger, acesta brava de parcă o viață de om nu făcuse altceva decât să evolueze pe estrade de Luna-park.

Se făcuse tăcere. Proprietarul pachidermului electronic coborâse în sală

unde, cu mâinile în şolduri şi sincer curios, aştepta.

Greger îşi drese glasul, de parcă s-ar fi pregătit să vocalizeze şi, după o îndelungată şovăială apăsă o clapă.

Hulda aştepta încordată, să înfrunte forța irezistibilă a unei voințe străine. Nimic de felul acesta nu apăru. Fu sincer dezamăgită, drept care... bătu din picior.

Greger o privi bănuitor. Se temu că fusese o manifestare spontană şi repetă. Hulda repetă la rândul ei. Bărbatul apăsă iar şi iar aceeaşi clapă, cu atenție şi curiozitate. Execuția mecanică a comenzii sale de către iubita sa Hulda îl înduioşă. Se simțea bun, recunoscător.

Ceea ce îl uimea totuşi era senzația de firesc. I se părea normal ca Hulda să-l asculte, aşa cum brațul îi asculta creierul, şi asta era nemaipomenit. De altfel, tot ce se afla în jur, luminile, oamenii, Electronicus, totul era orientat către el, totul îl asculta, îi punea în valoare prezența. Hulda îşi făcea cu strălucire datoria. Era mândru de ea.

Sunetul, gestul deveniseră monotone, peria dreptunghiulară aştepta altceva, dar Greger nu înțelegea. O încântare nemaicunoscută îl cuprinsese, o emoție estetică. Hulda se dovedea la înălțime, sala îl copleşea cu atenția ei. Îi iubea pe aceşti oameni atât de buni cu el. Nu le putea mulțumi decât continuând să lovească, tot mai convins, mai energic, stăpân pe sine, clapa miraculoasă, determinând-o pe biata femeie să bată pe scenă un step îndrăcit, fără să aibă aerul că o face împotriva voinței.

Docilitatea ei îl fermecă pe Greger.

Cât despre pian, jucăria funcționa într-adevăr şi se afla în puterea lui.

Simți dorința să încerce toate clapele, să le aleagă, să le suprapună, să le combine cât mai ingenios. Cu ochi mari, cu un surâs pe toată fața, își reluă jocul, nevinovat, însuflețit ca un copil. Albe şi negre, la îndemâna mâinilor sale febrile sau departe, în marginile claviaturii, degetele de fildeş ale instrumentului îl solicitau concomitent, iar el se străduia să răspundă apelului lor, întinzându-se după ele, oriunde s-ar fi aflat, făcându-şi un merit din a asocia extreme cât mai greu de atins.

Era un artist, un virtuos, un performer în orice caz. Condiția sa diurnă se ascunsese, departe, în ultimul rând, mai departe, în spatele draperiei de la intrare, pierdută, desființată. Uitase s-o urmărească pe Hulda, care se contorsiona în mişcări de nealăturat, trecând în grabă prin stări sufleteşti şi reacții contradictorii, care, în viteza cu care se succedau, îi lăsau femeii doar impresia unui cenuşiu dens.

Instrumentul pe care-l stăpânea i se prezentă dintr-o dată lui Greger într-o altă lumină. Era o recompensă, una meritată, un drept al său, o compensație pentru tot ce fusese insatisfacție în viața sa. Pentru toate studiile la care nu avusese acces, pentru toate carierele pe care nu le realizase, pentru cărțile nescrise, pentru invențiile neînfăptuite, pentru expedițiile în țări neumblate pe care nu le întreprinsese, pentru banii, femeile, fericirea la care nu ajunsese.

Greger îşi aminti de Hulda. Ridică privirea şi tresări văzând grotescul

spectacolului ce i se înfăţişa. Abia în acest moment înţelese ce forţă nemăsurată poseda. Se simţi stimulat ca un sportiv. Trase aer în piept, ridică mâinile şi, cu o strălucire nouă în ochi, izbi clapele voluntar, dureros, lacom să transmită umbrei din faţa pianului expresia brutală a voinţei sale. Sorbea cu o plăcere neimaginată supunerea absolută pe care o provoca în aceea care adesea îl domina pe coordonatele care-i uneau.

Femeia care-şi permitea să glumească vorbind despre ocupaţia lui, aceea care-l înjosea sistematic, abia acum îşi dădea seama, tăindu-i aripile, subjugându-i personalitatea, femeia trebuia pedepsită şi o făcea cu o cruzime plină de necunoscute delicii.

Lumea care-l făcuse o anexă a cifrelor, un rob al acestor insecte vorace, un braţ al maşinii de calculat, se refugiase perfid sub chipul Huldei; pe ea o sancţiona, justiţiar, o călca în picioare, o nimicea.

Niciodată n-ar fi crezut că este capabil s-o facă. Posibilitatea îi dăduse o stare de beţie. În posesia unei puteri nelimitate, devenise un altul, omul care ştia să tortureze şi se bucura făcând-o ca de o plăcere fizică.

Peste ochii femeii se lăsă un văl gros şi totul dispăru în neantul leşinului. Căderea ei şi stupoarea sălii nu determinară decât o sporire a înverşunării lui Greger. Ea refuza să execute, se revolta, înceta să se supună. Asta n-avea să admită! Omul continua, tot mai înverşunat, să izbească peste degete monstrul de lac negru săgetându-

şi soţia cu priviri ucigătoare, convins că în felul acesta va învinge rezistenţa, inerţia ei, obstrucţia gălăgioasă a sălii.

Câţiva încercară să se opună, protestând cu energie. Îngrijorat de soarta pianului, Electronicus venea în goana mare.

Dar Greger nu se temea de ei. Sări în picioare, se opinti din răsputeri şi împinse instrumentul cu bătăia asupra sălii. În secunda următoare izbea, în culmea surescitării, clapă după clapă, râzând cu hohote.

Parterul se ridică în picioare, se aşeză zgomotos, se ridică din nou, repetând absurd mişcarea ca o clasă indisciplinată, sancţionată astfel. Greger râdea din răsputeri. Sala ridică, unanim, mâna dreaptă (în afară de stângaci!), desenă în aer un zbor de insectă, strigă în cor vocala *o* şi făcu alte asemenea năzbâtii într-o atât de severă uniformitate şi cu un aer atât de convins, încât râsul oricui ar fi fost cu totul îndreptăţit. Greger încetă însă curând să râdă. Îl interesa în cel mai înalt grad noua expresie a puterii sale. Gusta uluit voluptatea de a putea comanda unei întregi colectivităţi. O avalanşă de gesturi şi stări, alăturate absurd, coborâră sala într-o animalică orbire, în care nu supravieţuia decât dorinţa atroce de a executa totul, în litera şi ritmul comenzii. În picioare la pupitrul acestei orchestre impersonale, Greger dădea frâu liber uriaşei ranchiune ce o acumulase faţă de omenire şi viaţă, răzbunătorului refulat pe care-l purtase, şarpe, sub pieptul scrobit al civilizaţiei.

După ce depăşi paroxismul, în

vreme ce continua, mecanic, violentarea claviaturii, începu să-şi piardă suflul. Criza trecea. Curând îşi dădu seama că se află într-o situaţie fără ieşire. Era cu neputinţă să continue la infinit. Să înceteze, era primejdios. Se şi vedea înşfăcat, lovit, brutalizat, călcat în picioare de către cei care - pentru cât timp încă? - se aflau în puterea lui.

Transpirând abundent şi gâfâind căuta febril o soluţie. Optă pentru o clapa care impunea un exerciţiu istovitor, un fel de săritură pe loc. Persevеră asupra ei până când primele victime căzură, neputincioase, insensibile. După încă două-trei minute socoti că toţi trebuie să fie la pământ, istoviţi, sfârşiţi. Şi atunci, cu o viclenie de alienat, în vreme ce mai lansa un ultim apel al demenţei, îşi făcu vânt printre ei, către singura ieşire vizibilă.

Calculase bine. În câteva secunde era afară, unde izbuti să ia un aer degajat, având totuşi grijă să se îndepărteze rapid.

În urma lui, sala începuse să-şi revină. Peste un sfert de oră nu mai rămăseseră decât puţini curioşi care-l consolau pe bietul Electronicus, cufundat într-un prim control al stării instrumentului său. Câţiva se ocupau de Hulda, pe care o aduseseră în fire, fără a-i putea explica ce se întâmplase. Mai mulţi se oferiră s-o conducă acasă.

Undeva, printre siluetele de neon din Luna-park, Greger mai rătăcea încă, vid de gânduri, purtând în suflet ecoul unui zbucium neînţeles, al unei mari satisfacţii şi disperări. Trecu pe lângă spiţele de neon ale roţii celei mari cu

straniul sentiment că nu de mult avusese alături un obiect, o ființă, un bun personal pe care-l pierduse. Evitând să privească marele cerc rotitor sever ca un ochi, se îndepărtă grăbit, trecând ca un cuțit prin aluatul mulțimii, prin lumina vâscoasă, prin zgomotul ca o avalanșă de zăpadă neagră.

FOCURI DE ARTIFICII

1

Uşa se trânti, uşa se trânti, uşa se trânti obraznic, nepăsător, violent, ironic, uşa se trânti încă o dată, de două ori, de trei ori, de patru ori, de câte ori? De fiecare dată zgomotul se suprapunea peste zgomotul anterior care nu apuca să se stingă, i se însuma, îl amplifica într-un crescendo asurzitor, încât cabinetul se umplu de zgomot ca de o apă densă, ca de o viață misterioasă, invizibilă, copleşitoare. Uşa continua să se trântească, nu mai contenea să se trântească, părea că asta va face veşnic, se va trânti fără încetare peste nervii lui Firu Aman.

În sfârşit, veni liniştea, veni pe neaşteptate, căzu ca o secure, ca o ghilotină peste zgomotul dinainte, retezându-l, decapitându-l. Liniştea era grea, o linişte de pământ, o linişte de beton, o adevărată linişte de observator astronomic; liniştea umplea totul, ocupa tot locul, acaparatoare, sufocantă ca zgomotul care o precedase.

Uşa era iremediabil închisă, fusese închisă de prea multe ori ca să mai poată bătea vreodată din aripile ei geometrice, se fixase definitiv în cadrul ei de lemn, prinsese rădăcini în cele patru laturi ale acestuia, forma cu el o singură lespede albă de lemn, o piesă masivă de lemn care ținea să semene cu o uşă, fiind însă o uşă care nu se mai putea deschide, o uşă pe care nimeni nu va măi intra niciodată, nimeni nu va mai fi alungat, nimeni nu va mai trânti-o ieşind.

În picioare, cu sângele rupându-i

tâmplele, Firu Aman tremura de mânie. Obrajii îi erau roşii, pălmuiţi de ecourile uşii trântite. Se lăsă în fotoliu cu o mişcare grea, sacadată, întreruptă, ca o bâlbâială, şi-şi duse mâinile la urechi. Acum avea să-şi audă cuvintele şi asta era extrem de supărător, nu voia să le audă, era destul că le rostise, că le împroşcase în obrazul celuilalt, că încredinţase urechilor lui, memoriei lui. Nu-şi dăduse seama că astfel cuvintele se vor înfige mai cu seamă în propriile sale urechi, în memoria sa, unde nu vor mai putea fi ajunse din urmă, de unde nu vor mai putea fi smulse şi de unde vor începe imediat raiduri răzbunătoare, teribile reveniri în auz ale unor cuvinte regretabile, care nu vor mai putea fi retrase, nimicite, decât o dată cu recipientul ce le conserva.

Aman se bucura că uşa era iremediabil închisă, era blocată în cadrul ei masiv, se bucura că se află încarcerat, baricadat în această gaură de şarpe înţesată de linişte, în care nu mai încăpea nimic altceva decât linişte, în care nu putea pătrunde nimeni, în care era singur cu sine, cu ruşinea şi regretul său.

Ah, dacă lunganul n-ar fi fost atât de sigur de sine, dacă nu s-ar fi purtat cu atâta degajare firească, dacă s-ar fi dovedit puţin vulnerabil, puţin lingău... Dacă ar fi uzat de o politeţe diplomatică, dacă ar fi pomenit, fie şi în treacăt, celebritatea lui Firu Aman, autoritatea lui în materie de astronomie... Ar fi putut găsi atâtea mijloace de a i se vârî sub piele, atâtea forme pentru a-l cuceri, putea încerca cel puţin, era datoria lui să

prezinte interes pentru cetatea care-i stătea în faţă şi care nu aştepta decât să fie cucerită. Dar nu, lunganul nu se gândise la toate acestea, lunganul nu se gândea la nimic, lumea era a lui, putea nesocoti orice măsură de prevedere, orice calcul, el nu lua în seamă formele, nu-şi punea probleme, nu se gândea că tonul său zgârie urechea şi că fularul său multicolor supără ochii. Dacă cel puţin extravaganta lui podoabă n-ar fi avut un metru jumătate lungime, ori dacă şi-ar fi scos-o înainte de intra în cabinetul savantului!

Dar nu, lunganul nu făcuse nimic pentru a plăcea, nimic pentru a-şi facilita reuşita, venea spre victorie, spre realizarea ideii sale, a personalităţii sale aşa cum s-ar fi dus la un spectacol, la o întâlnire, fără să le acorde vreo importanţă, îşi sfida viitorul, destinul, sfidând omul de care depindea, îl sfida pe acesta prin faptul că nu-şi dădea seama că de el depinde, că nu făcea un gest menit să-i câştige simpatia, că-l ignora.

Ah, aceşti tineri! Aman duse mâna la inimă nu pentru că îl durea, ci pentru a fi mai convingător în singurătatea sa. Ar fi trebuit să prevadă incidentul, era transparent încă de la scrisoarea prin care se anunţa, de la bileţelul derizoriu care declanşase totul.

Da, scrisoarea era de-a dreptul revoltătoare. Aman cotrobăi cu mâna prin sertarul în care o azvârlise. O găsi mototolită:

„Tovarăşe profesor, sunt în posesia unei mici invenţii care o să vă intereseze. Dacă vă place să priviţi stelele de aproape, primiţi-mă în ziua... la ora...”

O semnătură obraznică încheia misiva.

Aman nu-şi putu reține o nouă pornire mânioasă în fața imaginii vii, neşterse, violent imprimate pe retina lui bolnăvicioasă, imaginea lunganului cu fularul multicolor.

Apăsă cu un arătător bătrân butonul soneriei. Apăru secretara.

— Cheamă-l, te rog, înapoi pe tânărul care a ieşit.

Cuvintele erau străine, reci, sunau ca rostite la dictafon, ca imprimate pe un disc prost de către un actor prost.

— Cred că a plecat, şovăi blondina şi se grăbi pe urmele vizitatorului alungat.

2

Criza lui Firu Aman avea un violent caracter subiectiv. Era, şi el o ştia mai bine decât oricine, expresia grotescă, animalică a fricii de viitor, de scadență, de moarte. De undeva, din urmă, venea către el, venea peste el un tambur colosal, un tăvălug de fontă care avea să-l ajungă, să-l strivească, trecând victorios mai departe. Această întâlnire fatală, această catastrofă trebuia amânată, Aman trebuia să câştige cât mai mut timp, să păstreze un avans cât mai considerabil, mobilizând în acest scop toate resursele sale.

Modul acesta de a gândi şi a acționa reprezenta secretul personalității sale, cheia succeselor sale de până atunci. Cu ajutorul lui, Aman izbutise realizări importante, pentru că uneori scopuri egoiste obligă spiritele interesate la o activitate constructivă. Firu Aman era un om harnic, muncise şi muncea încă plin de o râvnă tinerească, şi nimeni nu-şi bătea capul să explice pe căi întortocheate o atitudine perfect normală față de îndatoririle proprii.

Undeva, pe un plan secundar, la baza alarmei savantului se găsea şi un factor obiectiv. Aflat într-o strânsă competiție cu timpul, omul nostru nu putea privi calm evoluția lentă, în progresie aritmetică, a tehnicii astronomice. Undeva, pe plan teoretic, aceasta ajunsese în stadiul observatoarelor suspendate în afara atmosferei. Sateliții utilați cu telescoape moderne şi populați de savanți puteau fi

adesea admirați în revistele ilustrate, dar totul era un proiect, unul avansat, pus la punct şi totuşi nepractic încă, pentru motive care depăşeau competența publicațiilor policrome. În situația dată, astronomilor li se cereau răbdare şi folosirea până la epuizare a posibilităților terestre.

Firu Aman însă nu putea să aştepte. El nu avea timp. Îl mânau din urmă vârsta înaintată, întrecerea, de loc paşnică, dintre existență şi neant, marea ambiție de a o lua nu numai înaintea morții, dar mai ales înaintea celorlalți, de a se păstra în frunte, în categoria demnă de invidiat a celor unici, incomparabili, de neînlocuit.

Pe fondul acestei stări de lucruri căzuse vizita tânărului cu ținuta neglijentă, purtând un fular lung, zvârlit cu nepăsare peste umăr, a tânărului care, fără nici o pregătire, fără nici o grijă pentru formă şi pentru efect, îi oferise, privind pe fereastră, cheia problemei şi i-o luase înapoi înainte s-o poată atinge, înainte s-o poată cel puțin recunoaşte ca atare.

După o viață în care noțiunea de telescop evocase pentru Firu Aman lumea corpurilor solid ancorate de Pământ şi, în orice caz, masive, îi venise greu să ia în serios propunerea, formulată cu un aer distrat şi insuficient de reverențios, de a lansa în atmosferă o lentilă din... cristale de gheață. Vizitatorul nu făcea nici un efort să pară competent când povestea cum va trimite în înaltul cerului o pulbere de compoziție originală, care se va dispersa după legi proprii şi va provoca apariția, la

temperatura şi umiditatea indicată, a unui nor de cristale de gheață pe care va şti să-l modeleze de pe Pământ, să-i asigure prin teleghidaj forma unei lentile de dimensiunea dorită, neapărat gigantică. Discontinuitatea materialului nu-l îngrijora, o asemăna cu a imaginilor cinematografice sau de televiziune, ori mai bine cu discontinuitatea oricărei lentile, compuse, la urma urmei, din molecule şi atomi.

Totul avea un aer de mare farsă, de improvizație şi diletantism. Omul părea foarte departe de optică şi astronomie, nu considerase necesar să se documenteze temeinic înainte de a se prezenta, ci apăruse cu ideea în mâna goală, ca un copil care a găsit un ciob colorat de sticlă.

Crispat şi bănuitor, batjocorit în patetismul căutărilor sale, Aman vibră într-un refuz structural. Şi astfel când se aştepta mai puțin, junele cu fular se trezi alungat, după o vehementă morală în care ideile despre seriozitate şi respectul față de îndatoririle omului se interferau cu precepte elogiind rigoarea ştiinței, denigrând impostura, jocul steril, aventura. Firu Aman era jignit personal, umilit, urmărit de comparația pe care nimeni în afară de el nu ar fi putut-o face între sfâşierea dialogului său interior şi nonşalanța acestui fluieră-vânt care, propunând uşuratic soluții radicale, avea aerul că se grăbeşte la un meci.

Rupt între vehementa sa pornire împotriva tinereții agresive şi înțelegerea faptului că fără a-i folosi calitățile nu putea supraviețui, Aman îşi pierduse echilibrul.

Tânărul rămăsese, desigur, confuz, uluit de primire, dar nu timorat. Respins într-un mod atât de neaşteptat, îşi mai răsucise o dată fularul în jurul gâtului şi plecase fără a insista, având aerul că-şi făcuse datoria şi că nimic nu mai depindea de el, în afară de închisul uşii pe dinafară, pe care avu grijă să-l realizeze într-un mod atât de grăitor.

Secretara cea blondă se întoarse.

— Tânărul a plecat. Avea o maşină... Nu-mi amintesc numărul...

Aman o privi bănuitor, ca un om care se întreabă dacă nu e luat peste picior, şi o concedie.

Odată singur, începu să se plimbe agitat prin birou. Dacă ar fi ştiut cel puțin că nu are de-a face cu o invenție reală, de valoare. Ori dacă ar şti, dimpotrivă, că ideea tânărului reprezintă ceva, are acoperire, şi ca atare merită să-ți storci creierii pentru ea. Dar nu, fularul lung era răzbunat tocmai pentru că nu izbutise să-l convingă, pentru că păstrase acel aer ambiguu, între ştiință şi farsă, între adevăr şi ficțiune care putea înnebuni pe oricine.

Se repezi din nou la scrisoarea mototolită cu violență. Aşa cum se aştepta, semnătura n-avea nimic de solicitant, era indescifrabilă.

Aman înțelese că ziua e ca şi pierdută. Se cunoştea îndeajuns ca să ştie că avea să-şi muşte unghiile ceasuri în şir pentru gafa sa. Se cunoştea totuşi insuficient, nu crezuse că întâmplarea avea să-l preocupe îndelung, că avea să-i influențeze întreaga existență pentru mult timp.

3

Într-unul dintre multiplele saloane ale hotelului se aflau sihaştrii de la Observatorul Păiuş, care hotărâseră să întâmpine Anul nou împreună. Prin uşile înalte de cristal ce răspundeau spre terasa adâncă, se vedea silueta gravă a lui Aman, căreia o uriaşă haină de blană, domesticind îmbrățişarea unei întregi haite de lupi, îi dădea masivitatea unei statui.

Aman părea că inhalează, perfect împăcat cu sine, aerul sărbătoresc al Capitalei. Credea că prezența lui în mijlocul celor cu care lucra, al familiilor lor, îi şterge negurile de pe frunte, îl face sociabil, apropiat, iubit.

Trecuseră luni de zile de la incidentul din cabinetul său. La început Aman regretase numai faptul că alungase un om util, omul care putea să-l mențină pe linia de plutire încă o bună bucată de vreme. Apoi însă, când era prea târziu, Aman căpătase o încredere totală în realitatea invenției nimicite, era convins că, alături de tânărul cu fular lung, ar fi putut să se apropie cu încă un pas de stelele pe care le iubea cu atâta gelozie şi de care nu se voia despărțit.

Firu Aman hotărî să caute acul în carul cu fân. Pentru a-şi reîntâlni omul nu-i rămânea decât să nădăjduiască în ajutorul întâmplării, deşi hazardul, care-i oferise o dată şansa, avea motive să fie grav supărat pe el.

Începu să consulte, fără convingere, publicațiile în care ar fi putut să afle o cât de vagă aluzie la omul său,

la realizarea undeva a ceea ce acesta imaginase. Nimic nu arăta însă că tânărul ar fi perseverat, dimpotrivă, tăcerea părea să confirme aprecierea inițială a savantului, care considerase ideea întâmplătoare, iar pe purtătorul ei un inventator de ocazie.

Urmară dese călătorii de investigație, comportând neglijarea unor obligații şi a jaloanelor stabilite ale vieții sale personale de om în vârstă. Nereuşita continuă, lipsa de metodă, ucigătoare şi pentru savant şi pentru bătrân, îl oboseau peste măsură. Nemulțumirea cronică de sine, alura de om căruia nimic nu-i mai poate reda interesul pentru viață făceau şi mai bizar colindul său anarhic, dar neobosit. Se socotea vinovat fața de sine şi se condamnase la o continuă insatisfacție şi dezamăgire, ale căror semne se citeau pe chipul său şi în seara aceasta destinată bucuriei.

Într-adevăr, ce ar fi putut reda nădejdea acestei personalități anacronice, acestui om depăşit? Nimic nu-i putea servi. Refugiul în răutate şi obstrucționism se dovedise nepractic, regretul era şi el gratuit. Undeva, în străfundurile conştiinței, încerca să germineze o idee supărătoare, gândul că, poate, dacă ar fi fost altfel structurat, dacă s-ar fi înconjurat cu tineret, dacă s-ar fi apropiat cu înțelepciune şi sinceritate de aceşti crainici ai viitorului, dacă ar fi calculat mai puțin şi ar fi iubit mai mult, însuşi profitul său personal ar fi fost mai mare. Nu era convins, dimpotrivă, totul în el se opunea unei asemenea presupuneri, de altfel acum totul era pierdut, toate firele

posibilităților rupte, nu-i rămânea decât să aştepte scadența, şi asta făcea, păstrându-şi pe cât putea ținuta exterioară: aştepta ziua, clipa marii judecăți, aştepta să i se trântească în față masiva, imensa, invulnerabila uşă a vieții.

Largă, semănată cu flori de iarnă şi fântâni arteziene în funcțiune, piața strălucea sub luminile în cascade. În pofida gerului, cu fiecare minut care apropia miezul-nopții mulțimea creştea, multiplicându-se la nesfârşit. Ocrotirea tăcerii, lege a vieții citadine, fusese abolită. O muzică uşor infantilă făcea să ningă peste chipurile îmbujorate cristale sonore.

Aman se lăsase într-un scaun de pânză şi, cu o lăcomie bolnăvicioasă, respira porții mari de aer înghețat. De undeva, în piață apărură grupuri costumate, urmărite de reflectoare. Câțiva extravaganți se foloseau de picioroange. Din elicoptere se aruncau confeti. Vreme de câteva ore lumea avea să-şi satisfacă toate fanteziile.

Deodată, într-un strigăt general, luminile din piață se stinseră. Marele orologiu electronic al Palatului Republicii, care nu suna decât ceasuri festive, îşi făcu auzit glasul. Din cele douăsprezece lovituri de clopot, numai primele fură perceptibile. Pe celelalte le acoperi explozia simultană şi repetata a nenumărate jerbe de artificii. În piața vastă ca un aeroport pe care mulțimea întâmpina încă un fiu al timpului, artificiile făceau un efect sporit. Alcătuirea buchetelor şi culorile se

schimbau la nesfârşit, specialiştii făcând o adevărată demonstrație de măiestrie şi gust. Întregul cer era o dantelă gândită şi realizată cu migală, denotând o concepție. Una după alta, grupările de lumini realizară o feerie care ar fi mulțumit şi pe cei mai exigenți critici de artă.

Apoi totul se stinse, în aplauzele celor din piață. Dar forfota continua pe terasa palatului, în fața hotelului, unde se vedea statul-major al artificierilor. De la înălțimea etajului douăzeci, Aman urmărea agitația grupului de specialişti, vizibili abia cât nişte furnici, care lucraseră în unison cu alte grupe, dispersate în tot oraşul. Curând oamenii îşi regăsiră calmul, aşezându-se la locurile stabilite. Cineva ridică mâna, apoi o cobori ca pe comandă. Urmă un zgomot inferior rafalei precedente. O mică rachetă se ridică fără spectacol până la o altitudine medie, unde se desfăcu în bucăți. După prima parte a serii, atât de izbutită, nimic nu promitea o ieşire din comun. Dinăuntrul rachetei, ale cărei părți componente coborau acum lent pe micile lor paraşute, se desprinsese un ghem de materie luminescentă care se dilata. Volumul ei creştea văzând cu ochii. Lumea urmărea micul nor semitransparent cu o curiozitate binevoitoare. Norul însă nu se grăbea. În curând, dilatându-se, deveni tot mai cenuşiu, ba îşi pierdu şi regularitatea formei. Câteva limbi începură să crească, totul pornind să se ramifice în fel şi chip. Evoluția era greu de urmărit, întrucât materia devenea mereu mai obscură. Şi deodată izbucniră luminile. Toate

reflectoarele, îndreptate spre cer, îşi zvârliră cu violență săgețile spre ciudățenia din înalt. Parcă fără nici o legătură cu aceasta, pe firmament se aprinse o imensa floare de gheață, un fulg în nea în filigran, cu meandre conştiincios repetate pe fiecare rază. Obiectul strălucea atât de puternic încât mulți fură nevoiți să închidă pentru o clipă ochii. Efectul era covârşitor. Desenul se decupa hotărât de fondul negru al nopții, continuând să crească într-un ritm egal. Ceea ce uluia era simetria perfectă.

Aman era numai ochi. De altfel, terasa gemea de lume. Astronomul îşi apăra cu greu locul lângă balustradă, de unde căuta cu privirile spre palat. Văzu oamenii aceia privind şi ei spectacolul, cu mâinile în buzunare. Dacă era vorba de un teleghidaj, acesta nu-l ocupa decât pe un tânăr cu fular lung, singurul aplecat peste un aparat.

Aman îl fixa magnetic, pradă unei agitații neînchipuite. Deodată, întorcând spatele pieții, începu să-şi facă loc cu energie printre privitori. Îşi arătă dinții într-un râs mut. Reintră în hotel, dădu buzna în ascensor şi ieşi în stradă. Era o temeritate să încerce a străbate piața prin formidabila aglomerație. Avansa cu prețul a nenumărate mici conflicte, căci oamenii priveau cerul şi doreau s-o facă în voie.

Timpul trecea. Floarea de gheață se extindea tot mai mult. Curând atinse marginile vizibilității şi se pierdu. Aplauzele se împletiră cu binemeritate ovații. Apoi se auzi zgomotul unei alte lansări. Firu Aman se opri să contemple

noua imagine.

De astă dată nimic simetric. Totul arăta un haos, lansarea părea o nereuşită. Fără a lua vreun contur precis, imaginea se clarifică, apărând bătrânului tot mai familiară. Intrigat, se opri. Ce putea să fie? În sfârşit, lumina scoase intenția din anonimat şi astronomul recunoscu, nu fără emoție, constelațiile, aceleaşi care se văzuseră şi cu ochiul liber. Impresia era totuşi diferită, stelele păreau mai strălucitoare, grupările lor se distingeau din ce în ce mai pregnant. Dimensiunile dantelei cereşti erau mărite şi se măreau încă treptat, perceptibil, ca în vizorul unui telescop...

Aman îşi descheie paltonul. Nu mai putea înainta. Ovațiile se prăbuşeau peste el ca doi pereți sonori.

Imaginea se lărgea necontenit, se apropia, dădea privitorilor senzația că pătrund în constelația cea mai apropiată, că sunt gata să-i surprindă viața secretă.

Râsul pierise de pe figura lui Firu Aman. Se simțea bine printre oamenii atât de prietenoşi în uimirea lor, era un inițiat. Înțelese absurditatea conflictului său interior, a rupturii dintre el şi cei de pe terasa palatului dintre el şi toți cei care-l înconjurau. Se văzu în preajma tânărului cu fular lung, de prisos acum când ideea acestuia se realizase atât de spectaculos, bucuros totuşi că se înfăptuise, deşi fără contribuția sa. Ridică brațul drept şi începu, fără nici o premeditare, plin însă de mândria de a şti, să identifice pentru cei din apropierea lui stelele.

PRIETENUL BIP

Se spune despre mine că sunt un om ataşabil şi nu am motive să contrazic un punct de vedere care mă onorează. Sunt dat ca exemplu de sociabilitate şi, într-adevăr, cunosc multă lume şi-mi face plăcere să-mi revăd cunoscuţii. De aceea poate au şovăit cei în drept înainte de a-mi propune o nouă însărcinare, dificilă prin faptul că presupunea izolarea pentru multe ore ale zilei. N-aş fi refuzat nici o altă muncă, şi cu atât mai puţin pe aceasta, care viza una dintre cele mai pasionante laturi ale specialităţii mele. Mai ales n-aş fi refuzat pentru că era greu, pentru că pretindea un volum imens de calcule şi programe concentrate într-o perioadă de timp limitată. Şi cum fuga de tot ce e facil şi pudoarea m-au împins adesea pe calea cea mai puţin confortabilă am primit cu reală mulţumire şi în total acord cu mine însumi însărcinarea propusă, despre care mă angajez să nu pomenesc nici măcar un cuvânt, profitând de faptul că nu atinge în nici un fel fondul celor ce vreau să vă povestesc.

În mod excepţional, îmi fusese aprobat un program triplu, de douăsprezece ore de lucru pe zi. Singurul meu tovarăş avea să fie Bip, un excelent calculator, jucător de şah şi povestitor de anecdote, pe care-l cunoşteam bine. M-am bucurat de întâmplare şi am impresia că şi glasul lui avea o rezonanţă specifică atunci când mi-a spus: „îmi pare bine că vom colabora”.

Nu ştiu de ce toată lumea îşi

închipuie automatele de calcul ca având neapărat o înfățișare asemănătoare omului. Bip nu era decât un dulap mare, cât un perete, după dimensiunea căruia şi fusese croită camera de lucru. Binevoitorii puteau considera că Bip este înzestrat cu vedere, deoarece ştia să citească singur, altminteri nimeni nu se preocupase să-i dea o fizionomie, deşi acesta este un amănunt important pentru cei care lucrează multă vreme cu un automat. În ce mă priveşte îl înzestrasem cu una, considerând în mod convențional câteva dintre aparatele de măsură plasate simetric pe platoşa lui drept elemente ale unei înfățişări cvasi-umane. Oricum, îmi era mai uşor să vorbesc (şi trebuia s-o fac) unui monstru de metal cu vagi trăsături omeneşti decât unui perete impersonal.

Ca să mă apropii de esențial, trebuie să mai adaug că-l priveam cu multă bunăvoință şi că eram hotărât să închei cu Bip o adevărată prietenie.

Pornirăm la lucru cu toată hotărârea. După cum era şi firesc, imensul volum de muncă ceru din partene o perfectă organizare a efortului. Experiența mea şi calitățile lui Bip se uniră cu folos, rezultatul arătându-se repede ca foarte încurajator. Curând, o rutină de bun augur ne făcu să întrecem orice aşteptări în materie de viteză. Cât despre precizie, verificării lui Bip nu-i scăpa nimic.

Cel mai bine se adapta îndatoririlor sale prietenul meu. Pe măsură ce un mare număr de raționamente şi calcule se înmagazinau în memoria lui, Bip rezolva tot mai rapid şi cu o siguranță de

necrezut problemele.

Veni şi ziua în care nu mai puteam pridididi, în care Bip semnaliză o rămânere în urmă din vina mea. Trebuii să mă grăbesc, ceea ce nu întârziai a face. Dar din acelaşi moment calitatea muncii mele începu să scadă. Fără pic de timiditate, cu sfânta neruşinare a dreptăţii, Bip îmi dezvăluia erorile, solemn şi imparţial ca un Dumnezeu. Pedant, deveni plicticos, obsesiv. Îi simţeam în spate privirea de cenzor, citeam în bâzâitul lui leneş scepticismul, ceea ce-mi săpa cu fiecare zi încrederea în mine.

Acesta fu sfârşitul prieteniei noastre. Eram ridicol, înfrânt, sarcina mă depăşea. Cred că am contractat un complex de inferioritate, deoarece deveneam, în singurătatea noastră severă, când timid şi folosind la exces formulele de politeţă, când irascibil şi grosolan. Uneori îi dădeam un program şi, făcându-mă că lucrez, îl urmăream cum se descurcă. Mi se părea că descifrez în ansamblul sonorităţilor aparaturii sale de câte mii de ori este obligat să reia calculele din alt şi alt punct vedere, până la obţinerea soluţiei optime şi mă bucura gratitudinea soartei lui. Când, în sfârşit, venea dezlegarea, eram departe de a fi încântat, dimpotrivă, aveam impresia că, deşi obosit, mă sfidează.

Bip era foarte bine dotat pentru munca lui. Ştiam că numai în glumă ar putea cineva tinde să i se asemene, şi totuşi, pe măsură ce trecea vremea, fiecare calitate a lui devenea pentru mine un motiv de invidie şi de suferinţă. Împotriva oricărei logici, doream să am forţa lui de judecată, memoria şi

capacitatea lui de lucru.

Aceasta nu m-a îngrijorat. În fond, nu toate dorințele noastre sunt realizabile şi trăim foarte bine alături de unele năzuințe de domeniul imposibilului. Numai că gelozia mea total nefrățească mă împiedica să lucrez, să uzez de modestele mele calități omeneşti. Îl țineam astfel locului pe Bip, dându-i prilejul să-mi reclame cu impertinență aportul.

Avem cu toții capacitatea de a privi critic o porniri a noastră, chiar dacă nu facem nimic pentru a o anihila. În ce mă priveşte, cumulam atitudinile cele mai diverse. Invidiam conştient capacitățile lui Bip, abia disimulându-mă în fața lui. Antipatizam din acest motiv prezența lui în ansamblu, de care totuşi eram fascinat. Totul îmi apărea într-o lumină incertă şi în acelaşi timp aveam impresia unei căutări precise, dar numai undeva departe, în subconştient. Dacă aş fi adus pe masa de lucru, deschis în fața mea problema: *cum să devin Bip*, pe lângă senzația unei înfrângeri recunoscute, m-aş fi în inhibat, fără îndoială, pentru multă vreme. În straturile ascunse ale ființei mele lucrau însă forțe neştiute, încât peste un timp avui în minte, clară şi simplă, soluția. Puteam să-l ajung pe Bip, să lucrez ca Bip, să fiu Bip.

Nu era vorba să renunț, desigur, la starea umană, nu era vorba de sinucidere. Bip avea o instalație de comandă prin biocurenți, cu ajutorul căreia lucram în cazul unor probleme mai puțin matematice. De mine depindea să pun în funcțiune circuitul care să transmită voința şi preocupările mele în

aparatura lui Bip. O simplă inversiune de sens, o adaptare la îndemâna mea şi... Bip mi-ar fi transmis el mie comenzile primite în prealabil tot de la mine! O astfel de comandă m-ar fi împiedicat, desigur, să divaghez, mi-ar fi dat acea visată, neatinsă putere de concentrare din care omul nu are nevoie decât de o fracțiune pentru a fi un geniu.

Cred că ai mei erau îngrijorați. Obiceiul ce-mi luasem de a lucra cu uşile încuiate, muțenia şi refuzul oricărei tovărăşii în orele libere nu puteau să nu pară ciudate. Aveam toate manifestările extenuării, patruzeci de zile îmi ridaseră fața cât un deceniu, în acelaşi timp evitam orice întrerupere şi orice ar fi adus a control. Mai cu seamă uimeau satisfacția mea ascunsă, pe care mi-o citeau în ochi, strigătul de izbândă cu care-i întâmpina fiecare din trăsăturile mele obosite atunci când, serile, mă arătam.

Lucrările se acceleraseră în aşa măsură, încât colectivul abia mai ținea pasul celor doi turbați.

Experiența mea izbutise. Cel mai greu era să-l programez pe autorul de programe, adică pe mine. Odată efectuată însă această muncă, mă cuplam cu Bip, şi atunci automatul îmi trecea însărcinările în forma cea mai succintă şi în ordinea strict logică a unei maşini. Reuşise mai ales transmiterea acelei calități diabolice a automatelor, unilateralitatea, capacitatea de organizare a efortului pe o singură direcție. În timpul lucrului, nimic nu putea să mă tulbure, cel care bătea la

uşă rămânea fără răspuns, iar videotelefonul putea semnaliza mult şi bine.

Izbuteam acum să închei în cinci şi patru ore munca prevăzută pentru douăsprezece. Căci, să ne înțelegem, nu făceam munca lui Bip şi nici nu uzam de aparatura sa, ci treceam prin structura lui propriul meu program, făceam ca el să-mi ajungă prin Bip, căruia îi foloseam pentru câteva ore capacitatea ordonatoare.

Niciodată până atunci nu putusem sta patru ore la masa de lucru efectuând fără întrerupere lucrarea hotărâtă. Acum nu mă stingherea nici un alt gând. Oboseala nu o resimțeam decât după, dar mai ales nu existau ispite, dorințe şi, aveam să mă conving, senzații care să mă poate scoate din ordinea de idei hotărâtă. Plictisul, monotonia deveniseră termeni vagi, ținând de o experiență trecută. Încetasem a dori să fac altceva decât făceam, gustam satisfacția îndeplinirii întocmai a programului. În sfârşit, se lichidase antipatia ce o contractasem față de Bip, pe care-l simțeam acum şi fizic apropiat, pentru care căpătasem o reală înțelegere frățească. Răgazurile, serile mi le petreceam fie în contemplație pasivă, fie analizându-mi evoluția, ori propunându-mi scheme de program pentru a doua zi permițându-mi libertatea de a calcula cu aproximație termenele finale ale lucrării, de a mă bucura de apropierea lor ca şi, de ce n-aş recunoaşte-o, de faptul că mai era destul până să fie atinse. Nu fusesem niciodată vanitos, dar devenisem aproape insensibil la admirația celor din jur, pe care o

primeam ca pe un dar cuvenit. Conversația lor m-ar fi deranjat însă, de aceea priveam grija rezervată cu care mă înconjurau, tăcerea lor afectuoasă, dacă nu cu recunoştinţă, căci nu acesta e cuvântul, oricum cu plăcere.

O singură prezență continua să mă îngrijoreze, căci mă urmărea mai mult decât aş fi dorit şi nu-mi respecta autoizolarea.

Era, desigur, Irina. Găsea momentele cele mai puțin potrivite ca să apară. Se apropia cu priviri surâzătoare, se aşeza lângă mine într-o tăcere guralivă, enervantă, total opusă preocupărilor mele. Ori, dimpotrivă, se mulțumea să intre în cercul privirilor mele rămânând la distanță, perturbându-mi de acolo şirul calm al raționamentelor. O vedeam acum în toată platitudinea. Discreția ei făcută, dragostea aceea declarativă cu care mă copleşea, totul mă alunga din preajma ei. Când nu mai ştiu să-şi mascheze panica, deveni supărătoare şi puțin a lipsit să i-o spun. M-a oprit prudența, obişnuința de a verifica, datorită căreia până şi în cele mai mărunte comportări personale mă consultam în prealabil, mental cu Bip. Insistentă şi vulnerabilă, limitată în interesul față de mine, Irina mă dezamăgi cu desăvârşire şi în curând evitam locurile unde aş fi putut-o întâlni. Realizam tot mai limpede că-mi provoacă un sentiment pe care nu-l mai încercasem, straniu şi feroce, livresc întrucâtva. Cu timpul aveam să-mi amintesc că această pornire care urcă sângele în cap în legătura cu o persoană sau o idee era altădată un sentiment

foarte răspândit şi se numea ură. Ceva se revoltă în conştiința mea la constatarea că o fază atât de depăşită a omenirii renaşte în mine, dar nu întârziai să arunc vina asupra aceleiaşi Irine.

Treptat îmi pierdui orice interes pentru oameni. Declarai că pretind să nu ies din camera de lucru, unde trebuia să primesc toate cele necesare, şi nu acordai o importanță exagerată efectului produs de cuvintele mele. Munca mea alături de Bip făcea progrese impresionante, care nu puteau fi privite cu indiferență, dimpotrivă, constituiau o platformă. Experiența în care era antrenat grupul nostru nu putea fi întreruptă pentru un capriciu destul de inofensiv. Primii satisfacție.

Cu atât mai surprins fui când, într-o zi pe care n-o voi uita niciodată, Irina pătrunse în micul meu laborator. Îndrăzneala cu care îmi ceru socoteală, şi încă în fața lui Bip, mă scoase din minți şi atunci i-am spus tot ce cred despre ea şi despre felul în care mă urmăreşte. I-am declarat că sunt un om al ştiinței şi că ea îmi pare la mare distanță de menirea ei în postura de vânător de bărbați. Am caracterizat întreaga situație prin optica momentului, iar atunci când a îndrăznit să arunce o pretinsă vină pentru cele întâmplate asupra lui Bip am dat-o afară şi am zăvorât uşa.

A doua zi am cunoscut cel mai îngrozitor coşmar din existența mea.

Am trăit destul ca să mă obişnuiesc cu ideea morții. Nu-mi dau totuşi seama cum am putut rezista senzației de răsturnare a tuturor valorilor pe care am trăit-o atunci.

Am tresărit încă în zori, după un somn agitat. Am renunțat să mai dorm şi atunci m-am apropiat de Bip căruia i-am urat bună-dimineața. Pentru prima oară de când îl cunoşteam, Bip nu mi-a răspuns. Abia atunci am observat că aparatele sale de măsură staționează la zero şi nici una dintre luminile care-l animau nu este aprinsă. Am încercat zadarnic să fac ceva, să-l readuc la viață pe singurul care mă înțelegea, dar a fost imposibil. Bip rămăsese fără curent.

Am smuls atunci zăvorul uşii, am năvălit în institut risipind înfricoşătoare acuzații. Cum, în mod premeditat, nu mi se acorda nici o atenție, m-am întors la Bip. Era tot atât de neînsuflețit. Şi am plâns atunci, lung, cu sughițuri, ca în copilărie.

Apoi am adormit şi am dormit mult, atât de mult încât la trezire aveam o barbă de patru degete şi slăbisem grozav. Eram însă vindecat. La căpătâiul meu se afla Irina, cu fermecătorii ei ochi prelungi, plini de taine alături de care se adunau în grabă toți prietenii şi colegii noştri. Le-am surâs şi totul a fost iarăşi ca odinioară.

Numai că, de atunci, ocolesc încăperea în care, ocupând un întreg perete şi lipsit de orice trăsătură omenească, lucrează Bip.

MOARTEA PĂSĂRII - SĂGEATĂ

E o târzie oră de noapte. Sunt singur în laborator, puțin obosit, dar fără somn. Toată cinstea acestui unic avantaj al bătrâneții: puțina nevoie de a dormi.

Mă las pe spătarul scaunului tare. E o linişte unică.

Singurătatea nu mă apasă. Ar fi destul să întorc butonul şi radioul mi-ar răspunde, ecranul stereovizorului s-ar ilumina, pereții încăperii ar deveni translucizi şi m-aş afla în centrul oricăruia dintre cele câteva zeci de decoruri naturale pe oare le pot comanda.

Nu uzez decât arareori de confortul care mă înconjură. Singurătatea nu mă indispune, de altfel nici nu este vorba decât de una relativă. Avem atât de puține prilejuri de a ne întoarce asupra noastră, de a medita la trecut şi viitor fără presiunea unor măsuri practice de luat, încât se cade să le prețuim chiar şi pe cele mai neplăcute. Viața modernă ridică la tot pasul probleme, te obligă neîncetat să adopți hotărâri, apoi să le respecți ori să le încalci. Modul nostru de existență este deliberarea. Creierul se află într-o veşnică stare trează, ca un zgârie-nori cu mii de ferestre iluminate zi şi noapte. Locatarii lui, indivizii unilaterali care ne formează personalitatea, ingeniosul şi scepticul, entuziastul şi negativistul, băiețandrul uşor de impresionat şi bătrânul robot al experienței țin un consiliu fără sfârşit. Ceea ce ne diferențiază de ceilalți este

prioritatea la cuvânt a unuia sau a altuia dintre aceştia. Unii n-or să vorbească niciodată, alţii aşteaptă prilejul, sunt mai greu de urnit ori mai prudenţi, vor să fie provocaţi. Totul se petrece ca într-o reală adunare de oameni feluriţi, legaţi printr-un singur fir, elastic, însă trainic, esenţial.

Îmi place să-mi las vocile să vorbească, le ascult cu interes. În puţinele clipe de răgaz le ies în întâmpinare, le caut. Ca să le stârnesc ajunge să slăbesc chingile disciplinei mele interioare, până la a apăsa butonul aparatului de proiecţie din stânga mea.

E un obicei deprins pe Spiros, acolo unde s-a petrecut şi accidentul.

Încă înainte de a se fi produs, descoperisem cu uluire fantastica bibliotecă de imagini terestre a „spiralilor". Reprezentanţii planetei gazdă ne-o dezvăluiseră nu fără solemnitate.

Mi-e vie în minte seara aceea, sub reflexele odihnitoare ale unui cer pământean artificial, arborat în cinstea noastră în sala unde ne petreceam orele de odihnă. După o introducere poetică, un spiral cărunt atinsese câteva mici figuri sculptate pe masa care ne reunea. Azurul cupolei se stinsese, trecând nuanţat prin fazele unui apus de soare. Paralel, un ecran se ilumină. Recunoscui catifeaua neagră a cerului, pe care apăru o constelaţie. Imaginea se mări. Curând întreg spaţiul fu ocupat de un singur sistem solar. Numărai planetele. Erau 9. A treia avea un singur satelit. Pământul!

Imaginea continua să se apropie. Strălucirea slabă a planetei se traduse în contururi vagi, apoi tot mai decise, uşor

colorate. Globul se rotea lent sub ochii noştri, pe ecran decupându-se acum continentele, oceanele, masivele muntoase.

Vizibilitatea creştea. Amănunte plastice ne reţineau atenţia. Aglomerările de fum şi praf ale oraşelor, reţeaua în stea a căilor ferate convergente, întinderile agricole. Spiralul alese o metropolă şi continuă să mărească imaginea. Relaţiile geografice ne orientară. În faţa noastră era Viena. Parcurile, bulevardele, străzile se desenau tot mai limpede, clădirile mari se distingeau şi ele, iar în curând putu fi remarcată intensa circulaţie de pe Ring. Performanţa nu-l mulţumea, se pare, pe operator, de vreme ce imaginea nu înceta să se apropie.

Singurul punct nemişcat de pe ecran, singurul care se dilata fără să iasă din cadru era terasa unei cafenele. Se pare că nu era oră de vârf, sau poate că era prea cald, de vreme ce numai puţine persoane se aflau pe terasă.

În centrul imaginii se fixase acum punctul rotund al unei pălării. O pălărie de vară, împletită. Omul cu pălăria citea un ziar. Când imaginea se mări destul, puturăm citi un titlu: „Iminenta plecare a expediţiei către Spiros. Din echipaj face parte şi...”

Omul îşi scoase pălăria, spre a-şi face vânt cu ea. Era vizibil emoţionat. Un singur moment îşi lăsă capul pe spate, scrutând cerul deasupra sa. Părea că ne priveşte drept în ochi. Am tresărit. Omul de pe ecran eram eu.

Spiralii se întrecuseră pe ei înşişi

prin delicata lor atenție. Le-am mulțumit şi i-am rugat să-şi explice performanța. Ne-au relatat că puseseră la punct de mai multe decenii un sistem de înregistrare şi analizare a luminii stelelor, ba şi a planetelor. Metoda comporta mijloace optice şi electronice cu totul neobişnuite. Ea includea, între altele, autocorectarea diformărilor provenind din caracterul ondulatoriu al luminii. Stupefiantă era păstrarea celor mai fine detalii acolo unde mărirea de mii şi mii de ori a imaginii înregistrate ar fi putut să le dizolve. Şi unică, fără precedent era răbdarea cu care căutaseră în oceanul imaginilor de care dispuneau pe ale fiecăruia dintre noi. Era un gest menit să ne mişte şi care într-adevăr ne-a impresionat.

Curând m-au învățat să conduc singur aparatajul şi uneori îmi petreceam seara cu înregistrările spiralilor. Filmul planetei noastre se întindea pe parcursul mai multor generații.

Distanța făcea, desigur, ca evenimentele surprinse să fie întotdeauna rămase în urmă. Era bizar să vezi ca câtă convingere se agitau semenii noştri pentru mobiluri prin forța lucrurilor depăşite. Disproporția îi făcea întrucâtva comici, cum păreau şi afişele proaspete ale spectacolelor vechi, linia modei rămasă în urmă, titlurile ziarelor de o actualitate apusă.

Nu era uşor să aflu ziua înregistrată. E ciudat cum pe o planetă pe care se tipăresc anual peste o sută de milioane de calendare, nu se află aproape nici unul public, în vreme ce sumedenie de ceasuri străjuiesc la răspântiile

bulevardelor ori în aer, deasupra marilor centre. E încă o dovadă a disproporţionatei atenţii pe care o dăm încă timpului minor faţă de cel major, părţii faţă de întreg.

O paralelă între timpul de pe Spiros şi cel de pe Pământ era dificil de trasat. Trebuia un calcul pentru realizarea căruia ar fi fost nevoie să fac apel la prietenii mei. Or, ei erau prinşi până peste cap cu însărcinările lor. În sfârşit, interesul meu pentru neaşteptatul mod de a-mi studia planeta nu avea dreptul să-mi ocupe decât timpul liber, era o distracţie pasageră.

Mă amuza să mă caut în haosul terestru. N-a fost uşor să dau peste alte imagini ale mele. Trebuia să ştiu data înregistrării şi apoi să-mi amintesc ori să deduc cel puţin unde m-aş fi putut afla şi la ce oră, şi anume în ce loc m-aş fi găsit sub cerul liber, căci înregistrările se limitau, fireşte, la exterioare.

Într-o zi izbutii să mă surprind pe treptele universităţii clujene, la ora când se goleau amfiteatrele. Abia mă distingeam în grupul pestriţ, agitat, din care nimic nu mă remarca.

Am privit îndelung imaginea depăşită a fiinţei mele exterioare. Nimic deosebit, nici o flacără nu izbucnea din ochii mei. În jur colegii sporovăiau, râdeau, gesticulând neîncetat, făcând câţiva paşi dezordonaţi spre a reveni, zburlindu-şi părul cu mişcări largi, uşor scenice, Fetele erau mult mai sobre, se supravegheau mai bine. Nici eu nu eram tăcut, dar peroram destul de plicticos, cu un gest unic al mâinii drepte, un tic pe care-l uitasem. Mă ascultau aşa cum se

ascultă la douăzeci de ani, adică fără a întrerupe debitul generos al propriilor observați.

Despre ce putea fi vorba, ce ne-ar fi putut înfierbânta în amiaza aceea copleşită de soare? Cămăşile colorate viu, cu mâneci foarte scurte, arătau brațe formate prin sport. Fetele erau grațioase, deşi nu fragile, cu linia gâtului desenându-se fin pe cenuşiul zidului vechi. Nu mai recunoşteam pe nimeni. Erau blonda care în amfiteatru ocupa un loc în rândul doi, dreapta, şi care nota aplecând mult capul pe caiet, tânărul cu profil roman care asculta prelegerile lăsat pe spate, aproape întins, cu picioarele depărtate, indiferent, în stare totuşi să reproducă fiecare cuvânt după luni de zile.

Memorasem pitorescul colegilor mei, care deveniseră însă pentru mine personajele unei piese uitate, continuând să existe prin câteva culori şi atitudini siluete fără nume şi semnificație.

Cu atât mai surprinzător era concretul imaginii lor care nu se suprapunea pe amintirea irizată ce le păstrasem. Erau violent conturați, strident, neverosimil de reali, nu puteam crede în ei.

Nici în mine nu credeam. Nu eram decât unul dintre acei tineri pitoreşti, prea puțin personali, impenetrabili totuşi, împotriva elocvenței lor mimate. Nu mă îndoiesc că la fel de străin m-aş fi regăsit şi pe mine dacă aş fi avut prilejul să mă revăd pe dinăuntru. Aceasta pentru că nu-mi amintesc prea multe despre mine însumi, pe atunci toate antenele mele fiind îndreptate în afară.

Apoi pentru că timpul mi-a format o anumită viziune subiectivă, despre mine, care nu ar fi putut corespunde imaginii reale a „interiorului” meu.

Cum va fi arătat el? Ce idei voi fi apărat în ziua aceea zăbovind în arşița soarelui, cu degetele vântului răsfirându-mi părul? Aş fi vrut să mă aud. Nu era o dorință înțeleaptă. În cel mai bun caz aş fi putut *să-l înțeleg* pe tânărul de pe treptele universității. El mi-ar fi rămas totuşi străin, nu l-aş fi recunoscut, cum nu ne recunoaştem vocea imprimată pe o bandă, pentru că înregistrarea obiectivă diferă de rezonanța interioară a glasului nostru. Iar gândul rostit trădează prea adesea gândul inițial.

De la distanța care mă separă de omul care găsea un amuzament în a-şi redescoperi trecutul, totul capătă acum alte culori.

Nu este melancolie, nici regret.

Eram cel mai „bătrân” din expediție, dar asta nu a contat până în ultimele săptămâni, când s-a pus problema explorării craterului Ro şi când a trebuit să fac pentru prima oară caz de numărul anilor mei.

Ro era un rebel extrem de interesant. Nimeni pe Spiros nu cunoştea originea craterului. Vulcanică? Meteorică? Greu de precizat. Ca şi pe Pământ, cercetarea planetei proprii rămăsese în urma altor domenii în care progresul era foarte avansat. Un paradox care nu se cere explicat, deoarece ştiințele sunt departe de a se dezvolta într-un ritm armonios.

Spiralii ne-au sfătuit să-l ocolim pe

Ro, dar am impresia că, au făcut-o sperând să ne determine a-l cerceta cu tot dinadinsul. Nu puteam proceda altfel.

Venerabilul Ro arăta verde şi împădurit, cu abia câteva linii de piatră marcându-i osatura. Veritabilă pată albă, îi îmbia pe îndrăzneți şi pe amatorii de aventuri. Aceştia trebuiau să rămână totuşi departe, deoarece masivul emana până la mari distanțe miraculoasa lui forță. Era vorba de o iradiație necunoscută, extrem de penetrantă, dar greu definizabilă.

Contoarele înnebuneau semnalând primejdia, însă nici un simptom nu confirma caracterul nociv la care ar fi trebuit să ne aşteptăm. Flora era luxuriantă, iar dintre animalele regiunii multe vădeau bătrânețe, ceea ce dovedea că acolo se putea trăi şi chiar îndelung. Totuşi, o superstiție antică alunga orice intenție de a locui ori chiar numai de a păşi pe terenul iradiat.

Zona lui Ro nu fusese niciodată populată de oameni, iar în ultimele secole spiralii o izolaseră conştient. Crescută în voie, vegetația locului alcătuia o adevărată junglă.

Primele săptămâni trecuseră, pline de nenumărate descoperiri. Întâlnirile acestea ale lumilor şi-au fixat un adevărat protocol. Ele se transformă tot mai mult în savante schimburi de experiență şi solemne stabiliri de „relații diplomatice”. Cantitatea de informații culese de noi era impresionantă, dar numai schimbul de mesaje, rachete-robot doldora de memorie electronică, urma să realizeze grosul. Şi ne vom cunoaşte de-a binelea numai când marile instalații

automate de primire, selectare, prelucrare şi livrare a informaţiilor, diferenţiate pe specificul beneficiarilor, vor lua singure contact între ele. Faţă de munca pe care aveau s-o depună aceste instalaţii, expediţia noastră devenea o excursie de plăcere.

Şi totuşi, nu ne puteam întoarce pe Pământ fără măcar să fi încercat elucidarea tainei lui Ro. Trebuia să aflăm despre ce e vorba, să ştim ce nu ştim, pentru a putea reveni acasă cel puţin cu nedumeriri serioase, iar nu cu simple ridicări din umeri.

Scurt, trebuia să vizităm craterul, şi aceasta împotriva prescripţiilor care ne interziceau accesul în zonele cunoscute ca primejdioase. Am dezbătut toate aspectele problemei până am izbutit să ne irităm cu toţii. În cele din urmă, colegii mei au trebuit să accepte că e mai raţional să încerc eu, specialistul în iradiaţii. Discuţia a avut un aer ciudat, undeva părea că se ascunde o condamnare la moarte, dar câteva ironii acide i-au pus la punct pe sentimentali.

Am obţinut mână liberă, dar nu m-am grăbit să profit. Am lansat mai întâi peste Ro câteva proiectile încete cu aparataj de înregistrare cât mai variat. Le-am recuperat dincolo de zonă. Înregistrările nu erau concludente. Radiaţia era o necunoscută, nici unul din testele mele nu reuşi. La ele trebuia să adaug şi cercetările de până atunci ale spiralilor, la fel de lipsite de rezultat. Am vrut să obţin probe de sol. Spiralii păstrau mostre din sondajele lor automate, executate la diferite adâncimi. Amestecuri şi aliaje inofensive. Nimic nu

perpetua iradiația în afara zonei craterului.

Noi probe de sol, extrase cu aparataj teleghidat, nu aduseră nici o lumină. Elemente diverse, aliaje bizare câte vreți, iradiația însă de loc. Iar probele fuseseră luate din chiar epicentrul iradiației. După câteva săptămâni de muncă migăloasă şi inutilă, eram sufocați de mulțimea probelor şi de complicata lor evidență. Singurul rezultat pozitiv era izolarea unui element necunoscut pe Pământ, pe care l-am numit spiralit. Cercetarea lui nu ne duse însă prea departe.

Fotografiile luate din zborul rachetelor de cercetare nu arătau nici o pauză a vegetației, nici un accident de teren ieşit din comun, în afara craterului însuşi. Nu aveam de ales. Trebuia să merg la fața locului.

Am deschis cu prudență uşa metalică a elicopterului care mă adusese în zonă. Mă întâmpină un armonios ciripit de păsări. Pe vârful unde coborâsem, adia un vânt paşnic.

Ieşii din carcasa metalică a aparatului. Contorul, care protestase şi înăuntru, izbucni în semnale asurzitoare. Suna ciudat, în liniştea fără griji a locului. L-am scos din funcțiune. Am făcut câțiva paşi. Încurajat, mi-am făcut măsurătorile, am notat tot ce credeam că-mi va servi. Mă grăbeam, mai mult de teamă că prietenii mei, care aşteptau, îşi vor pierde răbdarea şi vor veni după mine.

Am cules din iarba uriaşă o mică zburătoare. Era un pui dezvoltat al unei

păsări cu capul triunghiular şi golaş. Avea o piele albăstrie, bine întinsă, elastică şi era foarte vioi. Cânta subţire şi se întrecea în triluri repezi. L-am adus cu mine, şi vreme de câteva zile a fost distracţia noastră preferată. Creştea văzând cu ochii şi pe măsura dezvoltării se lungea şi se ascuţea. Colegii mei l-au botezat pasărea-săgeată.

Programul serilor mele se schimbase. Înregistrările privind importanta mea persoană trecuseră pe planul al doilea, cedând locul cercetării materialului cules. Aveam numeroase date noi, însă nici o concluzie nu se cristaliza.

De la întoarcerea mea trecuse mai puţin de o săptămână. Câteva nopţi nedormite îmi scofâlciseră faţa, îmi încreţiseră pleoapele. Mă simţeam slăbit. Am hotărât să revin la un program raţional. Drept prim pas am încheiat ziua de lucru o dată cu colegii mei şi am trecut împreună cu ei să-mi vizitez protejatul, pe care-l neglijasem.

Mă aştepta o surpriză. Pasărea era de nerecunoscut Din albăstrie, pielea capului i se înroşise, ochii îşi pierduseră vioiciunea, ca şi mişcările. Coada îi atârna. Unde era pasărea-săgeată? Glasul i se schimbase cu desăvârşire, devenind un fel de scârţiit întrerupt de o tuse răguşită. Respira greu şi se mişca absurd de colo-colo prin marea colivie ce-i fusese pusă la dispoziţie.

Am socotit că e de vină captivitatea. Am eliberat pasărea, dar ea nu şi-a luat zborul. Se mulţumi să rătăcească pe treptele intrării unde o depusesem. Făcea evidente eforturi

pentru a umbla, mânată de o nelinişte fără sens.

În seara aceea m-am întors la imprimările mele. Am constatat că, inconştient, îmi lipsiseră, şi încă într-o asemenea măsură, încât reîntâlnirea lor m-a înduioşat. Era cu totul straniu.

Curând am încetat să urmăresc imaginile ce rulau în gol. Mă pierdeam în amintiri. M-am desprins în câteva rânduri, spre a reveni la ecran. Ca niciodată revederea fiecărui loc binecunoscut avea în mine un adânc ecou sentimental.

N-aş putea zice că incursiunea mea în trecut îmi făcea plăcere. Era în ea ceva extrem de necruțător, care zgâria fața delicată a nostalgiilor, opunându-le fotografii zguduitoare, însă prozaice. Aveam totuşi o vitală nevoie de ele. Colindam Bucureştii. Vechea clădire a Operei îmi apăru impresionantă, deşi copleşită de ornamente, vetustă. Imaginea concretă păli în fața nostalgiilor mele dezlănțuite, în care plutea un teatru monumental, intim însă cu familiarul meu loc de la ultimul balcon, de unde făcusem cunoştința feeriei.

Eram mişcat. Spectacolul absolut care mi se păruse în adolescență că este opera lăsase în mine o nestinsă flacără de recunoştință. Sub plafonul aurit învățasem ce înseamnă să fii plin de sunete, să absorbi muzică, aşa cum absorbi aer, iar vibrațiile acustice să persiste în tine, apărate cu gelozie, săptămâni şi luni de-a rândul. Între pereții aceştia rigizi armoniile se depuneau în fluide straturi, comunicante, dar independente, sunând

fiecare şi rezonând la orice atingere, sonore până la a părea materiale, încât uneori aveam sentimentul că aş putea păşi pe muzică.

Mă îndrăgostisem de operă. Mă trezeam nopţile dirijând, în bezna şi liniştea camerei mele, orchestrele imaginare care-mi populau visele. Neagra cortină de pluş a întunericului se ridica în faţa decorurilor fastuoase, pe gustul vârstei mele de atunci, şi cu o exaltare wertheriană, neverosimilă, care-mi aducea totuşi sincere lacrimi în ochi, dădeam în faţa neantului un istovitor spectacol, sinteză a celor mai cuceritoare lucrări lirice asimilate de un gust pervertit. Patima mea se comporta ca atare, unilateral adică, încât ea prilejui primele şi, probabil singurele mele absenţe nemotivate de la şcoală, mobil al cărui secret îl ascundem cu vigilenţă de ingeniosul spirit batjocoritor al colegilor mei, care s-ar fi amuzat să-l afle. Taina sporea, de altfel, valoarea aventurii, încât o întreţineam pe jumătate conştient.

Faza ultimă, apogeul şi degenerarea fură încercarea de a aborda practic genul şi compromisul pe care l-am făcut, încercând, dacă nu eram în stare să compun în muzică, cel puţin să versific librete de opere viitoare. Mă dedicam, astfel, idolului meu, părăsindu-l în fapt, pentru că abordam o altă artă, cu noi unităţi de măsură şi multă bătaie de cap.

La început, făceam ore de muzică mentală pentru câteva silabe de vers. Cu timpul muzica s-a estompat căci textul pretindea un efort independent. Într-o zi am realizat divorţul pe care-l semnasem

fără să ştiu. M-am simțit orfan şi nedreptățit, părăsit injust pe o insulă pustie, între două țărmuri, ambele prea depărtate ca să le pot atinge. Eram hotărât să aleg fundul mării. M-am mulțumit cu apa sărată a câtorva lacrimi.

Am constatat cu un tremur că în tăcerea nemărginită a nopții spirale reeditam acele melodramatice lacrimi. O duioşie dulceagă, respingătoare mă copleşea, o suferință reală, dar neplăcută. Mă asaltau regretul trecutului, revolta egoistă față de trecerea timpului, adică tot ce nu putusem vreodată admite nimănui.

Era de neînțeles, dar adevărat. N-avea rost să mă ascund de mine însumi. A fost un ceas al nostalgiilor dezlănțuite, scăpate din frâu, o beție de sentimentalism atroce.

Cu un gest voluntar am întrerupt curgerea imaginilor. Trebuia să mă stăpânesc, să-mi revin. Aş fi vrut să-mi trag palme, ca la douăzeci de ani.

A fost destul să înregistrez comparația, că m-am prăbuşit cu toată forța sufletească de care dispuneam asupra temei ce-mi oferisem. Nu mai aveam nevoie de nici un fel de înregistrări spirale. Memoria afectivă mi se dezlănțui din nou şi căzui într-o reverie fără sfârşit în jurul romanticei categorii a tinereții.

Anii douăzeci constituie vârsta viitorului. Iată de ce nu mi-o aminteam. Devenirea, îmi spuneam, ne lansează în aspirații şi peisaje anticipative. La douăzeci de ani eram un receptacol de vieți viitoare, de vieți-proiect. Dețineam variante de tot felul, practice şi poetice,

constructive şi exotice, probabile, posibile şi imposibile. Aceste vieți îmi ocupau tot timpul, se lăfăiau pe întreg spațiul meu sufletesc. Încă netrăite, neînchegate ca lumea nici măcar conceptual, îmi copleşiseră memoria, încât acum, căutându-mă în jurul anilor douăzeci, nu mai prindeam decât imaginile pline de livresc ale vieților mele fantomă.

Fericite zile, gândeam, trăite în cel mai edenic viitor, acela pe care nu trebuie să-l construieşti şi să-l aperi de întâmplător şi de tine însuți. Zile pure, cu desăvârşire lipsite de egoism. Cine oare, în primii ani de facultate, are sentimentul că-şi începe viața? Inginerul, medicul, profesorul plutesc în irealitate, îi reține acolo romantismul şi modestia vârstei, întrucâtva şi o conştientă amânare a ieşirii din copilărie. Nici departe, peste ani, pe calea consacrării, nu credem în caracterul real al drumului ales, avem senzația că o mişcare a volanului ar fi suficientă ca să schimbe totul.

Şi nu totdeauna este adevărat. Viața pe care ne-am croit-o şi care e poate perfect şi echilibrat construită, nu mai are totuşi poezia proiectului, a arbitrarului: „Eu pot orice”.

Cumplit mi s-au înregistrat în minte aberațiile acelei nopți neînțelese.

În zori eram lângă mica pasăre, care abia îşi mai trăgea sufletul. După datele spiralilor, nu putea număra mai mult de două-trei săptămâni. Exemplarul din fața mea se afla însă în extrema bătrâneții! Am tresărit, cuprins de oroare. Găsisem! Nefericită descoperire. Această hidoasă decadență prematură, bruscă,

era acțiunea iradiației nefaste! Însemna că şi eu... Oboseala, fizionomia mea schimbată, deplasările psihice, între altele, sentimentalismul atroce din teribila noapte trecută îşi găseau explicația: eram un bătrân.

În noaptea următoare pasărea-săgeată se stinse. Am asistat la ultimele ei zbateri cu o curiozitate nesecată, bolnăvicioasă. Înregistram imaginea propriului meu sfârşit. Moartă, pasărea îşi regăsi profilul de săgeată, părea uşoară, ageră, suplă.

Am petrecut câteva zile închis în camera mea. Trebuia să mă adun. Mă priveam în oglindă, încercând să descopăr urme vizibile ale progresului răului. Eram furios şi uneori mă cerca frica. Nu am stofă de erou şi, de altfel, nimeni nu aleargă cu orice preț după situații de victimă. Consider inadmisibilă suferința pasivă, lipsită de cunoaşterea cauzelor şi de acțiunea împotriva ei. Ro îmi devenise un duşman personal. Aveam să-l urăsc tot rostul vieții.

Curând m-am împăcat cu imaginea trecutului meu. N-avea rost să mă privez de ea, acum, când rămăsese puțin până la plecare. Ore târzii de noapte mă surprindeau cu mâinile pe butoanele aparatajului. Liniştea din jur devenea materială, se cristaliza, uneori ajungea să-mi atragă, neplăcut, atenția. Aveam nevoie de ea, dar îi doze prea mari mă copleşea, ca şi singurătatea. „Răsfoiam” nesfârşite ceasuri înregistrările, concentrat asupra locurilor pe unde trecusem, rătăcindu-mă adesea în

oceanul imaginilor ce se succedau, căutându-mă inutil acolo unde mi se părea logic să mă fi aflat, descoperindu-mă din întâmplare aiurea. Era o adevărată urmărire, o fugă după un personaj care-mi scăpa printre degete, ale cărui intenții şi reacții erau tot mai imprevizibile. Aceasta mă supăra: aveam drepturi asupra lui, iar el nu mi se supunea. Eram preocupat de faptul că în curând voi pleca înapoi, părăsindu-mi pentru totdeauna imaginea regăsită, de care începusem să fiu legat.

Nici acum nu mă recunoşteam în atât de diversele ipostaze în care mă surprinsesem. Dar se născuse în mine duioşie față de necunoscutul de pe ecran, existența lui mă interesa. Îmi inspira o familiaritate limitată, însă reală, o adevărată prietenie, cu toate corectivele care trebuie aduse literaturii brodate în jurul acestui termen pentru a-l apropia de realitate.

Sentimentul îşi avea romantismul său, minat cum era de suspiciune, de teama în fața surprizei pe care fiecare moment părea că mi-o rezervă. În general trecerea timpului, apropierea de ziua prezentă atenuau însă ciudățenia omului pe care-l analizam, îi sporea legăturile sufleteşti cu mine, mă ajutau să-l intuiesc întrucâtva mai bine. Rămâneau neconcordanțe de atmosferă între momente încă vii în memoria mea, prin aceasta involuntar modificate, şi imaginea reală. Dar şi asupra acesteia se răsfrângea aura de miraculos cu care încununăm clipele preferate ale trecutului.

Întoarcerea acasă e întotdeauna tonică. Numai pe Pământ îşi regăseşte pământeanul simțul proporțiilor, Privite de pe planeta natală, toate lucrurile apar într-o lumină reală, se introduc în noțiuni logice, comprehensibile.

Acum pot nota cu o mare linişte, departe de orice senzațional; da, spiralitul, în cantități care depăşesc o anumită masă critică, emite o iradiație nocivă; da, iradiația cu pricina provoacă o îmbătrânire prematură, concentrează ciclul vital într-un mod nefast; şi din nou da, am fost expus acestei iradiații şi suport consecințele.

Nu-mi permit să regret nimic. Am veşnic la îndemână copiile înregistrărilor de pe Spiros. O vreme m-am temut că reîntâlnirea lor îmi va submina tăria de caracter. Cu timpul mi-am dat seama, dimpotrivă, că am nevoie de acel personaj adus de pe Spiros, care nu mai sunt eu, dar care mi-e vasal. Îmi trebuie tinerețea, inconştiența, mai ales indiferența lui provocatoare. Mă stimulează, îmi stârneşte spiritul de contrazicere, vital în situația mea. Cu ajutorul lui studiez îmbătrânirea artificială provocată de spiralit. Ideea mea este că, dacă o anume iradiație poate accelera îmbătrânirea, o alta contrarie, ar putea-o încetini. Este aici un extrem de fertil domeniu de cercetare, ca să nu spun mai mult. În entuziasmul meu, am viziunea unei viitoare lumi fără bătrâni, plină de viață, animată de generații optimiste, întrecându-se în creație. Văd pieirea ritmurilor lente, a chipurilor brăzdate de ani, a resemnării fataliste în fața implacabilului. Trecerea timpului nu va

mai fi sinonimă cu trecerea vârstelor; dorința firească de a accelera scurgerea vremii, pentru a atinge ziua viitoare nu va mai fi contrazisă de năzuința egoistă de a opri mersul planetelor pentru a nu apropia bătrânețea.

Ne aflăm într-un stadiu primar al cercetărilor, până la marea descoperire ne aşteaptă un drum lung şi sinuos. Aceasta nu mă sperie. Înțeleg din privirile unora că interesul meu pentru problema iradiației antispiralitice poate părea deplasat. Le râd în nas. Ei bănuiesc în spatele pasiunii mele nu ştiu ce speranțe absurde. Sunt om de ştiință şi-mi dau seama că ireversibilul este ireversibil. Evident, nu voi putea profita de succesul eventual al cercetărilor noastre. În orice caz nu voi trăi până atunci. Lupta mea are însă o bază obiectivă: necesitatea, folosul unanim. Şi dacă există o latură subiectivă, dacă, în subsidiar, mă susține şi un mobil personal, acesta este răzbunarea. O mare, virilă, totală sete de răzbunare mă face să îndrept toate armele împotriva bătrâneții. Aşa am hotărât să celebrez victoria ei derizorie. Acesta e modul meu de a capitula.

CAZUL TRIC LAURENŢIU

Cei în mâna cărora vor cădea aceste pagini să nu-şi facă nici o iluzie cu privire la valoarea lor literară. Am început relatarea terifiantei încercări prin care am trecut, numai pentru a mă elibera de apăsătoarele imagini ce se acumulaseră în mine. Eram ferm hotărât să ascund aceste file, acoperite cu un scris neglijent şi febril în fundul celui mai obscur dintre sertarele mesei mele de lucru, acolo unde nimeni nu va ajunge cu indiscreția. Dar o elementară îndatorire umană mă obligă să le public, pentru ca, ajungând la cunoştința generală, să influențeze cit mai decisiv procesul profesorului Banu aflat în plină desfăşurare. O fac pentru a pleda în favoarea nevinovăției sale, a dreptului şi datoriei omului de ştiință de a folosi toate mijloacele pentru salvarea unui semen al nostru. El nu s-a oprit în fața unei legi care n-avea cum să prevadă cazul Tric Laurențiu. A trecut peste ea, conştient de ceea ce riscă, dar neşovăitor pentru aceasta. Eroicei sale uitări de sine i s-a dat interpretarea de crimă. Multă lume este de altă părere. Rândurile de față vor să contribuie la cunoaşterea întregului adevăr.

1

Era miezul nopții când am bătut în uşa camerei de gardă. Medicul de serviciu o deschise. Cred că făceam o figură cât se poate de proastă, cu hainele în dezordine respirând greu după fuga pe scări. Rezerva medicului m-a liniştit. Ordinea desăvârşită din cabinet, severitatea cu care fusese eliminat orice obiect de prisos demonstra că cei de aici nu au nimic de ascuns. Deşi, astăzi mă gândesc că în acelaşi fel se pot manifesta uscăciunea sufletească, spiritul practic excesiv, dezumanizant.

Calmat fără voie în fața halatului alb, l-am întrebat pe doctor de pacientul Tric Laurențiu. Mi se păruse ori, la auzul numelui, medicul mă fulgerase cu o privire ciudată? După ce m-am recomandat şi am făcut apel la prietenia care mă leagă de bolnav, de asemenea după insistențele de rigoare, halatul alb scoase, cu o plictiseală amabilă, fişa bolnavului şi-mi relată ce ştia despre el. Suferise un şoc nervos, un traumatism destul de pronunțat, care se agravase progresiv. Deocamdată nu dă semne de însănătoşire. Se afla în atenția specială a profesorului Banu. Nu putea fi vizitat fără avizul acestuia.

Eram vădit încurcat. Tot medicul m-a scos din încurcătură, oferindu-mi posibilitatea de a-l vedea, deoarece la ora aceea pacientul îşi luase, desigur, somniferele şi dormea, astfel încât n-aveam cum să-l tulburăm. Nici profesorul n-avea să afle că dispoziția sa a fost încălcată decât cel mult, de la mine

însumi, şi atunci aveam să-mi primesc pedeapsa.

Defilarăm pe culoarele în nuanțe pastelate, scăldate într-o lumină moderată, foarte odihnitoare. Păşeam fără zgomot între şirurile de uşi închise, dincolo de care părea că se desfăşoară mai curând viața idilică a unui hotel sanatorial, izolat undeva în munți, decât existența dramatică a unor cazuri acute.

Medicul deschise o uşă anonimă şi păşi înăuntru. Lumina de noapte ardea şi sub reflexele ei liliachii figura omului din aşternuturi părea aceea a unui mort. Pânzeturile înseşi aveau ceva aerian, căci lumina specială atenua caracterul material al lucrurilor. Bolnavul avea aceeaşi față prelungă pe care i-o cunoşteam, bărbia proeminentă cu linii energice, care însă acum nu făcea decât să-i ascută şi mai mult figura, contribuind la aspectul ei dezolant. Buzele moi, lipsite de hotărâre atârnau ca peste o gură fără dinți. Totul exprima o descurajare nemărginită, o deznădejde lipsită de asprimea atenuată de o zguduitoare expresie de rugă.

Din acest punct de vedere, prietenul meu era de nerecunoscut. Părea că poartă o povară psihică peste puterile lui şi în somnul său forțat continua să implore izbăvirea. În clipa aceea aş fi dat orice să mă aflu în spatele pleoapelor flasce care-mi ascundeau imaginea suferințelor sale.

Doctorul ne privi şi se apropie de uşă. Mă aşezai pe scaunul cel mai apropiat, dându-i a înțelege că intenționez să rămân. Continuam să-l privesc pe Laurențiu. Ce taină ascundeau

suferințele sale? De ce această respirație obosită, această evidentă epuizare a gustului de viață?

Privii în jur, memorai numele medicamentelor de pe noptieră, cercetai fereastra şi clădirea de peste drum. Doctorul închisese uşa în spatele lui şi aştepta cu o linişte fără cusur sfârşitul vizitei.

2

Nu mă grăbeam. Trecuse de ora unu şi noi ne aflam încă în elegantul şi bine utilatul cabinet al camerei de gardă. Doctorul Preda se dezgheţase. Consimţi să-mi expună cazul Laurenţiu.

Era un caz ieşit din comun. Experienţa care-l adusese aici friza neverosimilul, deşi stilul doctorului Preda ştia să aducă totul la un numitor omenesc. Îl ştiam pe Laurenţiu turist pasionat, mai exact turist auto. Îşi petrecea toate orele libere pe şosele, străpungând aerul cu botul aerodinamic al maşinii pe care o perfecţionase cu mâna lui. Suporta cu stoicism corvoada de a-şi scoate la aer prietenii, fiind sociabil şi amical. În schimb, după propriile lui declaraţii, adora să poată goni singur, peste limita nervilor celor din preajma sa. O dovadă a sângelui său rece era absenţa oricărei sancţiuni şofereşti la un asemenea iubitor de excese.

Şi totuşi nervii au fost aceia care au cedat. Orice uzură duce, desigur, la un moment critic. Lui Laurenţiu, conducătorul auto desăvârşit, avea într-o zi să-i tremure mâna. Primejdia de a se strivi de o namilă de camion a ocolit-o la vreme. Nu însă fără a-l molipsi de teroare pe şoferul din faţa sa. De unde apăruse copilul? Sub ochii lui, uriaşa uzină pe roţi, abia redresată, înghiţi trupul firav, înainte ca vreunul dintre şoferi să poată înţelege şi interveni.

Nenorocirea se produsese în asemenea împrejurări, încât nimeni nu fusese pus sub acuzare. O tragedie fără

vinovați, aceasta era concluzia organelor de circulație.

Laurențiu suferise însă un şoc. Părăsise imediat maşina şi de atunci nu mai atinsese volanul. Îşi pierdu somnul, începu să fie agitat, să facă gesturi necontrolate. Omul contractase o violenta psihoză a vinei, care-i afectase treptat întregul comportament. Umbla adus din spate, încercând să treacă neobservat, rămânea în picioare în fața oricărei adunări, cu ochii neliniştiți. În mijlocul celei mai indiferente convorbiri pornea să-şi explice vina, îngroşând totul, complicând şi simplificând lucrurile, excesiv, dezechilibrat. Accentuarea continuă a simptomelor dusese la internarea lui neaşteptată, despre care aflasem abia cu două ore în urmă, după două săptămâni de absență din localitate.

Din descrierea tratamentului am reținut numai faptul că el nu dusese la vreo ameliorare.

Laurențiu se considera cu tot mai multă convingere vinovat de omor şi se pedepsea în felul său, refuzându-şi liniştea.

Starea precară i se agrava încă şi mai mult prin aceea că se considera un vinovat neînțeles. Era vădit că acceptarea ideii sale de vinovăție l-ar fi uşurat. Psihiatrii studiau problema.

Am ieşit obosit şi confuz în ceața fără orizont a orelor dinaintea dimineții.

3

A urmat un adevărat turneu la somitățile medicale de specialitate. Încercări moderate fură urmate de savante ridicări din umeri.

Singurul care acționa era profesorul Banu. Imaginația lui bogată, disciplinată de rigori ştiințifice, îmi stârnea încredere. El fu acela care propuse procesul.

În ziua aceea am fost obligat să mă ascund în fundul unui amfiteatru cu perdelele trase.

Un mic reflector fusese instalat în fața mesei acoperite cu postav verde.

Amfiteatrul părea altul, era viu, plin de o populație invizibilă şi curioasă. Se auzi declicul reflectorului.

În centrul luminii lui fu plasat Laurențiu. Privea cu ochi mari, neliniştiți, ca şi mine de altfel. Ceilalți erau gravi, tuşeau şi-şi ocupau cu încetineală locurile.

Sub marile panouri de întuneric, în cercul rigid, parcă dintr-o altă materie, desenat de reflector, Laurențiu apărea strivit, plat, imagine fără relief. O umbră derizorie i se încleştase de picioare, mică, disproporționată, nu putea fi proiecția omului pe care-l cunoşteam. Pe creştetul acestuia se prelingeau fire de lumină scoțându-i în evidență începutul de pleşuvie. Respira dezolarea, o emana ca pe nişte stranii radiații paralizante. Se simțea înconjurat de un perete negru, construit din neaşteptate blocuri opace, colțuroase, agresive şi din goluri la fel de tenebroase, amenințătoare. Risipite,

câteva perechi de ochi electrizați de aşteptare îi aminteau că nu este singur. Uşa pe care intrase dispăruse şi ea, ştearsă de faldurile beznei. Mozaicul dispus dogmatic în pătrate alb-negru nu-i spunea nimic şi de altminteri Laurențiu era departe de a se întreba unde se găseşte şi în ce scop. Atmosfera de teroare cu greu realizată abia izbutea să se desprindă de cenuşiul spațiului diurn al existenței sale. Medicii păreau mulțumiți şi cu atât, deşi bolnavul era încă departe de a manifesta curiozitatea şi interesul scontat.

Mascarada începu. Curând toți cei de față deveniră protagoniştii unui coşmar organizat, prin tresăririle căruia bântuiau formule avocăţeşti, expresii de tribunal menite să evoce aerul marilor procese.

Singura excepție, e drept, parțială, o constituia Laurențiu. Ne domina prin pasivitate. Se comporta întrucâtva mai atent ca alte dăți, răspundea la întrebări. Dar atât. Accepta convenția? Credea în adevărul judecății la care asista? Era gata să-i accepte concluziile? Oricum, nu refuza să vorbească, nu arunca în jur priviri bănuitoare, şirete, ca unii alienați excesiv de lucizi în fața înscenărilor.

Actul de acuzare fusese întocmit de către avocatul Nican, prieten al profesorului Banu, care îşi asumase şi rolul procurorului. Drept care documentul avea o sonoritate veridică şi o destul de strânsă logică aparentă! False nu erau decât criteriile şi optica, esența într-un cuvânt, voit trucate pentru a justifica circumstanțele agravante de care era nevoie.

Căile de urmat erau două. Prima, presupunând o imensă finețe, o subtilă conducere a procesului interior, consta în a merge, pe cât posibil, pe linia gândirii bolnavului, spre o interpretare gravă a faptelor, apăsând gradat pedala, tot mai acuzator, până s-ar fi ajuns la identitate cu calificarea pe care le-o dădea Laurențiu însuşi în judecata sa intimă.

Odată stabilit contactul, realizată comunicarea, după o suficientă întârziere pe pozițiile pacientului ar fi urmat o atentă dare înapoi, larg argumentată şi de loc grăbită formulată în aşa manieră, încât să nu se piardă nici o clipă acordul atât de greu realizat.

Astfel, Laurențiu ar fi fost condus în mod involuntar spre concluzii mai apropiate de realitate, ajutat să găsească singur circumstanțele care să atenueze până la anulare culpa.

A doua cale era, dimpotrivă, aceea a contrarierii bolnavului, a adoptării unui ton disproporționat violent care să-i declanşeze o reacție de apărare. Dusă destul de departe, această a doua metodă promitea mult. Cum însă nici un rezultat nu părea sigur, totul era pregătit pentru ambele variante.

Lectura actului de acuzare nu aduse vreo schimbare fața lui Laurențiu. Omul nici nu se gândea să conteste valoarea tribunalului, autenticitatea judecății, dreptul celor de față de a-l trage la răspundere. La întrebările următoare răspunse invariabil: „Sunt vinovat”. Descurajante erau liniştea cu care constata, convingerea vădită că nimeni dintre noi nu va ajunge la adevărata înțelegere a vinei sale. Era

limpede, se pierduse momentul când o simplă înscenare l-ar fi adus la realitate.

Cu aceeaşi indiferenţă politicoasă asistă la defilarea câtorva „martori” ai acuzării care declamară un număr de dovezi confecţionate.

Laurenţiu rămase la fel de indiferent. Nu recunoscu pe nimeni, dar nu contestă nimic. Veni rândul „procurorului” şi încă nu progresasem nici cu un pas. Acuzatorul îşi mască profesional emoţia reală. Se ridică, luă o poză afabilă şi-şi începu rechizitoriul.

Urmând itinerarul prestabilit, îşi exprimă regretul faţă de împrejurarea în care îi este dat să-l cunoască pe acuzat, despre care ar fi preferat să comunice curţii numai date onorabile. Acest ocol era o manevră încercând să atragă încrederea omului cu capul plecat faţă de roba neagră şi chiar acea înduioşare de propria soartă specifică laşilor şi care în cazul de faţă ar fi servit de minune.

Laurenţiu avea însă alte date umane.

Acuzatorul trecu la atac direct, aplicând întâia dintre tacticile hotărâte. Descrise faptele într-o lumină nefavorabilă şi continuă să le înnegrească treptat, în vreme ce toţi urmăreau cu sufletul la gură cea mai mică reacţie a pacientului. Păşind astfel din treaptă în treaptă, Nican sui aproape întreg arpegiul de care dispunea. Ajunsese la calificative grave, când Laurenţiu păru să iasă din amorţeală. Ascultă o vreme cu o reală atenţie apoi, pe măsură ce pedala suna mai profund, începu să aprobe, abia perceptibil şi involuntar, cu scurte mişcări ale capului. După douăzeci de

minute de rechizitoriu „procurorul” începu să bată pasul pe loc. Era vizibilii pentru toți discrepanța dintre gravitatea acuzațiilor proferate şi timidul acord al celui în cauză. Ne aflam departe de unison, de identitatea vederilor de pe care platformă Laurențiu să poată fi readus pe pământ. Nici un indiciu nu ne încuraja să continuăm o tactică evident ratată. Trebuia încercat ultimul remediu.

Nican înțelese şi realiză cotitura către acesta cu tot atâta artă câtă ar fi depus pentru a înfăptui o trecere imperceptibilă de la alb la negru. Pentru că nu era suficient să schimbe tonul, trebuia ca omul din cercul de lumină s-o simtă, să fie zguduit, să-şi recapete reflexele vitale. Numai un bun avocat, un cunoscător a nuanțelor rafinate putea improviza atât de veridic o rupere de nori. Cele mai zdrobitoare şi inumane calificative se uniră cu procesele de intenție într-un înmărmuritor concert menit să ardă urechile oricărui auditor. Se pierdu atunci o fulminantă pagină în spiritul inchiziției, de care un autor de romane istoric s-ar fi folosit fără ezitări. Era atât de convingătoare reaua voință, vehemența trăda atâta subiectivitate încât pielea se încreți pe noi. Dincolo de scopul pentru care erau acolo, fiecare dintre cei de față se simți ofensat, rănit, desființat.

Fiecare, în afară de Laurențiu. Acesta asculta cu adevărat, interesat de mersul ideilor, incoerența fiindu-i parcă mai accesibilă, sunându-i logic. Aproba cu aplecări ale capului, privindu-l, de astă dată, fără întrerupere pe procurorul său. Într-un cuvânt, se înviora.

Imaginaţia noastră, biciuită de aşteptare, o lua înaintea evenimentelor. În urechi îi auzeam strigătul salvator.

„Nu-i adevărat! Minciună! N-am ucis! N-a fost cu voia mea! Nu!”

Aceasta însă întârzia. Vioiciunea bolnavului progresa încet şi nu în direcţia dorită. Departe de a-i trezi instinctul de conservare, violenţele care bântuiau în jurul său îi accentuau numai starea morbidă, alimentându-i ideea fixă. Deodată sări în picioare şi începu să strige penibil:

— Sunt vinovat! Sunt vinovat!...

Se realizase, dacă vreţi „comunicarea”, însă tardiv. După cele spuse până atunci, nici Dumnezeu n-ar mai fi putut întoarce cârma rechizitoriului cu cele o sută optzeci de grade necesare. Asistam la eşecul calculelor celor mai sigure, îngroziţi de adâncimea traumatismului.

Se răspândi îngrijorarea. O asemenea posibilitate nu fusese prevăzută. Ce avea să facă Nican pentru a nu rata totul? Ce avea de făcut „curtea”?

Cei trei de la masa verde se consultau într-o panică ascunsă cu grijă. Eu unul îmi pierdusem cu desăvârşire cumpătul şi numai prezenţa apropiată a doctorului Preda mă determina să rămân rezonabil.

După o nouă clipă de şovăială, Nican adoptă un ton fără echivoc. Şi deodată înţeleserăm. Încerca imposibilul. Juca o supremă carte. După un iscusit ocol care semăna cu ridicarea securii călăului înainte de a lovi, maestrul se înălţă cât putu mai solemn pentru a

cere... pedeapsa cu moartea.

Tăcerea care izbucni în clipa următoare sună ca o lungă explozie, asurzitoare. Părea că întunericul se dislocă, spaţiile negre prăbuşindu-se dezordonat ca o construcţie de volume imateriale. Era liniştea unei tensiuni în care totul, pereţii, plăcile mozaicului se zbăteau, sufocate, linişte pe care ne-o imaginăm în miezul fierbinte al reactorului nuclear.

Era, între altele, o linişte activă, pentru că în spaţiul minutului care urma trebuia găsită o ieşire, optat pentru o soluţie.

Când mi-am putut din nou concentra atenţia asupra lui Laurenţiu, am văzut că medita intens, oscilând parcă între două atitudini posibile. Judecătorii observaseră de asemenea faptul. Preşedintele se ridică în picioare şi, cu maximum de sobrietate, cu o morgă cabotină şi zguduitoare în acelaşi timp, rosti... sentinţa capitală.

Era o aberaţie. Îşi asuma un risc uriaş. Nesocotirea procedurii juridice, renunţarea la etape importante, precum cuvântul apărării nu puteau trece neobservate. Laurenţiu avea să descopere improvizaţia, Să refuze jocul, să dea totul peste cap.

Dar nu, bolnavul era departe de a bănui înscenarea. Se afla într-un punct mort, pe un teren neutru între revelaţia adevărului şi acceptarea totală a ficţiunii. Oricare dintre aceste două atitudini extreme l-ar fi salvat, căci ar fi făcut să renască în el revolta, instinctul de conservare.

Dimpotrivă, Laurențiu judeca dreptatea condamnării, prin aceasta o accepta.

Înțelegeam. O dare înapoi n-ar fi dus la nimic. Consecvența jocului pe marginea prăpastiei păstra cel puțin semnele de întrebare. Totul depindea de prima sa reacție. Ea nu întârzie să se producă. În fața implacabilului, cel mai slab dintre noi rămase cel mai tare. După ce mai rosti o dată, cu o convingere interioară: „Sunt vinovat!”, Laurențiu lăsă definitiv capul în piept, convins de ireversibilitatea situației. Apoi, epuizat, se prăbuşi de pe scaun pe şahul podelei.

Partida era pierdută. Într-o clipă îl înconjurarăm, îl ridicarăm pe brațe. Medicii se alarmară, dar nimic nu se întâmplase. Laurențiu dormea.

4

Somnul, remediul universal, leagănul sănătății... Câte minuni ale medicinei realizate prin activitatea misterioasă a organismului în somn, prin narcoza diferențiată, aplicată la anumite niveluri, în fine, prin hipotermie, somnul frigului, care face posibilă învierea din morți...

Laurențiu dormea şi la căpătâiul lui veghea insomnia noastră.

La lumina zilei, tot ce se petrecuse cu câteva ore înainte părea o halucinație bolnavă. Atmosfera pură, zgomotul monoton al spațiului interior anihilau pur şi simplu impresiile care ar fi ținut să ne urmeze. În transparența ambiantă nu era loc decât pentru limpezime.

Bolnavul se afla totuşi în fața noastră. Opunându-ne cu un mare efort euforiei matinale şi oboselii nervoase care se trăda în spatele ei, reluarăm, fără nici o ordine, dezbaterea liniei de urmat.

Avocatul nu mai credea în nimic. Medicii deschideau la întâmplare câte un volum din pereții de cărți ai sălii de consiliu în care ne refugiaserăm la un moment dat.

Fiecăruia dintre noi ne-ar fi trebuit, ca şi lui Laurențiu, câte zece ore de somn. Dar nu era cu putință. Pacientul nu trebuia drogat şi aceasta însemna că se poate deştepta în orice moment. Riscam să ne surprindă înainte de a fi adoptat o atitudine. Hotărârea trebuia luată.

O hotărâre? Nimic mai dificil. Ne aflam într-un cerc vicios. Laurențiu

putea, printr-o minune, să uite tot, să renască în somn. Dar nimeni nu credea în basmul acesta.

Dimpotrivă, trebuia să fim gata pentru cel mai paradoxal comportament.

Greoi şi speriaţi, încă mai ezitam între variante şi argumente contradictorii, dezgustător de artificiale, când Laurenţiu se deşteptă normal sau ce s-ar fi putut chema normal în starea lui. Ne văzu în jurul patului şi zise:

— Aha.

Se ridică, privi încăperea în care îl transportasem şi întrebă:

— Când?

Ne privirăm pe furiş. Somnul nu făcuse decât să-i liniştească nervii. Era calm, preocupat poate, dar nu obsedat.

— Mâine în zori, spuse profesorul pe un ton glacial şi cu un gest oficial ne pofti afară.

Laurenţiu avea să trăiască în cel mai autentic mod cu putinţă ultimele douăzeci şi patru de ore ale unui condamnat. Liniştea lui va fi aruncată în aer printr-un nou asalt al teroarei, ori vom pierde totul. Toate reminiscenţele livreşti ale adolescenţei noastre concurară pentru a face din ziua aceea coşmarul necesar. Convinşi dinainte de inutilitatea încercării, îl trecurăm în cea mai obscură şi uitată boxă a subsolului. Fu pus să semneze o recunoaştere formală, în termeni categorici, a vinovăţiei sale şi o luare în cunoştinţă a sentinţei. Îi tunseră părul şi-l chestionară asupra ultimei dorinţe. Undeva, în romane, procedura era zguduitoare. Laurenţiu dovedea resemnare. Nu avea nici o dorinţă specială. Câteva mici

dispoziții testamentare împărțiră puținele sale lucruri unor cunoştințe obscure.

Ziua trecea şi nimic nu anunța o schimbare, un progres:

— Ce putem face?

Întrebarea se instalase în sala de consiliu, în care, clipă de clipă, cineva intra sau ieşea fără să aducă nici măcar umbra unei soluții. Profesorul se închisese în cabinetul său. Nu ne îndoiam că e din nou în fața tomurilor deschise.

Amurgea, iar noi ne aflam literalmente la capătul forțelor, în puterea cafelelor şi a energeticelor artificiale. Cei care-l observau la răstimpuri pe Laurențiu comunicau că se plimbă prin celulă, s-ar putea zice nervos, în fond cu un calm angelic față de situația sa.

Răsfoii hârtiile ce-i trecuseră prin mâini. Oriunde fusese posibil adăugase invariabilul: „Sunt vinovat”.

La ora douăzeci şi trei profesorul apăru, invită pe toți cei de față să plece acasă, oprindu-ne numai pe mine şi pe asistentul său preferat, Preda.

Acesta din urmă fu trimis în mod obligatoriu la culcare, în frumoasa cameră de gardă.

Îl urmai pe profesor în cabinetul directorial. Medicul de serviciu îl aştepta pe culoar, ca să-i raporteze că întreg aparatajul special, verificat în ultimele ore, se afla în perfectă stare de funcțiune.

Când bătu miezul nopții, cabinetul plutea în fumul țigărilor. O măsuță era plină cu ceşti de cafea.

Cerui permisiunea să deschid fereastra. Profesorul se opuse:

— Zgomotul mă distrează. Ia loc.

Îşi făcu de lucru cu obiectele de pe birou. Apoi, hotărât, se duse şi trase un mic zăvor argintiu fixat pe uşă.

— Ca să nu fim deranjați.

Înțelegeam că e cazul să fiu intrigat, dar belşugul de emoții al ultimei zile mă imunizase, ca şi pe Laurențiu. Tăcui, impasibil.

— Eşti cel mai apropiat prieten al lui Tric Laurențiu. Ai fost martorul eforturilor noastre. Nu cred să fi putut altcineva face mai mult decât noi. Efectul, deocamdată, e nul.

Nu puteam decât să aprob.

— Atunci? Clinica de boli nervoase? Pe viață?

— Da, vorbi răspicat profesorul. În cazul în care nu convenim la o ultimă, disperată încercare.

Făcui ochii mari.

— Mai disperată decât condamnarea la moarte Ce anume i-am mai putea oferi lui Laurențiu după sentința dumneavoastră?

— Executarea ei.

Eram în picioare. Mă ridicasem sau mă zvârlise în aer puterea funestă a cuvântului?

— De ce?! Dacă vindecarea nu e cu putința, să-i lăsăm viața! Şi apoi, n-aveți nici un drept...

— Bineînțeles, nici unul. De aceea şi discutăm. Nu se va face fără acordul dumitale.

— Al meu? Profesorul tuşi.

— Ia totuşi loc.

Clocoteam de furie şi făceam planuri de sancțiune. Omul acesta avea să învețe ce înseamnă să te joci cu viața

semenilor!

— Ai auzit de stricnină? Întrebarea era de o simplitate voită.

— Desigur. Otravă puternică. Ricanai: O aveți în vedere?

Zăvorul argintiu mă jena.

— În doze mici e tonică..

— Ei şi?

— Moartea e la fel. Moartea nimiceşte viața, dezintegrează toate legăturile vitale.

— Unde vreți să ajungeți?

— Moartea este însă şi deconectantul absolut. În doze mici, ar putea fi salvatoare.

— Moartea... în doze mici?

— Da. Prin anabioză. Am readus la viață şaisprezece pacienți aflați în stare de moarte clinică. O parte dintre ei au dovedit uşoare fenomene de amnezie. O analiză minuțioasă a stabilit ulterior că primele au fost şterse legăturile forțate, şocurile, traumatismele nervoase, ideile fixe. Există o şansă la mie ca anabioza să ne redea pe Laurențiu.

Înghețasem. Îmi vedeam prietenul târât prin firide cenuşii spre un perete desfigurat, perforat şi ars de gloanțe. Îi simțeam mâinile legate, ochii rătăciți, incapabili totuşi sa strălucească de revoltă. În fața lui, un braț hotărât întinde pistolul. E profesorul.

— Foc!

Laurențiu se prăbuşeşte chiar în clipa când ar fi lansat strigătul salvator.

— Nu!

Strigasem eu. Profesorul mă examina.

— Îți cer un efort neobişnuit. Nici măcar unui specialist versat nu i-ar fi

uşor să se pronunțe în favoarea unei asemenea violențe, oricât ar fi de promițătoare ca experiment. Iar dumneata eşti, scuză-mă, profan.

— Sunt prietenul lui. De aceea îmi vine greu. O experiență?

— Întrucâtva. La capătul altor experiențe, oferite de întâmplare. Avem de ales între a încerca şi a nu încerca. Singurul lucru de care te pot încredința este că va trăi.

Era infernul. Să ții în mâinile tale firele unei existente şi să nu ştii ce să faci cu ele!

— Te previn că mai primejdios este pentru mine. Juridic vorbind.

Îşi privea mâinile cu o indiferență teatrală.

Trecură ore înainte să mă pot hotărî.

Texte pline de autoritate, procese-verbale în toată forma mă asigurară că medicii pot, într-adevăr, într-un număr de cazuri, să redea viața.

Marele risc era unic. Trecând sau nu prin anabioză Laurențiu avea să rămână infirm mintal. În schimb, o şansă la o mie ca încercarea să izbutească şi omul să fie recuperat. Am trecut peste mine, peste el chiar, pentru a spune da.

Căzui într-un fotoliu, în vreme ce profesorul declanşa o cascadă de activități pregătitoare. Moartea, acest cuvânt mi se înscria pe retină, sub pleoapă, mă săgeta, îmi usca gura.

Moarte dirijată, moarte în doze mici nu însemnau nimic altceva decât moartea, simpla, credincioasa însoțitoare a omului, modesta umbră care-l aşteaptă la uşă de când intră în fastuosul palat al

vieții şi până când, obosit, îl părăseşte.

În jurul meu, totul părea că se învârteşte în iureşul unui delir. Abia observai că mulțimea care se perinda neîntrerupt prin cabinet se rezuma de fapt la aceleaşi două-trei chipuri. Profesorul se ferea să-şi mobilizeze întreaga armată.

Deschisei cu violență geamul. Undeva, departe, negrul se decolora, anunțând emoția unei noi zile, ultima a celui pe care-l iubeam.

5

Lungul coridor care străbătea subsolul de o geometrie rigidă fu ales drept loc al execuției. Sub influența luminii cadaverice a neonului, păstrat încă în această parte derizorie a clădirii, pereții erau de un alb dezolant. După ce întâlnea uşile înguste ale câtorva box, culoarul se înfunda. Micul zid care-l închidea avea să servească drept fundal ultimului act al existenței lui Laurențiu.

Încadrat de doi gardieni, de fapt doi dintre cei mai apropiați colaboratori ai profesorului, condamnatul ieşi din celula sa fără a lua un aer de solemnitate. Pe betonul neted, paşii sunau cadențat. În jur totul era alb, un alb trist, funebru, cum trebuie să apară el în ochii acelor asiatici la care constituie culoarea doliului.

Laurențiu înainta către sfârşitul culoarului, care avea să fie şi locul sfârşitului său. În ploaia rece a luminii, umbra îi pierise cu totul, ca şi cum de aici ar fi început nimicirea sa fizică. Însă

calmul nu-l părăsise. Părea că omul se gândeşte la altele. Coridorul se scurta cu fiecare pas, metru cu metru. Zidul laturii ultime se apropia implacabil, rectangular ca o lespede.

Cei trei se opriră. Erau la capătul coridorului. Laurenţiu tresări. Privi în stânga şi dreapta, căutând o continuare a drumului subteran. Şi deodată înţelese: acolo... Se întoarse brusc. Între el şi ieşire văzu grupul nostru, imobil. Profesorul, purtând ochelari metalici, severi. Nican şi cu mine, de nerecunoscut în halate albe, amândoi în spatele ochelarilor de soare.

Din tot ce s-a petrecut în ceaţa albă a coridorului subteran mi-au rămas numai crâmpeie, imagini statice, rupte dintr-un film pierdut. Grupul nostru solidar sub masca ochelarilor. Silueta oblică, fără punct de sprijin, a lui Laurenţiu, proiectată pe zidul fără umbre. Pasul crispat al gardienilor care-l părăseau pe condamnat cu o greu stăpânită grabă. Mâna profesorului, de un calm forţat, înfiptă în buzunarul alb. Uşa din spatele noştri închisă cu grijă, izolând mica noastră lume de cea dinafară. Salturile violente ale acului minuscul al ceasornicului de mână electric. Pasul brusc înainte al avocatului-procuror, lectura cu glas metalic a sentinţei, ecoul rece al subsolului de beton. Pasul înapoi al aceluiaşi, marcând încheierea ceremoniei. Profesorul singur, în faţa noastră, care ne retrăseserăm cu un metru, îndepărtându-ne astfel instinctiv de imensa răspundere ce-l apăsa. Profesorul cu un chip hotărât. Mâna lui

care nu tremura. Prelungita ei rămânere în buzunar. Tobele în urechi, ca la cea mai autentică execuţie feudală. Privirea fascinantă a lui Laurenţiu, care nu-şi permite totuşi explozia salvatoare. Mâna profesorului. Ochelarii noştri, neclintiţi. Tobele în urechi. Mâna se pune în mişcare. Mâna iese din buzunar. Ea ţine strâns o armă îngustă, elegantă, nichelată chirurgical. Tobele bat ascuţit. Laurenţiu se apleacă înainte, să vadă mai bine. Speranţe inutile în spatele ochelarilor noştri. Mâna s-a ridicat. Laurenţiu face o mişcare sacadată: se întoarce cu spatele, îşi astupă urechile. Se fereşte de violenţa sonoră. Slabă acţiune a instinctului de conservare. Mâna e în dilemă. Dar nu, mi s-a părut. Sentinţa va fi executată. Mâna va trage, traumatismul va fi declanşat, reacţia provocată. Rezultatul?

Mâna şovăie. Caută un punct pe pagina vie a atlasului anatomic din faţa noastră. Chirurgul alege locul operaţiei. Şi atunci când nimeni nu se mai aştepta, când, pierduţi în amănunte meticuloase şi observaţii psihologice, aproape că uitasem sensul momentului, răsună focul. Pereţii se zdruncinară, timpanele fură forţate, ochii se închiseră absurd. Când i-am redeschis, mâna procurorului cobora, lent, cu arma fumegând. În faţa lui, peretele strălucea impersonal. La picioarele acestuia un corp omenesc se relaxa: Laurenţiu. Apoi am leşinat.

Iată împrejurările exacte ale evenimentelor care au premers marelui scandal şi procesul „profesorului Moarte”. Reuşita deplină a dublei operaţii, aceea

de realizare a morții clinice, de întreținere a ei de-a lungul timpului calculat, apoi aceea de reanimare, prin mijloacele binecunoscute, a creat un interes fără precedent în lumea medicală. Sunt martor, împotriva acuzațiilor secundare ce s-au adus profesorului Banu, că n-are nici un amestec în această explozie de celebritate, măsurile sale fiind îndreptate către discreție.

Numărul relativ mare de colaboratori necesari acțiunii şi aspectul senzațional pe care l-a luat evenimentul în ochii spiritelor superficiale din preajma profesorului au făcut tot răul de care erau în stare.

Ne bucură faptul că aceste dificile împrejurări nu vor împiedica savantul să-şi desăvârşească opera. Merită cea mai înaltă prețuire sângele rece cu care Academia şi organele de stat analizează datele problemei. Având în vedere faptul că încercarea sa de a pune moartea în slujba vieții a fost atât de greşit şi formal interpretată atât de către cei neavizați, cât şi de oponenții profesorului din lumea ştiințifică, noi, cei care am fost în preajma sa şi, la rândul său, cel care semnează aceste rânduri, ne constituim parte solidară la dezbaterea în curs. Opinia noastră este că spiritul de sacrificiu al profesorului Banu, care ştia la ce se expune atunci când îşi punea în aplicare ideea, merită elogii în ce priveşte eficacitatea metodei sale, ne aflăm în plină experiență şi trebuie să aşteptăm cuvântul practicii.

Savanții care împărtăşesc ideile profesorului aşteaptă cu emoție rezultatul.

Eu unul, cu îndrăzneala poate iresponsabilă a nespecialistului, îmi exprim convingerea intimă, subiectiv, greu de argumentat, dar perfect solidă, că peste foarte puțină vreme principalul martor al procesului va putea fi audiat. Atunci când în fața tribunalului va compărea un Tric Laurențiu recuperat, întreg zgomotul suscitat de palpitanta cursă care ni l-a redat se va spulbera. Iar profesorul Banu va avea dreptul să-i privească ironic pe cei care i-au refuzat mâna bărbătească a încrederii.

EŞECUL

1

Am cunoscut-o, ca toată lumea, prin stereoviziune. Şi iarăşi ca toată lumea, oricum, ca toţi colegii mei de şaisprezece ani, m-am îndrăgostit de ea.

Avea ceea ce toţi numeau un profil inteligent. I-l încadra ca o explozie părul scurt, de un negru albăstrui, care era şi culoarea ochilor negri, spirituali. Dansul o învăţase să meargă plutind, cântul îi catifelase glasul. Dar esenţială era înzestrarea ei pentru dramă, ascuţimea cu care înţelegea şi transmitea încărcătura subtilă a textelor clasice şi nervozitatea celor moderne. Sensibilă şi naturală în toate situaţiile, ne făcea de fiecare dată să exclamăm:

— Ce rol! Parc-ar fi fost anume scris pentru ea!

Aveam toate motivele s-o iubesc, deşi în dragoste motivele nu atârnă prea greu. Nimbul celebrităţii, fascinaţia care aureolează teatrul şi stereoviziunea, fantezia şi strălucirea care înconjură pe orice artist nu făceau decât să-i sporească farmecul.

La şaisprezece ani totul e copleşitor de important. În anul acela atitudinea faţă de Mara devenise piatra de încercare a prieteniei, criteriul după care judecam oamenii. Făceam cele mai întortocheate legături pentru a aduce vorba de marea, neegalata, sublima cuceritoare a inimii mele.

Se pare că e străvechi obiceiul de a scrie idolului tău spre a-i declara deschis admiraţia şi simpatia. M-am conformat,

bineînțeles, primind în schimb o splendidă fotografie în relief şi culori pe care mâna ei, cel puțin aşa cred, scrisese:

„Cu mulțumiri, lui Emil.

Mara”

Cred că fotografia a colindat jumătate din oraş, pentru ca toată lumea să vadă cine este Emil şi în ce termeni se află cu Mara. Îmi aduc aminte că nu pierdeam nici una dintre emisiunile în care apărea şi că nu o singură dată am fost numit printre aceia care la şcoală, în timpul lecțiilor, proiecțiilor sau conferințelor înregistrate, urmăresc stereovizoarele-ceas. Nu m-aş mira să aflu că mie mi se datoreşte interzicerea lor în instituțiile de învățământ din România.

Cel mai mult ar fi trebuit să-mi placă s-o văd la teatru, acolo unde iluzia alterează cel mai puțin adevărul. N-am să uit că întâia oară când am urmărit-o pe scenă mi s-a părut întrucâtva mai ştearsă decât pe ecranul stereovizorului. Îmi lipseau prim-planurile, atât de bogate în detalii, apropierea intimă a vocii radiofonice. Teatrul o ținea departe de mine, mereu la aproximativ aceeaşi distanță. Şi apoi, în fața sălii pline, gesturile creşteau în amploare, vocea în profunzime, încât aveam de-a face cu o altă artistă şi o altă artă. Astăzi aş aprecia, desigur, mai mult această imagine autentică a Marei. Dar pe atunci scena ridica între mine şi ea barieră pe care o uram. Nu m-am mai dus la teatru. Cum nu mă gândeam nici o clipă să fac un secret din admirația mea față de Marea Mara, toți ai mei erau la curent. Se pare că, dincolo de amuzamentul lor

binevoitor, preocuparea mea dăduse de gândit bătrânilor, pentru că într-o seară îl auzii pe fratele meu Costi propunându-mi:

— Emil, nu te-ar interesa să lucrezi cu mine câteva săptămâni?

Am acceptat fără să fi înțeles, intuind numai că este cazul să mă agăț de cuvântul lui, urmând să înțeleg restul după aceea.

Costi nu-mi semăna de loc. Cu zece ani mai mare decât mine, era departe de a fi expansiv şi prefera să nu povestească luni în şir la ce lucrează, încât nu o singură dată ni s-a întâmplat să aflăm de la colegii săi că fratele meu este autorul vreunei lucrări remarcabile şi remarcate. Şi, în vreme ce rezerva familiei noastre era considerată un semn de modestie, noi ne străduiam să ieşim din ignoranță cu fața curată. Cu atât mai neaşteptată era propunerea lui Costi şi trebuie că fusese rezultatul insistențelor tatei.

Costi avea o meserie nemaipomenită: construia automate pentru spectacolele de păpuşi. Era neîntrecut în înzestrarea tradiționalelor păpuşi teleghidate cu noi virtuți, care să le aducă în stare de cele mai neaşteptate şi ingenioase performanțe. Şi azi se mai pomeneşte în manualele de teatru de clovnul Gică, favoritul copiilor, şi de Pisoiul-bucătar în stare să prepare treizeci şi trei de feluri de mâncare. Şi îl poate uita cineva pe Mache-prestidigitatorul?

Acum, pe Costi îl preocupa o nouă idee. Aveam s-o aflu chiar a doua zi, când m-a primit, prietenos, dar fără a trăda o plăcere deosebită, în sanctuarul său.

Dacă socotiseră că voi fi astfel smuls de lângă stereovizor, ai mei îşi pierduseră vremea, pentru că şi fratele meu avea unul în atelier şi nu întârzie să mă instaleze în fața lui.

— Priveşte, îmi spuse el.

Ceea ce vedeam era foarte obişnuit. Câteva personaje evoluau într-un dans de la începuturile jazului. Transmisia era excelentă. Imaginea celor şase dansatori prinsese un relief atât de precis, încât părea că aceştia se află cu toții dinaintea noastră, în carne şi oase.

Costi răsuci un buton şi personajele, care până acum aveau proporțiile unor marionete, crescură treptat armonios până când avurăm impresia că vor năvăli peste noi. Apoi reduse până la extrem cele trei dimensiuni ale lor până când totul se topi într-un punct nediferențiat şi aparatul se stinse.

— Frumos, nu? spuse Costi. Păcat că aceste imagini care dau atât de bine iluzia vieții se pierd.

— De ce? am replicat. Emisiunea poate fi înregistrată pe un film magnetic şi în acest caz poate fi repetată de nenumărate ori.

— E adevărat. Dar nimic nu e mai plicticos decât această veşnică repetiție.

Şi porni să străbată în lung şi în lat atelierul.

— Nu înțeleg. Doar tu lucrezi în teatru, unde spectacolele cu aceeaşi piesă se joacă luni şi ani de zile.

— Vezi tu, în teatru totul e viu. De fapt, acolo, nimic nu se repetă. Nu mă refer numai la spectacolele cu text variabil, bazate pe un simplu scenariu,

nici la cele prezentate în mai multe regii sau în autoregie. Dar până şi în spectacolele cu text şi regie fixe interpretarea nu e cu adevărat identică în două seri diferite.

Fiecare dintre actori are zilnic o altă stare de spirit şi-şi abordează în alt fel personajul şi rolul. Aici rămâne de altminteri cea mai însemnată deosebire dintre teatru şi cinematograf, ultima raţiune de a fi a scenei.

Pentru imprimările cinematografice sau ale stereoviziunii repetiţia mecanică este o calamitate, o plagă. Ea şterge nu numai impresia de autentic, dar mai ales emoţia şi neliniştea în faţa neprevăzutului pe care le comportă faptul viu.

— Dar nu e nimic de făcut, am zis. O imprimare nu e decât o imprimare. Actorii nu sunt marionete.

— Da, actorii sunt oameni. Asta presupune că ei, după ce se formează şi se ridică pe culmile perfecţiunii, îmbătrânesc şi se sting. Şi nimic nu mai rămâne în urma decât aceste înregistrări prin care decenii şi veacuri vor putea fi urmăriţi repetându-şi întocmai gesturile şi inflexiunile vocii. E mai mult decât o moarte, este anularea artei lor. Pentru că ceea ce au dat geniile la moment dat nu seamănă de loc cu ceea ce ar fi putut da cincizeci de ani mai târziu, într-un climat artistic evoluat. Încât nouă ne rămâne praful obiectelor de muzeu.

Am tăcut, aşteptând ce avea să urmeze. Fratele meu se opri din plimbarea prin atelier. Se vede că figura mea nu-l încuraja să-şi continue speculaţiile.

— Ştii, spuse Costi, am o idee care o să te intereseze. M-am gândit la o combinaţie a experienţei mele păpuşăreşti cu cea a stereoviziunii.

Eram numai urechi, de parcă aş fi presimţit că secunda următoare o să mă apropie brusc de idealul adolescenţei mele.

— Ai auzit de Mara Genar?

Era o ironie. Costi ştia bine ce spaţiu ocupă ea în preocupările mele.

Îţi imaginezi, urmă el, peste un sfert de veac va juca încă. Dar nu în rolul Julietei. Păcat, nu-i aşa? Nu o dată am auzit câte un regizor exclamând: „Ah, de-am avea-o pe Aristizza Romanescu!” Sau: „De ce nu dispunem de un Bălţăţeanu!” Ei bine, cred că-i putem avea. Nu pe ei, fireşte, dar pe cei care trăiesc şi joacă acum.

— Serios? e tot ce am putut să exclam mai scurt. Eram nerăbdător să aud restul.

— Ce-ai spune dacă ai vedea-o totuşi peste vreo cinci decenii pe Mara Genar într-o nouă interpretare a Julietei, şi anume într-una propusă de un regizor care încă nu s-a născut? Notează: pe Mara Genar cu înfăţişarea ei de acum! Şi dacă, îşi drese glasul, dacă peste o sută de ani ar putea fi văzută jucând într-o piesă care nici n-a fost încă scrisă, pe care ea n-o va mai cunoaşte, pur şi simplu pentru că atunci nu va mai exista?

Cred că înfăţişam cea mai imbecilă mutră cu putinţă, deoarece, în loc să aştepte insistenţele de rigoare, fratele meu grăbi să se explice:

— Să simplificăm. Am elaborat

proiectul unei instalaţii în stare să înregistreze în trei dimensiuni şi culori toată paleta unui artist. Este nevoie să înmagazinăm în ea cât mai multe reacţii la cât mai diverşi stimuli, cele mai diferite moduri de pronunţare a cuvintelor, o infinitate de gesturi şi atitudini, de inflexiuni şi reacţii.

Maşina e capabilă, citind un text, să zicem o piesă de teatru, să aleagă din gama artistului şi să prezinte interpretarea cea mai adecvată intenţiilor regizorale cărora le este subordonată. În felul acesta, oricine ar putea vedea, atunci când ar dori, o anume interpretare a unui text dramatic, indiferent dacă actorul respectiv l-a jucat sau nu, ori dacă îl va juca vreodată. Regizorii vor avea posibilitatea să-şi realizeze chiar şi cele mai îndrăzneţe experimente. La rândul lor, actorii vor izbuti nu numai să se controleze, ca prin înregistrările obişnuite, ci să se şi corecteze activ, încercând diferite formule până o vor afla pe cea care să-i mulţumească. În fine, toate acestea rămân posibile chiar şi după dispariţia fizică a actorului, ceea ce echivalează pentru el nu numai cu nemurirea, dar cu imposibilitatea perimării, ceea ce e cu mult mai mult.

Sării de pe scaun frecându-mi palmele plin de energie. Înţelegeam tot, cel puţin tot ce mă interesa. Ştiam, de pildă, că voi avea prilejul s-o cultiv pe Mara după voia inimii. Eram gata pentru asta să particip la orice experiment, cât de serios.

— Ce am de făcut? întrebai, gata să împing peretele din faţa noastră cu forţele unite ale muşchilor şi entuziasmului

meu.

— Să stai jos, mai întâi, mă potoli Costi, grijuliu cu delicatele jucării din preajmă. Apoi să mă ajuți la cele mai dificile faze ale operațiunilor cu maximum de hărnicie şi minimum de încurcături. Între altele, cu discreție.

— Şi n-o să lucrez cu Mara? mă auzii întrebând. Costi roşi pentru mine, din cel mai pur sentiment fratern.

— Ba da, murmură el, şi-şi făcu de lucru cu nişte planşe. Deocamdată, continuă după un minut, verifică-mi cifrele astea.

Şi mă puse în fața unui teanc de hârtii încununat cu o mică, dar eficace maşină de calculat.

2

Începui astfel o viață nouă: patru ore de şcoală, prânzul, apoi Costi. Fără a străluci în materie de studiu nu făceam totuşi parte din grupa celor slabi, cărora li se recomandă să învețe şi acasă, încât o parte tot în mare a timpului meu liber mi-am consacrat-o, nu fără orgoliu, experimentului.

Pesemne că bătrânii noştri habar n-aveau, ca de obicei, la ce lucrează Costi, fiindcă „supravegherea” lui mă aduse mai aproape ca oricând de realitatea visului meu de a mă învârti în sfera de activitate a Marei. Începui să vizionez sistematic spectacole, împreună cu fratele meu, care-mi deschise ochii asupra multor lucruri ce mi-ar fi scăpat altfel.

Costi mă duse la recitalul unui cunoscut cântăreț african. Dar nu în marea sală unde avea loc spectacolul, ci într-un club, unde putui să urmăresc o transmisie în trei dimensiuni, color şi stereo de un tip special scenic, foarte fidel.

Urmării altă dată montarea unei piese istorice în cadru autentic. De fapt decorul era constituit din câteva încăperi a căror imagine în relief fusese înregistra la Castelul Bran. Era uimitor să urmăreşti mişcarea plină de siguranță a actorilor printre planurile imaginare care-i înconjurau. Stofele grele contrastau plăcut cu nuanțele moi ale cadrului imaterial. O grimă inteligentă ajuta personajele să evolueze oarecum peste decor, în vreme ce convenția teatrală avea

grijă să evite contactul strident între cele două lumi scenice.

Apoi vizionarăm un spectacol experimental în care se întâlneau două vedete ultracelebre. Senzațional era faptul că, neputându-se deplasa din cauza unei filmări urgente, unul dintre parteneri se afla în Groenlanda. Inițiatorul spectacolului transformase piedica în sursă de inspirație şi improvizase o primă încercare de a asocia pe scenă un actor real cu unul „fictiv”.

Reprezentația a fost emoționantă. În multe momente iluzia a fost perfectă, încât toată lumea uita aspectul tehnic al realizării, lăsându-se în voia emoției estetice. Alteori însă cele două imagini ezitau să se îmbine, apăreau şovăieli. Se remarca uneori distanța dintre replici, pentru că, oricât de rapid zboară electronii, imensul aparataj pe care-l avea de străbătut fiecare cuvânt de pe scena noastră până la receptorul ascuns în urechea „groenlandezului” consuma un timp sensibil.

E lesne de înțeles că în special această din urmă reprezentație ne atrase cu deosebire atenția, mie şi fratelui meu. Reuşita ei îl confirma, îl încuraja în ce priveşte eficacitatea artistică, ideea sa tehnică nefiind decât subordonată acesteia.

Începurăm să urmărim realizările Marei. După o dublă lectură a piesei pe care o interpreta, spectacolul fu mai puțin impresionant. La a cincea vizionare mi se păru că obosesc. Împestrițasem amândoi textul dramei cu însemnări făcute în semiobscuritatea sălii. Încercam să definim stările de spirit ale Marei în

diferite momente ale acțiunii. Atunci am înțeles ce voise să spună Costi explicându-mi că, jucată de actori, în fiecare seară piesa e alta. Începui să înțeleg imensa muncă artistului şi în ochii mei aureola celebrității lăsă primul loc respectului.

Curând am putut, Costi şi cu mine, să înşirăm pe zece pagini mari principalele stări sufleteşti înregistrate de noi. Şi nu era vorba decât de o singură piesă. Repetarăm cu o a doua. Experimentați, observarăm cu mult mai multe nuanțe decât în cazul precedent. Dicționarul trăirilor proprii Marei se îngroşa. În sfârşit, fu anunțat un mult aşteptat recital Mara Genar. Abia acum înțelegeam de ce Costi o alesese tocmai pe ea din multitudinea de actori talentați apți pentru încercarea sa. Naiv, considerasem firesc din partea fratelui meu s-o prefere. În realitate, alegerea lui viza recitalul programat, care oferea un excelent prilej de trecere în revistă a tuturor posibilităților actriței.

Într-adevăr, avurăm prilejul s-o vedem pe Mara trecând prin toate vârstele şi mediile, de la adolescență la senectute, pe fondul capitalelor-gigant ori al pustietăților cosmice. Fu rând pe rând îndrăgostită şi războinică, visătoare, şi cinică, intrigantă şi sfântă. Admirația mea atinse apogeul.

N-a fost uşor s-o convingem pe Mara de utilitatea întreprinderii noastre. A trebuit să facem apel nu numai la rațiune, ci şi la elementul de sentimentalism care dăinuie în fiecare actor când e vorba de sine. Artista avea îndoieli de principiu, care în ochii noştri

părură destul de conservatoare. Eram însă atât de entuziaşti, încât sfârşirăm prin a o determina să accepte.

Urmă o epuizantă perioadă de muncă. În atelierul lui Costi improvizaserăm un adevărat studio. Fratele meu procurase utilajul trecând prin destule plictiseli, pentru că insista să-şi prezinte lucrarea numai în formă finală. Reflectoarele, camerele de filmare tridimensională, procurarea energiei au cerut din parte-ne minuni de perseverență şi imaginație. Slujirăm pe rând de dublură pentru fixarea unghiurilor şi luminilor optime, pentru reglarea aparatajului şi verificarea lui experimentală.

În sfârşit, pe uşa „studioului” intră Mara Genar.

Se declară sincer impresionată de strădania noastră. Porni să ne ajute cu tot sufletul. Începu prin a sistematiza, pe baza marii sale culturi şi practici teatrale, „dicționarul trăirilor” pe care-l alcătuisem. Elimină câteva momente care se interferau şi adăugă pagini lungi de noi şi neaşteptate nuanțe de sentiment. Apoi realiză ea însăşi o planificare a activității „studioului” în funcție de programul teatrului.

Spre deosebire de prima etapă, a discuțiilor de principiu, Mara nu mai încerca să ne descurajeze. Lucra foarte conştiincios, fără nici un fel de capricii, fiind extrem de punctuală şi atentă.

Uneori disciplina ei ne deranja, contrasta cu caracterul amator al lucrului nostru. În ce mă priveşte fusesem convins că va urma o perioadă boemă, încât surpriza mea fu cu atât mai

mare. De altfel Mara nu ținea de loc să facă impresie, munca ei se desfăşura interior.

Minunate zile, neşterse în memoria mea, deşi evenimentele ulterioare aveau să încerce să le altereze.

Seriozitatea cu care privea întreprinderea noastră ne determină să ne luăm la rându-ne mai în serios. Ne puserăm pe citit ca nişte nebuni, încercând să înțelegem până la capăt fenomenul artistic. Era greu s-o ajungi din urmă pe Mara, fie şi ca spectator. În ce mă priveşte, îmi puneam nădejdea în Costi, care mai avusese contingențe cu arta spectacolului. Mie unuia îmi era de ajuns s-o privesc, nu țineam s-o şi înțeleg.

3

Sosi şi ziua marelui experiment. Îl pregătisem cu o anume solemnitate, din care nu lipsea secretul. Prima fusese îndepărtată de la munca pregătitoare... Mara. O jenă explicabilă ne-ar fi împiedicat să lucrăm în voie, n-am fi putut dirija copia de faţă cu originalul. Actriţa, înţeleaptă, nu insistă.

Costi şi cu mine am ales o scurtă piesă la modă, din care ne plăcuse evoluţia surprinzătoare a unui personaj feminin. Am făcut un adevărat caiet de regie în care am prevăzut totul, adică tot ce se poate prevedea în materie de interpretare, decor, costum.

Ţineam foarte mult ca nimeni să nu asiste la prima încercare. Costi din timiditate, eu din veneraţia faţă de Mara, nu ne-am fi iertat un eşec public.

A trebuit deci ca unul dintre noi să-şi asume rolul spectatorului. Eu am fost cel ales. Am obţinut astfel un soi de vacanţă, nedorită, dar unică în felul ei, străbătută cum era de fiorii nerăbdării.

Pe Costi îl vedeam rar. Arăta când plin de speranţe, când dezamăgit. Uneori bătea pasul pe loc zile în şir, încât simţeam nevoia de a-i sări în ajutor. El mă oprea. Trebuia să ne păstrăm judecata limpede, şi pentru aceasta era nevoie ca unul dintre noi să se ţină departe de faza pregătitoare.

Câteodată mă înfuriam. Prea dura mult. Doar totul era pregătit. Lui Costi nu-i rămânea decât să apese butoane!

Fratele meu dădea din cap. „Tu nu înţelegi”, îmi spunea. Făceam totuşi

eforturi. Mi-o imaginam pe Mara, strălucitoare, inteligentă, intrând în rol ca într-o mănuşă, jucându-se cu el, dominându-l cu acel firesc neegalat care era primul atu al artei sale. O vedeam coborând şi urcând fiecare treaptă a destinului cu măreție şi simplitate, necedând răului până la a-şi pierde personalitatea, nedăruindu-se fericirii până la a ignora condiția umană, demnă de ea şi de noi. Devenise pentru mine o nelipsită prezență interioară, era veşnic a doua în singurătatea mea, a treia în discuțiile cu Costi.

Mă gândeam că, nu peste mult, atunci când succesul întreprinderii noastre va mai fi adăugat o rază aureolei sale, îi voi spune totul. O voi ruga să mă asculte numai, să nu mă alunge din preajma ei, să-mi dea voie s-o iubesc. Nu-i voi cere nici un răspuns, tăcerea ei olimpiană îmi va ajunge. Aveam însă nevoie ca ea să ştie că exist pentru a o adora. Aceasta avea să-mi fie unica răsplată...

În dimineața experimentului mi se păru că întârzie să se facă lumină. Orele de şcoală au fost nesfârşit de lungi şi plictisitoare. Habar n-am ce proiecții am vizionat, ce experiențe am făcut. M-am prezentat ca un elev cu totul lipsit de opinii. Colegii nu mă recunoşteau. N-am dat atenție faptului. Ochii mei erau veşnic pe ceas.

În sfârşit, la ora fixată şi în haine de gală am sunat la uşa atelierului.

Costi îmi deschise arătându-mi nişte, ochi rătăciți. Purta un costum formidabil, ca la o adevărată premieră. Nu dormise toată noaptea, era evident.

A închis uşa, scoţând şi soneria din funcţiune, ca să nu fim deranjaţi, apoi îmi întinse o cafea rece. O băui în tăcere. În sfârşit, nu mai puteam amâna. Costi întrebă inutil:

— Începem?

— Începem, am răspuns.

Mă aşeză pe un scaun, cu faţa către un unghi al atelierului cu totul lipsit de ferestre. Coborî perdelele şi lumina zilei lăsă locul unui cenuşiu confuz. Costi trecu la butoanele sale.

Totul era minuţios pregătit. Nu lipsea nici cortina clasică, proiectată şi ea, ca tot spectacolul, în trei dimensiuni. Peste câteva clipe se ridică.

Eram numai ochi şi urechi. Costi pregătise numai principalele scene ale Marei, căreia, în lipsă de parteneri, îi dăduse el însuşi replica, numai în sonor. Prezenţa unui singur personaj urma, de altfel, să ne oblige a ne concentra atenţia asupra lui.

Mara apăru. Avea mişcări line, fireşti. Compunerea lor se făcea excelent. Curând uitai că totul fusese reconstituit din fragmente diverse. Instalaţia lui Costi lucra extrem de conştiincios.

Era atât de familiară prezenţa Marei în colţul acela, în dimensiuni naturale, încât replica lui Costi îi veni firesc în întâmpinare. Experienţa teatrală a fratelui meu era derizorie în comparaţie cu a marii artiste, dar nu lipsea cu desăvârşire. Şi apoi Costi avusese destul bun-simţ ca să prefere să-şi spună corect rolul decât să-l „interpreteze” mizerabil.

De altfel, obiectiv şi subiectiv, nu mă interesa decât Mara. Evolua graţios dintr-o parte a „scenei” în alta, avea

ezitări şi precipitări cu finețe surprinse de regizorul amator. Glasul ei unic împrumuta viață textului, îl punea în valoare.

Esențiale erau trecerile dintr-o gamă în alta. Costi procedase îndrăzneț, pe principiul montajului cinematografic. Acelaşi minuscul fragment plasat altfel în spațiu şi încadrat de alte imagini căpăta valori noi, devenea de nerecunoscut.

Experimentul abia începuse şi eram convins de izbândă. Ideea lui Costi, instalația lui îşi primeau confirmarea. Am respirat uşurat. Greul fusese depăşit. Ceea ce conta era principiul. Perfecționările puteau fi nesfârşite.

Vremea trecea. Conflictul era în toiul desfăşurării, ciocnirea de idei avea o violență neobişnuită. Observai însă că atenția mea nu e dintre cele mai exemplare. Evident, învinovățîi cunoaşterea prealabilă a piesei. Totuşi, de ce asistasem de atâtea ori cu gura căscată la reprezentațiile Marei şi ale altora în perioada pregătitoare, iar acum interesul scădea?

L-am învinovățit pe Costi. Era poate un prost actor şi un prost regizor. În schimb, ideile sale despre text le dezbătusem împreună, erau şi ale mele. Acolo, undeva, jucam şi eu şi ar fi trebuit să aştept cu emoție rostirea fiecărui cuvânt!

Mă frământam pe loc. Încercând să scap de insatisfacția care mă copleşea. N-avea rost să-l stânjenesc pe Costi vorbindu-i despre toate astea. Nu ştiam cum i-aş fi putut explica ce se întâmplă.

Am privit mai departe, cu dinții strânşi, cu pumnii încleştați, chinuindu-

mă să rămân obiectiv. Sufeream.

Şi deodată am înțeles. Insuportabil era faptul mecanic, absența personalității Marei Genar din tot ce făcea Mara Genar! Marionetizarea anula totul. Artista se putea mişca după voia lui Costi, putea vorbi conform ideilor lui, putea executa orice fantezie regizorală, toate cu condiția să nu mai fie ea însăşi. Dar jocul acesta de umbre era departe de a da naştere unei satisfacții artistice, anula, dimpotrivă, cele mai bune intenții, ne arunca, pe Costi şi pe mine, cu totul departe de teatrul căruia voiam să-i servim. Luam parte la asasinarea Marei, la desființarea artei sale şi a artei în general. Fiecare pas, fiecare intonație, cu cât mai riguros gândită, cu cât mai pedant executată, o nimicea pe artistă, prefăcea personajul într-o caricatură de cel mai odios tip.

Era de necrezut. Eu unul fusesem convins că oricum şi oriunde vederea Marei nu-mi putea provoca decât bucurie. Acum aveam senzația unui viol. Era insuportabil, încât am sărit de pe scaun strigând:

— Opreşte!

Costi nu făcu un gest. Abia acum îl privii. Se uita cu ochi îngroziți la fantoma fără viață care evolua în trei dimensiuni conform minuțioasei sale programări. I se părea de necrezut.

N-am aşteptat să-şi revină. Am apăsat la întâmplare cât mai multe butoane şi totul s-a terminat.

Am rămas amândoi muți în obscuritatea aproape totală a atelierului. Se simțea un uşor miros de ars. Pesemne că provocasem un scurtcircuit. Peste un

timp ne-am luat pardesiurile şi am ieşit, încuind cu grijă uşa. Am rătăcit o vreme fără țel şi fără a rosti un cuvânt.

Se însera când ne-am trezit la intrarea marelui Teatru Național. Ne-am privit încruntați. Ne simțeam vinovați nu numai față de artistă, ci chiar şi față de monumentala clădire care-i adăpostea arta.

Am intrat totuşi. Ne-am ascuns într-un balcon, unde nimeni nu ne putea descoperi. Simțeam nevoia să ştergem imaginea nefericitei noastre după-amieze, repunând-o la locul ei în conştiința noastră pe Mara Genar. Trebuia s-o revedem, să ne-o amintim aşa cum era în realitate, s-o reclădim în noi pe coordonatele ei autentice.

Numai când, în sfârşit, cortina se ridică şi, după ce, primele replici fiind rostite, Mara intră în scenă, ne simțirăm eliberați. Ea era acolo, adevărată, nealterată, experimentul nostru de diletanți nu-i putuse face nici un rău. Arta ei diminua vina noastră. Când se făcu lumină, în timp ce lumea aplauda, noi ne privirăm cu un surâs, împăcați.

N-am mai căutat-o pe Mara ca să-i povestim rezultatul. La viitoarea mea vizită în atelierul lui Costi, toate instalațiile dispăruseră, nimic nu mai amintea eşecul. Costi era preocupat de un nou tip de jucărie: circul cu cincisprezece actori şi menajerie completă.

TITI ŞI FURTUNA SOLARĂ

1

— E încă tânăr, glumeau vecinii, luptătorului.

Într-adevăr, privindu-l cum cobora scările, cu umeri masivi şi picioare agile, cu un sac de sport bine burduşit atârnându-i de un deget, nu puteai să nu-i admiri tinereţea. Totuşi, nu la splendoarea sa atletică se refereau conferenţiarul de la doi sau librăreasa de la parter, care de altfel nu era de loc nepăsătoare faţă de farmecul exterior al lui Titi. Ei băteau în singura zonă umbrită a existenţei tânărului nostru.

Viaţa lui era visată, literalmente, noaptea de către copiii care-i făceau alai dimineaţa, care-l strigau de la ferestre şi-i făceau semn cu mâna când încăleca bicicleta la care nu renunţase din raţiuni sportive, deşi ar fi putut avea o maşină. Cât despre mine, îl înconjuram cu o invidie plină de simpatie, căci iubeam tinereţea şi forţa lui la care nu mai puteam să aspir, dar al căror spectacol mă stimula ca un vin bun.

Dacă însă în miez de noapte, atunci când fiecare se întoarce spre sine, ori dimineaţa, când viaţa reintră în drepturile ei, conferenţiarul va lăsa tocul asupra paginii din cursul pe care-l scrie, librăreasa îşi va întrerupe masajul facial, iar mie mi se va strânge inima în timp ce voi ciuli urechile, involuntar, spre apartamentul de la primul etaj, aceasta va fi pentru că iar şi din nou luptătorul şi soţia lui au o discuţie.

— E atât de tânăr, clătina sardonic

din cap conferențiarul.

Întâlnise foarte multe conflicte amoroase rotund construite în cărțile din biblioteca sa şi întotdeauna la baza lor se afla o înlănțuire perfect logică a sentimentelor. De altfel, el însuşi se bucura de o căsnicie model, care-i dădea un enorm ascendent asupra celorlalți.

— E tânăr, n-are experiență, spunea librăreasa, care, ce-i drept, o avea. Merita o soartă mai bună, adăuga ea. gândindu-se poate că luptătorului i-ar fi fost uşor să facă o alegere mai fericită printre persoanele din imediata lui apropiere.

— E un naiv, o conştiință pură, era opinia mea, care însă nu-mi putea fi smulsă decât după al doilea pahar de coniac.

În fața unei asemenea miopii, atât conferențiarul, cât şi iubitoarea lui soție izbucneau în proteste şi motivări literare, pentru că, se ştie, specialitatea bărbatului devine întotdeauna tribuna soției.

— Titi e un dulce copil, demonstra doamna Sabin. Când îl vezi la televizor cu umerii ca nişte munți, dar talia atât de frumoasă, intuieşti imediat că în viața lui trebuie să existe un dezechilibru.

— Mă îndoiesc, protestam, soția lui e o fată cuminte, am toată încrederea în ea, uitați-vă la ochii cu care-l petrece. Cei cu care-l priveşte în față sunt, desigur, foarte frumoşi, dar în urma lui, când nu poate fi văzută, are priviri de îndrăgostită.

— Atunci de unde infinita, obositoarea, exasperanta gelozie a lui Titi, care a devenit o problemă pentru toată

casa? Tot nu începi să înțelegi, tu, care te afli la vârsta tuturor începuturilor?

Ironia avea vechime şi se referea la începuturile de chelie şi burtă cu care mă gratificase vârsta.

În asemenea clipe, în chip de protest, mă priveam în oglindă. Greşeau. Chelia nu era decât o promisiune, proeminența bazinului - o perspectivă... Greşeau şi pentru că toate vârstele sunt ale începuturilor, de când începem a respira până începem să murim...

Astfel, discuția noastră în jurul paharelor pe jumătate goale lua o altă întorsătură, iar Titi era izbăvit o vreme de blamul familiei universitare. Mă găseam adesea în situația de a apăra buna reputație a soției luptătorului. Geloziei lui Titi trebuia neapărat, după opinia blocului nostru, să-i corespundă o vină proporțională a tovarăşei sale de viață. Asemenea idei mă scoteau din fire şi uneori încercam să demonstrez contrariul. Mi se reproşa de obicei că, dacă presupunerea lor cădea, chinurile lui Titi deveneau gratuite şi absurde.

— Pe o femeie adulteră nu poți fi gelos, replicam, înfierbântându-mă. O poți urî sau dispreţui, o poți iubi mai departe, în unele cazuri, fără s-o mai poți însă vedea în ochi. Eşti gelos numai pe aceea căreia nu-i poți reproşa nimic şi care merită a fi iubită.

Gelozia, mă auzeam perorând, gelozia e o parte a dragostei, chiar dacă nu cea mai frumoasă. Este neliniştea care urcă prețul fericirii. Este umbra care pune valoare strălucirea dragostei. Mai ales, gelozia e un sentiment intim, chiar egoist, e o răfuială între tine şi ceea ce-ți

aparține. A urî nu înseamnă încă a renunța, dar este a nu mai dori. A fi gelos e a iubi pentru doi...

La un pahar, asemenea idei nu făceau decât să sporească animația, să provoace zgomotoase aprobări sau dezaprobări, precum şi contraexpuneri la fel de pătimaşe.

Dincolo de ziduri îl vedeam însă pe Titi, pe invincibilul şi neajutoratul băiat urmărind pe furiş mişcările prin casă ale copilei care-i era soție şi care suporta îngereşte privirile suspicioase pe care luptătorul nu şi le putea reține. Ştiam, citeam pe fața lui că suferă serios. Îl vedeam pe ecranul televizorului punând la podea adversari care erau materializarea neliniştii sale a suferinței lui chinuitoare, răpuse prin forța muşchilor.

Totul suia înspre un deznodământ care întârzia. Sub ochii dezamăgiți ai conferențiarului şi librăresei, în fiecare dimineață Titi cobora în fugă scara, grăbit parcă să scape de sub cenzura privirilor pline de reproş, spre a se refugia în baia de admirație infantilă care-l aştepta în împărăția şotronului, a mingilor şi zmeelor, a candoarei care era şi substanța sa.

2

Ridicasem ochii de pe carte. Arborii clădiți generos revărsau cascade verticale de umbră, ziduri de apărare împotriva caniculei.

Era o linişte proaspătă, răcoroasă. Nimic nu stingherea respirația ierbii, a frunzelor, pe care o ureche fină ar fi auzit-o. Numai că parcul era pustiu.

Am pus faptul pe seama furtunii solare declanşate cu câteva zile în urmă.

Desigur, capriciile astrului nostru sunt departe de a mai constitui o senzație. Şi totuşi, semenii mei se neliniştiseră. Se pare că intensitatea dezlănțuirilor electromagnetice ieşea din comun. În fiecare zi erau semnalate perturbări în telecomunicații. Emisiunile radio se întrerupeau din senin, navele oceanice se vedeau în neputința de a comunica şi de a se orienta. Cât despre lansările în Cosmos, acestea fuseseră de la început suspendate. În aer stăruia o irizație sensibilă şi se constata creşterea luminescenței nocturne a Pământului.

Primele victime s-au numărat, aşa cum ne aşteptasem, printre cardiaci. Măsurile profilactice obişnuite se dovediseră insuficiente. În aer se acumula îngrijorarea. Nervii încordați făceau oamenii să se adune ori să se însingureze mai mult ca de obicei. Lumea căuta să se informeze şi în curând toți se aflau la curent cu puținul care se cunoştea. Numai că acest puțin era copleşit, în majoritatea cazurilor, de construcțiile abracadabrante pe care le broda, cu o voluptate ad hoc, fantezia

amatoare a cetățenilor, ca şi cea profesionistă a gazetarilor. Toată lumea avea o opinie personală, iar conferențiarul şi librăreasa şi le disputau zgomotos pe ale lor.

Numai fizicienii, cu binecunoscuta lor pudoare față de cuvântul simplu, îşi ascundeau îndoielile în formulări ultraştiințifice, fapt care nu împiedica totuşi mase imense de nespecialişti să le caute publicațiile.

Nu lipsiră diversiunile. Cotidianul „Relativist” al specialiştilor în macrocosmos desfăşură o polemică extrem de acidă cu „Gazeta chimiei fizice”, în care mediocri reprezentanți ai ştiințelor respective îşi imputară reciproc ignoranța, profitând de faptul că somitățile prea ocupate de fondul chestiunii, lăsaseră libere tribunele. Revistele de literatură se mulțumeau să graviteze liric în jurul ideilor fierbinți, abia aruncând ici şi colo câte un pai peste foc. Economiştii, specialiştii în alimentație, transporturi, locuințe, telecomunicații se lansau în presupuneri pentru a trage apoi concluzii alarmante, ori, dimpotrivă, suspect de liniştitoare. În aşteptarea cuvântului celor inițiați, diletantismul triumfa.

Atmosfera de sinistru nu se instalase însă decât în oamenii slabi şi nici aceştia nu încetau a-şi face datoria.

Conferențiarul îşi continua cursul, librăreasa vindea mai multe cărți ca niciodată. Cât despre Titi, acesta înregistrase un nou şir de succese, care-l ocupară în suficientă măsură ca să uite un timp să-şi mai necăjească soția.

Imaterialitatea amenințării, pe care

nimeni n-o simțea nemijlocit, lipsa factorului vizual, spectaculos, lăsa să planeze un văl de neverosimil asupra revoltei astrului nostru. Nu era prima dată când natura umană ne juca renghiul, ea care vibrează cu atâta interes în fața implicațiilor şi consecințelor, a speculațiilor de tot felul, încât ajunge să neglijeze faptul care le-a declanşat.

La toate acestea mă gândeam, instalat comod într-un fotoliu de fibre plastice din parcul în care mă prinsese amiaza. Din cer ploua cu aur topit, văzduhul părea cețos. Umbra era o binefacere. Închisei volumul de pe genunchi, mă lăsai pe spate şi coborâi pleoapele, gustând singurătatea şi tăcerea ca pe o cafea tare.

Deodată auzii pronunțându-mi-se numele. Apăruse totuşi cineva. Nu dădui atenție. Vocea mi-era străină. Un trecător, un cititor care m-a recunoscut şi, surprins, s-a pomenit numindu-mă cu glas tare. Am preferat să rămân cu ochii închişi. Curând se auzi din nou.

Ascultai o listă cu totul anarhică a lucrărilor mele. Câteva titluri trunchiate, câteva idei din care n-am desprins cu certitudine decât faptul că folosea în legătură cu mine persoana a treia izbutiră să mă umple de curiozitate.

Vorbea ciudat. Nu se ostenea să închege fraze rotunde, perfect cursive. Neglijent şi grăbit, se exprima ca în fața unui prieten care te înțelege din jumătăți de cuvânt.

Deschisei ochii, precaut. Într-o latură, la mai mulți metri de mine şi

aproape ascuns de verdeață, într-un fotoliu identic cu al meu se odihnea un tânăr de douăzeci şi ceva de ani cu o revistă pe genunchi. Omul era singur.

Era limpede că mă văzuse, dar acum se întorsese pe trei sferturi cu spatele spre mine.

Nu ştiu ce m-a uimit mai mult: faptul că vorbea fără să se adreseze nimănui, că nu respecta liniştea parcului, ideea de a vorbi ireverențios despre cineva de față şi încă atât de tare încât să fie auzit?

Monologul continua. Tânărul făcea eforturi să-şi amintească tot ce ştia despre mine. Vocea i se auzea o claritate total nelalocul ei dacă țineam cont de distanță şi de unghiul emisiei vocale.

Rezistai o vreme, dar nu prea mult. În cele din urmă, solicitat de enigma ce mi se oferea, mă ridicai atent, făcui câțiva paşi către stânga, astfel încât să mă aflu în spatele tânărului, şi începui să mă apropii de el. Cu fiecare pas vocea i se auzea mai puternic, repezită şi întreruptă de suspensii supărătoare. Mă întrebai dacă, eu fiind subiectul, comportarea lui nu ascunde o intenție jignitoare.

Eram foarte aproape. Tânărul părea că strigă. Îşi păstra în acelaşi timp poziția relaxată de până acum. La doi paşi mă oprii, examinându-l cu interes. Îi vedeam ceafa îngustă, delicată, cu epiderma întinsă, pe care nu se citea nici o vibrație. Maxilarele vădeau şi ele un repaus absolut. Era evident: *omul tăcea.*

Nu mă putui stăpâni să nu exclam interior. Îmi amintesc bine: fălcile mi-erau încleştate, ca şi pumnii, într-un mod care mi-e propriu în clipele de

consternare. Dar tânărul se întoarse brusc.

— Aţi spus ceva? întrebă confuz, cu o voce puţin spartă, oricum de tenor şi nu profundă, baritonală, cum era cealaltă voce a sa.

„Mă fac de râs”, îmi spusei. Şi, întorcându-i spatele mă grăbii să mă îndepărtez.

— Ce s-a-ntâmplat? De ce vorbiţi aşa? îmi răspunse vocea tenorului. „E nebun”, adăugă baritonul fără convingere.

Lungii pasul. Misteriosul ins mă urma, ocupat să se disculpe.

— Nu-mi dau seama cum v-am putut supăra, şovăia tenorul. În vreme ce baritonul expedia un „Să mă ia dracu dacă pricep...”

Eram evident, iritat. Fusesem de două ori ridicol apropiindu-mă de el şi fugind, încât mă bucurai când ieşind din liniştea parcului, fui izbit de zgomotul străzii.

Rămăsei locului, părându-mi-se că halucinez.

Mulţimea vocifera. În aer se întretăiau glasuri de cele mai felurite timbre şi intensităţi, exprimând interesul, nedumerirea, amuzamentul, teama, nepăsare curiozitatea, plictisul, exasperarea, panica, un întreg caleidoscop de senzaţii şi sentimente în cel mai perfect amalgam. Oamenii se opreau unii pe alţii, se examinau reciproc, îşi puneau întrebări, dădeau semne de nelinişte, râdeau şi încercau să înţeleagă, apoi porneau mai departe într-un vacarm ameţitor. Ceea ce constituia trăsătura de unire a majorităţii vocilor ce

se făceau auzite era persistența suspensiilor, a expresiei improvizate, a acelei inexplicabile scontări pe dinainte înțeles şi subînțeles care mă frapase şi la tânărul din parc.

— Dumneavoastră înțelegeți ceva? mai mult ghicii decât auzii un bâlbâit în spatele meu. Mă răsucii înapoi, excedat. Cu ochii dilatați, tânărul privea peste umărul meu. Fără nici o explicație, îl apucai de braț. Aveam nevoie de stupoarea lui: o legitimiza pe a mea.

Strada gemea de lume. Circulația se oprise. În jurul nostru, fiecare era ocupat să-şi exprime sentimentele, îngrijindu-se cu tot dinadinsul s-o facă cu glas tare, să declame, să strige. Ca un corolar al absurdului, toate fețele erau lungite de o unică expresie, acea holbare alarmată a omului căruia nu-i vine să-şi creadă urechilor.

Simții tentația să alerg acasă, să încui uşa şi să-mi ascund capul sub pernă.

— Nu vă simțiți bine; îmi permiteți să vă conduc? strigă cel de lângă mine, înainte ca eu să fi putut deschide gura.

Mă oprii. Omul acesta *îmi ghicea gândurile*. Iar eu le auzeam pe ale lui. Fenomenul era general. Toată strada se minuna monoton şi prolix, iar torentul de banalități, care vuia între pereții înalți ai clădirilor, era expresia surprizei. Oamenii fuseseră luați pe neaşteptate. În ce priveşte lipsa de stil, cuvintele neterminate, legăturile eliptice, ele se explicau prin aceea că pe noi înşine ne înțelegem de la jumătatea cuvântului.

Definirea fenomenului nu ținea locul explicației. Ce făcuse cu putință

exprimarea directă a gândului? Nimeni nu cunoştea răspunsul. Ceea ce nu împiedica sute de oameni să încrucişeze pe deasupra capetelor noastre cele mai fantastice presupuneri.

Refuzai pe însoțitorul meu voluntar şi o pornii la întâmplare pe străzi. Simțeam zece tentații chemându-mă în zece direcții. Explicabil sau nu, fenomenul mă putea face să aflu ce gândesc despre mine prietenii, confrații, familia mea. În situația dată n-ar fi trebuit decât să le apar în față. Nimeni nu şi-ar fi putut disimula gândurile. Aş fi văzut ce se petrece în spatele frunților impenetrabile, ce substanță acoperă surâsurile binevoitoare, care-i fondul jurămintelor cu mâna pe inimă. Mă considerasem întotdeauna un individ credul, şi probabil fusesem, aşadar, ocazia ce mi se oferea nu trebuia pierdută.

Grăbii pasul. Treceam cu dificultate printre grupurile pestrițe, care comentau, gălăgios, evenimentul. Se vorbea de la un trotuar la altul, de la balcoane, de la ferestre. Şoferii se orientară şi-şi reluară fără consemn dreptul de a claxona, ceea ce desăvârşea haosul.

La un moment dat simții nevoia să întorc capul spre centrul bulevardului pe care mă aflam. Tresării. Îl zărisem într-un taxi pe conferențiar, congestionat la față, aplecat spre şofer, îndemnându-l, evident, să se grăbească. Nu era singurul, toți trecătorii nu făceau altceva decât să alerge, cu sau fără sens. Lumea aceasta care gonea în atâtea direcții îmi dădea un fel de rău de mare.

M-am oprit. Încotro mă îndreptam? Oare mă interesa, într-adevăr, ce se gândeşte despre mine? Numai într-o anumită măsură. De fapt orgoliul era cel interesat.

M-am opus tentației. Prietenii îmi văd, fără îndoială, slăbiciunile. Aceasta nu-i împiedică să-mi fie prieteni. Colegii, desigur, au o privire mai acidă, ceea ce uneori atacă însuşi metalul analizat. Oglinzile strâmbe nu-mi plac, le disprețuiesc. Dar a încerca să determini o oglindă strâmbă să reflecte o imagine justă e timp pierdut. Pe de altă parte, bunele relații civilizate, curtoazia, îi împiedică pe oameni să fie sinceri până la capăt, dacă nu sunt legați printr-o amiciție profundă. Micile treceri cu vederea, judecățile aproximative fac să se acumuleze exagerări secrete, care ajung să se suprapună, să devină primejdioase şi neadevărate eşafodaje de subiectivism.

Să surprind mecanismul acesta? Nu era ispititor. M-am întors către singuraticul meu bârlog.

3

Eram, în sfârşit, la mine, cu uşa încuiată, ferit de neplăcerea oricărei indiscreţii, fie chiar şi a mea. De la etajul doi răzbăteau până la mine ecourile surde ale unui conflict conjugal. Căsnicia ideală a conferenţiarului lua apă! Era limpede, spre casă grăbise omul, alerga să scruteze cât mai adânc în conştiinţa jumătăţii ale. Rezultatul analizei se auzea şi fără amplificator.

Mă plimbam prin cameră plin de revoltă împotriva tuturor panglicarilor.

La naiba, îmi spuneam, să nu luăm numai latura urâtă a lucrurilor. Să facem un efort de imaginaţie.

Să ne gândim: cum ar fi lumea dacă am atinge acel prag al înţelegerii omeneşti când în mod curent gândurile ar circula singure, libere de vorbire? Când ar dispărea orice posibilitate de interpretare subiectivă şi eronată a ideilor şi cuvintelor? Când am putea renunţa la explicaţiile greoaie şi prolixe, la balastul neplăcut al justificărilor, în absenţa cărora gesturile şi expresiile noastre să poată fi, în sfârşit, primite cu semnificaţia lor expresă? Când sinceritatea nu ar mai fi o întrebare şi nici încrederea o problemă?

Dar oare divulgarea generală a gândurilor nu ţine de monstruos? Înzestrat cu o însuşire nefastă, omul ar pierde o trăsătură definitorie. Cât de uman este semenul nostru care-şi cenzurează reacţiile prin filtrul exigenţelor civilizaţiei, al ierarhiei valorilor şi simţului ridicolului!

Este oare de dorit să dispară din viață clipele de singurătate, când omul compare în fața severului judecător care este el însuşi? Şi cum s-ar putea evita imensa revărsare de mărunt şi neesențial pe care ar presupune-o trecerea în domeniul public a locurilor comune, a balastului uriaş de jumătăți de idei şi jumătăți de gesturi din care rațiunea alege ideile şi gesturile care ne reprezintă?

Îmi amintii prognoza unor savanți care prevedeau că până într-o mie, două de ani vom fi lipsiți de organul vorbirii şi vom comunica direct pe calea gândului. Să nădăjduim că până atunci omul va pune la punct un alt sistem de comunicare cu sine însuşi, un mod simplu şi delicat de delimitare între clocotul contradictoriu, de atelier, al gândurilor personale şi gândurile publice. Omul trebuie să devină tot mai sever cu sine, tot mai exigent, mai reprezentativ. Numai atunci, îmi spuneam, când de pe scoarța cerebrală va emana sinteza convingător elaborată a activității sale, produsul superior, final al spiritului său, omenirea nu va mai avea motive să se rețină în fața destăinuirii generale.

Plimbarea mea neliniştită prin cameră mă aduse la fereastră. Involuntar privii în stradă.

Tresării văzându-l pe Titi. Îl uitasem. Se rotea în fața clădirii, nehotărât. Îl văzui strivind țigara, pornind brusc înspre intrare. Apoi se opri. Reveni către colțul străzii. Avea un mers alb, împiedicat, care nu: era al lui. Vedeam limpede că e prada a două tendințe opuse. Îl priveam cu sufletul la

gură.

Ce va face? Va profita de situația neobişnuită pentru a seca dintr-o lovitură izvorul tuturor chinurilor sale? Sau va prefera să sufere în continuare, refuzând o incursiune brutală în conştiința omului cu care-şi împarte viața? Porniri contradictorii îl mânară din nou când într-o direcție, când în alta.

Strângea pumnii inutil, îşi trecea mâinile prin păr, căutând să prindă un duşman invizibil, care-i scăpa. Lupta cu sine se dovedea mai grea decât tot ce văzuse el în sport.

Eram furios. Invincibilul nu avea tăria de a se lăsa confruntat cu sentimentele celei pe care-o iubea.

Deodată, îl auzii. Un glas limpede, copilăros răzbătea până la mine prin vuietul surd al oraşului. Am ascultat atunci o cristalină pagină de candoare. Titi nu era laş. Titi iubea adevărul mai mult decât pe sine. Într-un fel era obligat de iubirea lui, de suferințele sale, să scruteze în apele tainei ce-l chinuia. Dar Titi avea scrupule, Titi nu se putea hotărî să se holbeze în sufletul altuia, i se încrețea pielea gândindu-se la asta. Ar fi fost o siluire, simțea că în clipa aceea şi-ar fi pierdut respectul de sine. Ştia, aceasta însemna perpetuarea neliniştii sale, prelungirea până la infinit (ori, mai aproape, până la înțelepciune, aş fi adăugat, în locul lui) a sfâşierilor, a nesiguranței. Ştia şi totuşi scăpa ocazia, renunța. O făcea voluntar, ascultând un impuls interior; erau transparența, puritatea unui material nobil.

În cele din urmă Titi întoarse cu hotărâre spatele casei noastre şi se

îndepărtă. Respirai uşurat. O colosală bună dispoziție mă cuprinse. Titi îmi justificase încrederea. Bravo, luptătorule! Eşti demn nu numai de medalii sportive, ci şi de respect. Bravo şi ție, bătrân începător în ale cheliei, ai văzut bine în inima atletului-copil. Oamenii merită să-i iubeşti, oricât s-ar necăji în acest moment conferențiarul de la doi!

Peste încă o oră, lucrurile reintrară în normal. Curând ediții speciale confirmau fenomenul, punându-l în legătură cu neobişnuita ionizare a atmosferei datorată furtunii solare. Cauzele şi mecanismul anomaliei aveau să formeze obiect de studiu pentru savanți.

Se însera când l-am văzut pe Titi revenind. Ochii lui mari păreau două ferestre deschise prin care i se vedea în adâncul sufletului un peisaj neînchipuit de frumos.

OMUL CARE ARE TIMP

1

În toamna aceea mă obseda perisabilitatea vieții. O activitate exagerată, războiul cu nopțile, abuzul de călătorie îmi zdruncinaseră sistemul nervos.

Nu înțeleg cum se adaptează unii la o viață nomadă. Sunt făcut să lucrez pe orice vreme şi-n orice condiții, dar am nevoie de câteva elemente constante, în primul rând de casa mea. Bineînțeles, profesiunea mi-am ales-o la opusul acestor date. Inginer prospector înseamnă un veşnic vagabondaj.

În toamna aceea eram istovit. Plăteam un succes binemeritat al grupului nostru şi al meu. Nu mi se întâmpla pentru prima oară. Dimpotrivă, ori de câte ori o lucrare trecea de punctul critic, cel care pretindea maximum de mobilizare a energiei, organismul meu continua să funcționeze încăpățânat, cu o intensitate disproporționată acum, după punctul culminant, până când, odată rezervele terminate, consumul începea să atace „capitalul" însuşi. Aceste perioade de supraactivitate mă lăsau într-o epuizare nervoasă din caree cu greu mă refăceam.

Şi, iată, auzeam din nou clopotul de alarmă: „Stop! Inginer Macri, depune armele!" Era insă târziu. Criza se dezlănțuise. Îmi amintii că suntem muritori şi trebuii să fac față unor penibile ceasuri de melancolie.

Starea aceasta idioată mă aflase în India. Mai aveam peste o lună până la

întoarcere. Greul muncii fusese dus la capăt. Se făcea partea scriptică, se preda totul în mâinile beneficiarilor. Se întocmeau referate de specialitate, se formulau propuneri de exploatare optimă.

Lucram într-un oraş de pe malul oceanului şi aveam toate serile libere. Conducându-mă după o terapeutică proprie, rod al unei îndelungate autocunoaşteri, mă tratam cu plimbări în aer liber. Vizitam oraşul, împrejurimile, colindam ore întregi de-a lungul țărmului, străduindu-mă să-mi înşel organismul cu o falsă activitate, menită să-i aducă relaxarea pe care un regim sedentar ar fi îndepărtat-o.

În plimbările mele mă însoțea Raj, un indian tânăr care ştia româneşte pentru că studia la Bucureşti.

L-am cunoscut întâmplător. Grupul nostru căuta o instituție. Raj ne-a auzit vorbind româneşte. S-a apropiat îndrăzneț, ne-a dat explicații şi în cele din urmă ne-a condus. Tovarăşii mei erau mai mult amuzați de întâmplare, Raj în schimb se bucura deschis, cu un surâs alb pe fața mobilă şi expresivă, cu totul opusă imaginii convenționale a indianului impenetrabil din romanele secolului trecut.

Mi se părea firesc să mă bucur la rândul meu. Undeva, întâlnirea mi se părea semnificativă. La mii de kilometri de patrie să auzi limba ta vorbită de un indian, să-l asculți enumerând cu mândrie locuri din Bucureşti familiare tuturora... Eram înciudat că tovarăşii mei nu-i acordă atenția meritată şi continuă să pună la punct problemele pe care

aveam să le discutăm cu cei ce ne aşteptau. Cred că mă supărasem de-a binelea. Dar cum nu ţineam să se vadă, mi-am ascuns tulburarea, pe care, de altfel, fără să greşesc, am asociat-o mai târziu cu starea nervilor mei. O clipă mi s-a părut că Raj înţelege ceva, dar totul s-a spulberat în momentul când l-am privit în ochi. Îi avea adânci, emoţionant de negri.

Incidentul m-a preocupat în asemenea măsură, încât nu-mi amintesc mai nimic din întâlnirea noastră cu oficialităţile locale. Aveam senzaţia incertă a unui eveniment la care participam inconştient, simţeam că peste capul meu se poartă un dialog care-mi scapă.

Nu mi-am revenit decât seara, după ce, îndopat cu o doză dublă de somnifere, m-am lungit sub cearşaful răcoros ca să adorm.

A doua zi am fost calm. Am pornit-o foarte de dimineaţă spre ocean şi am privit verdele lui până ce n-am mai distins nici o culoare. Simţeam o linişte absolută, o pierdere a facultăţilor emotive cu totul paradoxală după seara precedentă. Respiram cu împăcarea melancolicilor incurabili. Nu doream nimic. Nu-mi era foame, deşi plecasem de la hotel înainte de micul dejun. Mă simţeam un bătrân proptit în baston, la soare.

Târziu mă ridicai şi pornii fără grabă înapoi spre oraş.

Mergeam de o oră când mă trezii în faţa instituţiei din ziua precedentă. Portarul mi se adresă politicos, întrebându-mă pe cine caut. Mi-am cerut

scuze şi am plecat confuz.

Nu înțelegeam ce mă adusese acolo. Eram supărat de-a binelea. Doar nu mă ramolisem cu desăvârşire! Cincizeci şi unu de ani nu sunt optzeci! Încercai să pricep ce fusese. Reconstituii faptele şi înțelesei că nu făcusem decât să reiau drumul din ajun. Dar nu de la pornire, ci din momentul întâlnirii cu Raj. Era de înțeles. Până la locul cu pricina nu prea ştiusem încotro să ne îndreptăm, încât momentul Raj se înscrisese în conştiința mea ca adevăratul punct de început al fixației ce contractasem.

Întâmplarea nu era de natură să mă liniştească. Dar, cum nu era de găsit nici o explicație, am ridicat din umeri şi m-am dus să-mi regăsesc tovarăşii care, pesemne se întrebau unde sunt.

2

În seara următoare ne-a căutat Raj. Era liber şi i-ar fi făcut plăcere să ne însoţească. Aveam un program?

Devenii volubil. Îl încredinţai că prezenţa lui e o plăcere pentru toţi. Până atunci muncisem în junglă. Cunoscusem satul, muncitorii cu care lucram la prospecţiunile geologice. Autentic, însă puţin. Aveam să părăsim India fără a vedea ceea ce se arată şi ultimului vizitator. Raj ne va ajuta să cunoaştem oraşul, obiceiurile, să ne arate ciudăţeniile pe lângă care trecusem. Să vină oricând, chiar şi-n fiecare seară dacă n-are ceva mai bun de făcut.

Ai mei râseră: „Poate se mai plimbă tânărul cu vreo fată, ce-l legi de căruţa noastră”. Raj însă ne promise că ne însoţeşte ori de câte ori voim.

Venea la apusul soarelui. Era în vacanţă. Ne conducea spre vechile temple a căror arhitectură n-o mai întâlnisem din manualele şcolare. Ne purta prin periferiile supraaglomerate, ne ducea la spectacole tradiţionale şi la circ.

Rareori îl urma întreg grupul. În fond nici unul dintre noi nu se simţea turist. Mie-mi făcea însă tot mai multă plăcere să-l văd pe Raj. Curând rămăsei singurul care-l urma. Raj nu era supărat. De altfel nu era niciodată supărat când eram împreună. Ne apropia o prietenie ciudată, pe care trei decenii distanţă nu o puteau stânjeni.

Ajunserăm intimi. Îi depănam imagini din copilărie pe care le crezusem uitate, îi împărtăşeam gânduri pe care

încă nu le exprimasem cu glas tare.

Am copii şi ştiu că fiecare părinte adoptă, când povesteşte, ceva dintr-o atitudine scriitoricească faţă de fapte, rotunjind întâmplări şi reliefând momente după criterii de pudoare, de intenţie sau estetice. Adesea procesul se petrece inconştient, încât povestitorul ajunge creadă în propria sa versiune mai curând decât în realitate.

Lui Raj îi relatam lucrurile aşa cum se petrecuseră, fără să simt nevoia de a le înfrumuseţa sau de a mă prezenta într-o lumină favorabilă. Monologăm singur cu mine, iar Raj nu era o prezenţă străină. De altfel, tânărul se purta la fel, ceea ce dădea serilor noastre un firesc absolut.

Descoperii treptat că aveam date temperamentale comune.

Desigur, între noi contrastele abundau. Românul era ambasadorul unui popor liric şi constructiv, de o tinerească receptivitate faţă de nou, totuşi greu de uimit, o ironie nesecată, respirând însă prin toţi porii o pilă sete de absolut. În Raj se vădea reprezentantul Indiei aprinse şi disciplinate de canoane milenare, a Indiei meditative şi musonice. Între aceste două lumi nu păreau cu putinţă asemănări. O sensibilitate sporită, datorată stării mele bolnăvicioase, apoi intuiţia, în fine cunoaşterea, fie şi parţială, a ţării în care ne aflam mă ajuta să descifrez dincolo de diversitatea formelor, înrudirile. Descopeream în Raj un echilibru identic cu al meu între atenţia îndreptată spre lume şi privirea interioară, o formulă caracterologică apropiată, care făcea tot mai de prisos explicarea între noi a

gesturilor şi a reacţiilor noastre faţă de lucruri şi oameni. Manifestam preferinţe comune şi reprobam aceleaşi fenomene. Este drept că, dacă aceste descoperiri îşi dezvăluiau pentru mine întreg neobişnuitul, Raj le observa mai puţin. Se compensa prin atenţia cu care întorcea capul după tinerele trecătoare, care pentru mine prezentau mult mai puţin interes. Asemenea manifestări ţineau să-mi amintească importanta diferenţă de vârstă dintre noi.

De altfel, Raj era făcut să atragă privirile fetelor. Fără a fi un atlet, destul de puţin înalt, se bucura de o înfăţişare plăcută. Avea un ten auriu. Braţele subţiri şi puternice, cu muşchii întinşi sub pielea netedă, se diferenţiau puternic de braţele mele, bronzate şi încă voinice, dar cu vitalitatea în vădită scădere. Ale lui Raj iradiau lumină. Ale mele sugerau apusul. Braţele lui Raj nu avea nimic din fierbinţeala pe care te aşteptai s-o înmagazineze. Tot soarele era reflectat înapoiat cu promptitudine lumii.

Deseori toate acestea mă oboseau, mă iritau. Dar nu diminuau curiozitatea pe care tinereţea înfloritoare o provoca omului aflat în pragul îmbătrânirii.

Cine putea bănui că răul avea să se declanşeze chiar de aici?

Alături de mine, Raj arbora o nepăsare firească faţă de valoarea şi estetica anilor săi şi nu ghicea că în prietenul lui se înrădăcinase, în dauna interesului de până acum, un sentiment degradant. Eram, de pildă, gelos pe braţele lui. Mi se părea o injustiţie faptul că ele nu-mi aparţin, că nu mi le pot pune ca pe o pereche de mănuşi,

aruncându-le pe cele uzate. Raţiunea se opunea, dar îmi cunoşteam mâinile: tânjeau în neputinţa lor de a intra în formele juvenile ce li se înfăţişau. Raj în ansamblu devenea tot mai mult pentru inginerul bolnav reprezentarea tinereţii victorioase, în faţa căreia bătrâneţea se dezagregă, iar moartea caută un ungher în care să se ascundă.

3

Curând n-am mai putut suporta. Nevoia de a disimula invidia care submina tot mai definitiv prietenia mea pentru Raj mă făcea abject în proprii mei ochi. Izbutii să nu mă trădez, dar într-una din seri, când a întrebat de mine, indianul nu m-a mai găsit la hotel. Îl părăsisem, lăsând alor mei numai câteva rânduri prin care ceream să nu fiu căutat şi mă angajam să revin la data plecării spre țară.

În noua mea cameră mă zăvorâi, hotărât să las afară tot ce mă coborâse în fața judecății mele de-a lungul ultimelor săptămâni. Eram conştient că întreaga complicație fusese rezultatul stării mele de spirit, al prăbuşirii nervoase pe care o sufeream. Neputința de a o stăpâni mă exaspera. Voința nu-mi dispăruse însă cu totul. Evadarea mi-o dovedea. Hotărâi să nu ies până în trei zile, făcând din respectarea acestei decizii proba rezistenței în fața stihiei.

Ceea ce nu izbutise rațiunea au înfăptuit istovirea nervoasă şi inaniția. În cele două zile de încarcerare îmi regăsii îndârjirea din epocile laborioase.

În a treia dimineață eram sănătos, pe cât puteam fi. Mă simțeam o păstaie goală. N-aş fi putut vorbi. Tenebrele dispăruseră, lăsându-mi în cap un cenuşiu inform şi calm.

Coborâi clătinându-mă, urmărit de privirile necunoscuților cărora le tăiam drumul.

În fața unei tarabe, mă aşezai neinvitat pe scaunul vânzătorului, care

se ridicase politicos şi începui săi mă-ndop cu turtă dulce şi fructe, bomboane şi pesmeţi. Mi se părură delicioase. Când mă simţii sătul, scosei un pumn de mărunţiş şi, lăsându-l pe tarabă, plecai fără să răspund întrebărilor îngrijorate ale omului.

M-am întors la hotel, am intrat în odaia mea şi m-am întins pe pat. M-am trezit după treizeci de ore, înconjurat de tovarăşii mei palizi şi nedormiţi. Le-am surâs. Cred că nimic nu-i putea surprinde mai mult. Mă luară cu ei fără ca eu să opun vreo rezistenţă. Merserăm cu alai la primul frizer, căci aveam o barbă de patru zile.

Încurajaţi de comportarea mea civilizată, opriră la un restaurant, unde sărbătorirăm, cu precauţiune însă, regăsirea. Conveniseră, pesemne, să nu mă întrebe nimic. Îmi comunicară vestea că plecăm peste o săptămână.

4

Patru luni mai târziu ieşeam dintr-un sanatoriu de psihiatrie din Bucureşti. Eram complet refăcut. Îmi simţeam nervii spălaţi, apretaţi şi călcaţi. Îmi regăsisem echilibrul fizic, vedeam, auzeam, mâncam cu o poftă nefirească, în general funcţionam ca o maşină prea nouă, cu un lustru festiv şi de o precizie bătătoare la ochi.

Moartea nu mă mai preocupa, era o etapă banală, o bornă pe lângă care aş fi trecut nepăsător. Amintirea crizei mele se comprimase într-un ungher obscur. Nimic nu mă îndemna s-o stârnesc. Mi se părea total neverosimilă, refuzam să-i acord vreun sens. O ascunsesem medicilor în chip firesc, fără să deliberez. Îşi pierduse actualitatea.

Sănătatea mea regăsită îmi dădea o splendidă stare de spirit, puţin artificială, poate, dar justă ca o geopetrie.

Mihai şi George, băieţii mei, făcuseră ca la data ieşirii tatălui lor din sanatoriu să se afle în concediu. Şi, astfel, a doua zi descindeam în Sinaia, toţi trei cu schiurile pe umăr. Soţiile lor trebuiseră să rămână acasă, aşa hotărâse judecata fiilor mei, şi recunosc că ne-am supus fără protest.

Cred că nici un sport n-are vitalitatea schiului. Multe cer un efort superior, dar nici unul nu dă satisfacţii mai nobile. Căci plutirea pe albul imaculat răsfrânge asupra îndrăzneţului ceva din inefabilul spaţiilor din care ne vine zăpada. Probabil de aceea nu mă gândisem nici o clipă că aş putea să par

ridicol, la o vârstă respectabilă şi nu prea tras prin inel, cu cele două tălpi de mahon pe umăr. Corespundeau cu peisajul meu interior şi aceasta-mi era de ajuns. Faptul că nu schiasem niciodată nu prezenta importanță. Băieții aveau să mă învețe.

Începură cu tot tactul pedagogic de care se simțeau capabili. Curând se contraziceau însă cu ardoare, luându-şi vorba din gură unul celuilalt, polemizând întru apărarea metodei proprii şi pentru denigrarea ereziei adverse ca doi profesionişti. Altminteri nu se sfiau să râdă împreună de stângăcia elevului lor. Dezarmanta mea bună-dispoziție dizolvase tracul şi îngrijorarea cu care porniseră.

Erau mulți schiori cu care schimbam o vorbă, două, dar nu cunoscurăm pe nimeni mai îndeaproape. Fiii mei mă fereau de oboseala de a face cunoştințe, de a întreține relații. Mă îndopau cu aer curat şi mă obligau să dorm cât şapte, ceea ce era destul de plăcut. Astfel, pe neobservate, elevul învăță dificilul balet pe zăpadă şi curând fu lăsat să-şi încerce forțele în compania celorlalți începători. Într-adevăr, nu era secetă de concursuri. În fiecare dimineață aveau loc câteva, pe cele mai ingenioase categorisiri.

Într-o zi avui surpriza de a mă auzi chemat la startul uneia dintre întrecerile la care asistam. Băieții mi-o făcuseră. Mai în glumă, mai în serios, hotărâi să mă prezint. Ideea concursului pusese stăpânire pe mine. Pesemne că nu toate laturile inteligenței noastre se maturizează în acelaşi ritm...

La start, majoritatea concurenților erau aproape copii. Mă simțeam emoționat. Îmi verificam pentru a zecea oară legăturile, îmi dregeam în mod inutil glasul şi râdeam prosteşte spre ai mei. Priveam pârtia sclipitoare şi uneori mi se părea că urcă, în loc să coboare într-un univers cu alte coordonate.

Mă calmai brusc când, în sfârşit, mi se dădu şi mie plecarea. Aveam atenția perfect trează. Timpul curgea încet, încât primii metri de alunecare părură că durează minute. Zăpada se vedea, granulată, pe marginea urmelor lăsate de cei dinaintea mea. La câțiva metri, brazi şi molizi cu coaja aspră întindeau brațele. Viteza creştea. Căutam să prind vântul, să-mi joc genunchii pe jumătate îndoiți.

Undeva, la dreapta, urcau, cu schiurile de-a latul, câțiva tineri în flanele foarte colorate. Aş fi vrut să-i salut. Dar acum înaintam repede. Nu mai puteam privi în lături. Vedeam numai drumul, şi pe acela în linii generale, ca printr-o ceață. Aerul mă izbea, dându-mi, cu violența lui, o senzație de forță. Aproape că zburam, deşi panta nu era mare. Țâşnii ca un bolid printre două limbi de copaci care se apropiau până la câțiva metri, ca nişte chei ale fluviului de zăpadă. Mai departe se zăreau altele. Vâjiitul continuu al aerului îmi dădea o stare de beție. Priveliştea plutea în irealitate, noțiunile sus şi jos deveniseră vagi, se confundau. Şi atunci s-a petrecut. Prin vuietul care-mi căptuşea urechile a străbătut, ca dintr-o hrubă a memoriei, strigătul. În aerul glacial răsuna uluitor de limpede. Vibra

cristalin, deşi grav, şi făcea spaţiul alpin să-mi repete numele:

— Nene Macri!

M-am rostogolit ca un bulgăre de zăpadă, nimerind cu toată viteza între molizii cei mai apropiaţi. Am auzit zgomot de răzătoare, o lovitură puternică, apoi m-am oprit.

Fusese glasul lui Raj.

5

Cele ce au urmat mi s-au clarificat, treptat, în spitalul din Sinaia. Mai întâi, când mi s-a luat ceața de pe ochi, am crezut că albul ce-l vedeam e tot pârtia. Era peretele. Nu mă durea nimic, dar capul nu mi-l puteam urni din loc. Când au văzut că mi-am revenit, mi-au administrat o injecție, şi iar nu mai ştiu nimic. M-au ținut multă vreme într-o stare de semiconştiență.

Într-o zi, deşteptându-mă, rămăsei cu ochii închişi. Voiam să aud, să observ, refuzam narcoticul. Dar nu mă simțeam capabil să vorbesc. Am înțeles că aveam capul fixat de nişte suporți, ca să nu-l mişc. Numai o mică parte din obraz nu era bandajată.

Aveam dureri, aşa că gemui şi astfel mă trădai. Un medic fu chemat. După ce se convinse că putem comunica, îmi ceru să rămân în totală imobilitate, explicându-mi că mi se făcea o grefă de piele pe obraz. Dacă nu țineam să rămân parțial desfigurat, trebuie să dovedesc disciplină. Am închis ochii în semn că accept.

A durat mult. Treptat îmi recăpătăm forțele şi în scurtele răgazuri de stare trează îmi puneam probleme. Să fi fost, într-adevăr, glasul lui Raj? Nu era exclus. Ne aflam în plină vacanță universitară. Atunci de ce nu se arăta? Doar mă recunoscuse, mă strigase, accidentul se petrecuse sub ochii lui. Drept răspuns îmi apăreau sclipirile de superficialitate amuzată pe care le surprinsesem la el încă din zilele

cunoştinţei noastre. Şi avui pentru Raj surâsul sceptic al unui bătrân. De altfel, analizam cu greutate şi mă simţeam străin de mine, falsificat de medicaţie.

În sfârşit, avu loc operaţia finală şi începu vindecarea. Aveam dureri mari, ceea ce nu-i împiedica pe doctori să-şi frece mâinile, satisfăcuţi de reuşită. O ultimă operaţie plastică avea să şteargă aproape orice urmă a accidentului. Capul meu bandajat semăna dizgraţios cu o minge enormă de gheaţă sau cu o cască albă de cosmonaut. Dar nu mai eram imobilizat.

6

Acum, că nici drogat nu mai eram, fracturile se dovedeau şi ele dureroase, iar eu tot mai puțin răbdător. Aveam ciudate stări de nelinişte, o nerăbdare mă furnica prin tot corpul. Devenisem nervos. Câte o ieşire violentă aducea lacrimi în ochii surorii jignite. Apoi regretam. Venea parcă un altul, veneam eu, omul care depăşise cincizeci de ani şi-l mustra pe cel dintâi. Întins în pat, neputând să fac decât puține mişcări nedureroase, mă concentram în privirea pe care o aruncam în conştiința mea. Simțeam cum se manifestă în mine un mic animal revoltat, care are gesturi abrupte şi porniri anarhice. Acestea se limitau, ce-i drept, la o mişcare cu piciorul pe care fractura o interzicea ori la o privire pe sub sprâncene în chip de sfidare adusă lumii întregi. Câteva clipe mai apoi reîncepea domnia logicii, a experienței, mă regăseam. Straniu este faptul că în anume momente micul revoltat şi judecata critică se manifestau concomitent, iar tot mai des monoloagele moralizatoare *ale mele* erau ascultate cu furnicături în palme de *celălalt*. Toate acestea mă speriară. Îmi amintii criza din toamnă şi mă temui că forțele nervoase încep din nou să manifeste uzură.

Revedeam cu limpezime amănuntele accesului de nebunie din India şi mi se părea că prevăd un altul.

M-am consultat cu doctorul Pricopan. Acesta mă privi pătrunzător şi, liniştit probabil în ce priveşte resursele mele psihice, îmi povesti:

— Încă nu ți s-a spus totul despre accidentul dumitale. Trebuie să ştii că s-a soldat cu o puternică comoție cerebrală. De altfel, am vrut s-o afli cât mai târziu. Măsura face parte din tratament.

Într-adevăr, vizitele ce primisem de când eram conştient se puteau număra pe degete.

Pentru combaterea comoției cerebrale, doctorul Pricopan folosise o metodă originală. Introdusese în diencefalul meu un program în prealabil înregistrat de la un om sănătos. Ca să pot înțelege, ca nespecialist, doctorul îmi aminti de vechea metodă de stimulare a activității inimii bolnave cu ajutorul biocurenților unui cord în stare de sănătate perfectă. Diferența era fundamentală, deoarece în hipotalamus, acolo unde hotărâse ştiința să-şi impună voința, se află centrii superiori ai sistemului neurovegetativ. De aici se dirijează întreg ansamblul orchestral al organismului. Aplicată cu multe precauțiuni, metoda se dovedise până acum practic infailibilă, vindecarea era totală, urmele păreau excluse, după cum o demonstraseră numeroase cazuri precedente.

— Vreau să spun, preciză medicul, că ciudățeniile de care ni te plângi pot fi excese de imaginație, după cum pot fi totuşi simptome reale, în care caz au o importanță neaşteptată. De aceea, te rog să le observi cu obiectivitate şi să le înregistrezi, ceea ce voi încerca şi eu, de altfel.

Pricopan mă părăsi destul de îngrijorat. În ce mă priveşte, eram foarte

încrezător.

Vindecarea prospera. Primii dezlegarea să ies, întâi în cârje, apoi în baston. Mai târziu începui gimnastica specială. Mi se recomandă să mă plimb, să-mi refac mersul.

Într-o zi, pe terenul de sport, unde priveam un joc între convalescenți, o minge nimeri între mine şi un alt spectator. Atunci, cu un gest firesc, m-am grăbit să-l driblez pe vecinul meu şi să trimit mingea puternic spre centru, după care m-am prăbuşit înapoi pe bancă, pradă unor suferințe cumplite. Vecinul mă certă, ştia cum stau cu fracturile. Ceea ce nu-i puteam explica era însă faptul că de multe decenii piciorul meu nu mai avusese prilejul de a lovi o minge şi-şi pierduse orice reflex.

Nu o dată, pe terenul de care acum aproape că nu mă mai despărțeam, mă pomeneam strigând, ridicol între puținii spectatori bolnavi, îndemnuri către echipa preferată, ca pe cel mai autentic stadion bucureştean. Şi aceasta o făceam eu, care nu mai călcasem pe un teren de sport din copilărie.

Când mă surprinsei trăgând cu ochiul după surori hotărâi să-mi trag palme. Avertizat de observatorul din bine, medicul făcea ochii mari. În trei luni de zile se schimbase ceva. Analizele ar fi trebuit să-l entuziasmeze, dar pentru aceasta simțea nevoia să-mi înțeleagă evoluția. Tensiunea scădea către treisprezece cu opt, respirația devenea tot mai regulată. Îmi plăcea dimineața să trag aerul rece până-n fundul plămânilor. Slăbisem mult, dar muşchii nu deveniseră flasci, nici pielea nu atârna,

cum se întâmplă persoanelor de oarecare corpolență când pierd în greutate. Aveam o poftă de mâncare sporită, în schimb colesterina aproape că dispăruse. Mai erau microsimptome pe care nici nu le puteam descrie: uşurința cu care întorceam capul, mobilitatea privirii, jocul tot mai viu al ideilor.

Totul fu lăsat la o parte în clipa în care mă îndrăgostii.

Mai întâi am crezut că mi se pare. Umblam pur şi simplu toată vremea după superba şefă a laboratorului de electronică medicală. Găseam infinite pretexte puerile pentru a-i adresa cuvântul. În sfârşit, sufeream departe de ea. Tânăra doctoriță îl observă pe ciudatul pacient cu purtări neînțelese. Stătusem şi până atunci de vorbă, ştia despre călătoriile mele, mă privea ca pe un om cu experiența vieții. Şi deodată această curte insistentă, această manieră ieftină! Ezită înainte de a se supăra. Înțelegeam, şi cu atât mai vârtos mă înfuriam pe stângăcia mea. Mă trădau însă clipele de pornire spontană, când nu-mi făceam probleme.

Ca niciodată într-o asemenea împrejurare, mă simțeam în dreptul meu. Nu vedeam nici o contradicție între istoria amoroasă şi faptul că împlinisem cincizeci şi doi de ani, şi aveam doi băieți însurați. Când mi se aduna familia în jur mă simțeam în continuare conducătorul ei legitim şi primeam cu satisfacție atenția şi dragostea fiecăruia. Revederea lor nu-mi diminua interesul pentru frumoasa mea, iar fulgerătoarea iubire nu impieta asupra amintirii Matildei, dispăruta mea tovarăşă de viață.

Îmi lipsea cu desăvârşire sentimentul vinei care apasă cu atâta tristeţe asupra iubirilor târzii. Eram un îndrăgostit plin de fantezie, degajat în faţa iubitei şi în acelaşi timp înţelept, judecându-i lucid luminile şi umbrele, fără s-o iubesc mai puţin pentru acestea din urmă.

Lia îmi mărturisi mai târziu, când devenise soţia mea, că ceea ce o împiedicase multă vreme să răspundă în vreun fel asalturilor mele a fost lipsa de concordanţă dintre conversaţia mea alertă şi spirituală, dintre modul glumeţ de a o înconjura cu atenţii departe de orice desuetudine şi duioşie matură, bagajul de experienţă umană pe care-l trăda îndrăgostitul în alte momente.

Om al medicinei şi femeie, Lia observă cu atenţie procesul. N-a fost o adaptare treptată, o împăcare, un acord între două porniri, ci, în mijlocul anarhiei caracterelor, naşterea unuia nou. Între manifestări superficiale şi meditaţii paterne apărea tot mai des un tânăr - după spusele ei - fermecător. Ceea ce admira la el era seninătatea, care nu fugea de probleme, ci le căuta şi le diseca, bazându-se, evident, pe tot ce poseda bătrânul. Mobilitatea gândirii, a expresiei se păstrase, dar unde erau superficialitatea, risipirea gratuită a forţelor? Cuceritorul îşi permitea mici fantezii, precum un buchet lăsat pe fereastra laboratorului, dar n-ar mai fi sărit înuntru, ca altădată, cu glezna încă în ghips, pentru a o surprinde pe Lia cu prima sa declaraţie.

Tânăra mea iubită acceptă să ne vedem, dar nu răspunse dragostei mele

decât mai târziu, când schimbarea se desăvârşise. La ora aceea înregistrasem un noian de fapte care-l făceau pe doctorul Pricopan să rămână pe gânduri. Era suficient, de altminteri, să mă privească, să-mi vadă chipul întinerit, pielea obrazului netedă, departe de cutele vârstei mele reale. În privirea dreaptă cu care-l întâmpinam respira o dragoste de viață statornică şi convingătoare. Aveam gesturi calme şi precise, un perfect simț al echilibrului. Gimnastica mă transformase într-un bărbat bine antrenat, puternic, armonios construit, cum nu fusesem niciodată. De acest om se îndrăgostise Lia.

7

Încă de pe când abia începusem să ies în curtea spitalului, pe terenul de sport, când starea mea era considerată în ameliorare, am primit o vizită neaşteptată. Îmbrăcat corect, cu flori în mână s-a prezentat la spital Raj.

L-am revăzut cu plăcere, dar nu m-am bucurat pe măsura evenimentului, preocupat cum eram de conflictele mele interioare. Venirea lui nu mă surprindea. Era imposibil de explicat, dar senzația pe care mi-o crea tovărăşia lui era aceea de a-l fi avut alături vreme îndelungată. Slobod la gură cum devenisem, i-am spus-o. A râs. Ne aflasem în paturi alăturate numai vreme de câteva zile. Grefa mi se făcuse de pe brațul lui. Şi tot el servise de „donator" pentru înregistrarea bioelectrică necesară tratamentului comoției mele cerebrale. L-am îmbrățişat. Raj nu mă trădase. Nu eram surprins. Suna ca o concluzie elementară pe care eu însumi ar fi trebuit s-o trag pe baza premiselor existente. M-a durut îndoiala trecută, oricât de secretă fusese. L-am obligat să-mi explice de ce tocmai el s-a, oferit pentru grefă, când băieții mei ar fi făcut-o din prima clipă.

— Îți aminteşti, mi-a spus, cursa ta pe schiuri? În ziua aceea suiam şi eu pârtia, cu un grup de studenți. Îți pierdusem urma încă din India, cu plecarea voastră precipitată. Am admirat coborârea ta, deşi se mai ghicea schiorul începător. Când te-ai apropiat,, te-am recunoscut. Nu mi-am putut stăpâni un strigăt. Eu sunt vinovat de accident. Am

fost primul lângă tine. Te-am urmat la spital în ambulanță. Când fiii tăi au aflat că este nevoie de grefă, propunerea mea şi fusese acceptată.

Cu prilejul acelei întâlniri am retrăit emoția accidentului şi nu mi-am pus alte probleme. Treptat m-am simțit însă tentat să fac legături. Am consultat-o pe Lia: oare grefa de la un om tânăr poate introduce în cineva... personalitatea altuia? Lia râse cu poftă de mecanicismul meu de profan. Mie însumi mi s-ar fi părut facilă o atare explicație.

Doctorul Pricopan nu-mi putu nici el lămuri nimic şi-mi dădu un singur sfat: să nu mă las obsedat, să nu redevin ipohondru, ci să mă bucur din plin de avantajele noii mele tinereți. Ceea ce am şi făcut.

Când medicii mi-au permis-o, mi-am reluat munca. Am lucrat în țară, apoi din nou am călătorit. Mă căsătorisem. A doua tinerețe a mea devenea un fapt notoriu. Acum puțini m-ar mai fi deosebit de cei doi fii ai mei. De câte ori reveneam după câte o absență mai lungă, înregistram privirile lor mirate şi primeam bucuros complimentele.

Cu timpul am observat că Mihai începe să se rotunjească, iar George cheleşte. Pe trăsăturile lor se săpau cute, semănând cu ale mele de pe vremea când mergeam spre patruzeci şi care dispăruseră.

Lia însăşi înceta să mai arate ca o fetişcană. Numai eu nu mă schimbam.

Trecuseră ani de zile şi singur eu rămăsesem în starea la care ne aliniase pe toți aventura mea. Încă după primii

zece ani de la accident, între fiii mei şi mine se instalase o jenă care ne făcea să nu ieşim, pe cât posibil, împreună. Numai Lia era veşnic îndrăgostită, dar şi ea purta în ochii adânci ca şi cerul nocturn o melancolie constantă.

8

Depăşisem şaizeci de ani. Fusesem de mai multe ori chemat la comisia de pensionare. Nu era uşor să le explic că n-am urmat tratamentele Parhon-Aslan. Ultima discuție a fost interminabilă şi, dacă n-aş fi manifestat suficient simț al umorului, ar fi rămas şi ineficace. Într-o privință ne-am înțeles totuşi, în cele din urmă, şi anume în aceea că n-are rost să fiu pensionat dacă n-o doresc. Mi-au acceptat cererea de a-mi continua activitatea.

Conflictul era rezolvat, dar acum eu am fost acela care m-am hotărât să dau de capătul firului.

Aveam greutăți la întreprindere, unde funcționarii tineri îmi reproşau că-mi declar o vârstă fantezistă, mă îndepărtam de copii şi alimentam durerea ascunsă a Liei. Trebuia să acționez, şi cu energie.

Atunci l-am cunoscut pe profesorul Severin.

Insistențele mele l-au determinat să întreprindă un studiu de durată. El a avut ideea să compare datele mele biologice cu ale lui Raj. L-a făcut să-i trimită zeci de diverse analize, dintre cele mai rafinate, iar pe mine m-a supus la infinite plictiseli.

Când, în sfârşit, a considerat munca sa încheiată, m-a chemat la el. Nu mai avea nici un fel de înfățişare profesorală. Era distrat şi abuza de mişcări inutile.

— Deocamdată, îmi spuse, nu sunt decât în posesia unei ipoteze. Ea trebuie

verificată multiplu. Cazul dumitale este unic în analele medicinei şi o concluzie revoluţionară într-un domeniu fundamental precum acela al bătrâneţii şi morţii nu se poate baza pe o excepţie. Dar personal sunt convins că ne aflăm în faţa unei reguli.

Profesorul mi-a explicat că a constatat, după nenumărate reverificări, că datele mele biologice coincid cu ale lui Raj până în amănunte de mare subtilitate. Este un caz rarisim, ca şi descoperirea a două amprente digitale identice. Corpul meu fusese un înţelept, se purtase ca şi cum ar fi recunoscut în Raj un frate biologic. Aceasta era logica manifestărilor absurde de altădată. Vechea mea criză avusese nevoie de motive aparente. A folosit predispoziţia de a melancoliza în faţa morţii. Entuziasmul exagerat în faţa sănătăţii lui Raj, a tinereţii lui ţinea şi el de mersul bolii. Aşa s-a instalat sensibilitatea sporită, dincolo de orice simţ al proporţiilor, pentru tot ce ţinea de fenomenul Raj.

Ceea ce urmase era mult mai interesant. Cuvintele profesorului îmi tăiau respiraţia.

Se pare că introducerea în diencefalul meu a programului produs de cel al lui Raj provocase efectele uluitoare ce se observau. Identitatea biologică făcuse ca formula lui Raj să aibă o rezonanţă neaşteptată în diencefalul meu. Deşi în general nu sunt posibile „grefe” între formulele microbioelectrice ale indivizilor, de regulă, total diferite, în cazul nostru excepţional organismul meu nu preluase numai şocul necesar combaterii comoţiei cerebrale, ci îşi

însuşise în mod firesc şi în totalitate ritmul diencefalului lui Raj. Astfel, pe lângă vindecarea rapidă, „donatorul” a trecut „beneficiarului” şi coordonatele sale de tinerețe, făcând ca în scurt timp aibă loc procesul de întinerire prin care trecusem, proces mijlocit de reconsiderarea fundamentală a activații glandelor endocrine.

Neaşteptata regenerare a organismului îmi afectase atât structura interioară cât şi înfățişarea. Cât priveşte latura psihică, rezultatul se dovedea o simbioză. Criza de adaptare se manifestase paradoxal, trecuse prin elemente de tinerețe deşucheată, ca şi de îmbătrânire prematură. În schimb, odată realizat echilibrul, noua conştiință se manifesta ca una tânără care păstra însă concluziile, experiența şi caracterul individului. Desigur, procesul de îmbătrânire avea să fie reluat. Dar el urma să se desfăşoare cu mult mai încet, greu perceptibil, din cauza vitalității sporite a omului „altoit” pe cale bioelectrică.

Profesorul alătură două fotografii. Prima înfățişa un Raj care depăşise trei decenii, având acum trăsături clasice şi o altă lumină în priviri. Din cealaltă priveam eu. Judecind cu obiectivitate, arătam cel mult douăzeci şi trei de ani. Această primă confruntare îmi tăie respirația. Ridicai o privire interogativă spre cel care mi-o prilejuise.

— Se pare, surise el, că avem de-a face cu un fel de „vaccin”. Este evident că, după ce operația inițială v-a adus pe dumneata şi pe Raj la un numitor de vârstă comun, „îmbătrânirea” dumitale

progresează încet, într-un ritm mult diminuat față de cel normal. Raj îmbătrâneşte înaintea dumitale!

Cea mai revoluționară dintre concluziile sale profesorul mi-a şoptit-o aproape, întrucât se apropia de nebunie şi basm.

— Nu înțelegi? îmi spunea. Peste douăzeci sau chiar patruzeci de ani, operația se poate repeta în sens vers. Când Raj va fi față de dumneata în situația în care ai fost față de el atunci când l-ai cunoscut, adică el va avea cincizeci de ani, iar dumneata să zicem treizeci, vei fi în măsură să-i redai, la rândul dumitale tinerețea. Aş îndrăzni să spun, profesorul tuşi, cu fruntea umedă de emoție, că ciclul acesta poate fi reluat de multe ori şi că e de prevăzut pentru dumneavoastră o longevitate greu de limitat.

— Cum, profesore, vorbii atunci când putui lega două vorbe. Înseamnă că nu vom mai muri niciodată?

— Există posibilitatea unui accident sau a dispariției unuia dintre parteneri. În sfârşit, nu ştiu dacă metoda va funcționa practic la infinit. Procesul regenerării celulei nervoase, care încă n-a fost elucidat teoretic, se rezolvă, pare-se, empiric în cazul dumneavoastră. Totul trebuie studiat, fireşte, şi aceasta va dura foarte mulți ani. Dumneavoastră însă, surâse profesorul, dumneata şi Raj veți avea timp s-o faceți.

Am plecat amețit din cabinetul savantului. Trebuia să gândesc, să reevaluez lucrurile. Noua mea situație îmi impunea o comportare aparte, de o altă umanitate, față de cei din jur, față de cei

dragi. Trebuia să-i fac să înțeleagă şi să accepte ceea ce nu mai fusese înțeles şi acceptat.

9

Profesorul nu se grăbea să dea publicității rezultatele cercetărilor. Eu însă eram neîmpăcat. L-am convins pe profesor să se dedice studierii ipotezei sale. Împreună am găsit posibilitatea de a se crea o evidență internațională a datelor biologice ale indivizilor. Am militat cu multă convingere pentru realizarea ei. Câțiva ani după revelația noastră, la Braşov funcționa Institutul mondial de fiziologie comparată, cu o neasemuită bibliotecă, în care se află fişele de sănătate ale tuturor indivizilor de pe glob. Ținute la zi şi comparate continuu cu ajutorul automatelor statistice, fişele au arătat că, la populația terestră, coincidențele biologice sunt mai frecvente decât se credea. De atunci încoace, metoda profesorului Severin a fost unanim acceptată.

Cercetări lărgite au dus la concluzii noi. Se consideră posibilă modificarea la oameni a unora dintre datele biologice care nu coincid, fapt care va permite aplicarea mai largă a metodei. Problema se află în studiu şi formează obiectul principal al cercetării conjugate a savanților lumii, repetând la un nivel inimaginabil mai înalt asaltul mondial împotriva cancerului.

Din nefericire, Lia n-a făcut parte dintre aceia care şi-au găsit un alter-ego. Era, într-adevăr, unică. S-a stins după multe decenii de căsnicie luminoasă, peste fericirea căreia nu a apăsat decât fatala noastră despărțire.

Soția mea s-a dovedit un caracter

puternic. N-am putut să surprind la ea nici o manifestare de protest, de contestare a stării de lucruri. Toate strădaniile de a o salva au dat greş. S-a stins împăcată, frumoasă în bătrânețea ei feerică şi, nu-mi pot alunga impresia aceasta, îndrăgostită încă.

Singurătatea de care mă temeam nu m-a copleşit. Lucrez la institut împreună cu venerabilul profesor Severin şi cu Raj. După douăzeci de ani de la cunoştința noastră am fost, într-adevăr, în măsură să-i înapoiez prietenului meu bunul cel mai de preț pe care mi-l putuse dărui: tinerețea.

Ne-am schimbat amândoi viața din temelii. Am urmat medicina şi cred că-i suntem ajutoare prețioase profesorului, care ne dă atâta lucru cât putem duce.

Din privirile cercetătoare ale acestuia văd că aşteaptă să surprindă din nou pe fața mea interesul pentru dragoste. Dar e prea devreme, Lia mă însoțeşte mereu, acoperind orice altă prezență feminină. Uneori mă gândesc că la fel am resimțit pierderea Matildei, pentru ca, unsprezece ani mai târziu, să mă îndrăgostesc nebuneşte. Sunt încă plin de imaginea Liei, dar cine ştie dacă viitorul îndepărtat nu-mi rezervă noi capitole de iubire. Nu le aştept, nu simt nevoia să le provoc. Le voi primi aşa cum le va scrie viața, în mersul ei firesc. Eu am timp.

FEMEIA COSMICĂ

o comedie fantastică în 4 tablouri

Personaje

ICE - o fată ca în scrierile de anticipație;

NONA - opusul ei, care-i seamănă leit;

VAL - un tânăr ca mine şi ca tine;

MIŞI - colegul şi prietenul său;

PROFESORUL - nu totdeauna e plicticos;

AUGUST - un automat spiritual;

HIPPOCRAT - un medic automat.

Cercetători, vizitatori din alte lumi.

TABLOUL I

laboratorul minus

Aparatură spectaculoasă. O dublă fereastră de cuarț spre Camera rece, către care duce şi o masivă uşă etanşă. O altă uşă leagă laboratorul de restul institutului. În scenă se află Val şi Nona. El se plimbă nervos, ea are un surâs afectuos şi tot «odată amuzat.

VAL: A câta oară am repetat experiența noastră?

NONA (haz de necaz): Nu mai ştiu, Val. E greu de numărat. Dar avem o evidență…

VAL: Şi al câtelea eşec înregistrăm?

NONA: În orice caz, nu cel din urmă! (Cald.) O dată va reuşi.

VAL (s-a oprit): Faptul că între timp

vom ajunge la vârsta memoriilor e lipsit de importanță! (Reia plimbarea.) Repetiția însă, repetiția... (îşi trece o mână prin păr).

NONA („doct”): Profesorul spune: «Cunoscutul nu-i decât învelişul necunoscutului! Să nu ne temem de cunoscut. Repetiția ascunde unicul, banalitatea acoperă ineditul...» Suntem în preajma revelației, nu se poate altfel.

VAL: Ce te face să crezi?

NONA: Faptul că eşti la capătul puterilor, că bunele tale maniere încep să te supere ca un guler prea strimt. În curând vei trânti totul la pământ, ceva o să facă explozie şi la lumina cataclismului vom vedea adevărul!

VAL: Ei bine, da! Până şi o explozie ar spune ceva! Pe când inerția asta...

NONA: Val, nu putem desăvârşi Maşina frigului fără o condiție primordială. Trebuie să ne păstrăm obiectivitatea. Soluția este aici, lingă tine, în preajma noastră. O arată calculele. (Cu spirit.) O semnalează antenele unei îndrăgostite. Îndrăzneşte să n-ai încredere!

VAL (are ochii strălucitori): Nici o femeie nu se poate bucura de o calitate fără s-o absolutizeze şi s-o transforme astfel în contrariul ei.

NONA: Faci elogiul omului de ştiință sau al tinerei agreabile şi spirituale în tovărăşia căreia îți consumi ceasurile libere? În numele cui să mă supăr?

VAL: Laudă ție, posesoare a două identități. Când frumusețea devine o povară şi trena admirației publice îți apasă umerii, o schimbi cu ținuta severă

a omului de ştiinţă şi beneficiezi de linişte. Dimpotrivă când ne înzăpezim în zona frigului, când experienţele se prefac în enigme, ajunge să arunci o privire în oglindă, ca totul îi jur să se însenineze. Vai ţie, eşti o fiinţă excepţională. Soarta ta e pecetluită: vei fi soţia mea.

NONA: Oh, Val, ce imens noroc am avut să te cunosc într-o perioadă a eşecurilor!

VAL: O-ho! Mulţumesc! Un compliment bine frapat!

NONA: Bărbaţii nu ştiu să poarte succesul. E o artă strict feminină. Spune-mi, n-ai observat că odată atins ţelul, satisfacţia rămâne minoră?

VAL: În ultima vreme n-am avut ocazia.

NONA: Asta nu mă contrazice.

VAL: În aceleaşi condiţii tu ai înflori, ai deveni şi mai strălucitoare.

NONA: Fără îndoială. Pe voi vă caracterizează pasiunea unică. Până şi cei mai nestatornici dintre bărbaţi iubesc o singură idee sau o singură pereche de ochi în fiecare ceas al vieţii lor, chiar dacă în ceasul următor va fi vorba despre alţii. Această unilateralitate vă face disponibili pentru absolut. În schimb, când apare succesul, năzuinţa se împlineşte, flacăra îşi pierde sensul. O reuşită perfectă vă anihilează... Dimpotrivă, inima femeilor cultivă pasiunea distributivă. Eu ştiu că Maşina frigului mă concurează în inima ta...

VAL: Nona, e o copilărie...

NONA: E un fapt. De altfel sper să ies învingătoare! Tu însă n-ai un rival în Maşina asta infernală, ci un colocatar în vastele spaţii afective ale sufletului meu.

Trecând peste faptul că invenția pledează pentru tine.

VAL: Şi dacă mâine am zdrobi orice împotrivire a Maşinii frigului?

NONA: Atunci ai rămâne tu.

VAL: Dar asupra mea ai obținut cea mai definitivă izbândă!

NONA: Ceea ce nu mă împiedică să vreau să te mai cuceresc încă!

VAL: Până unde?!

NONA: Până departe. În absolut.

VAL: Dar, bine, absolutul era un teritoriu masculin!...

NONA: Nu uita că am o dublă identitate. Ca om de ştiință am gustat din mărul oprit al absolutului şi nimic nu mi-l mai poate lua.

VAL: Înseamnă că n-o să te plictiseşti alături de mine.

NONA: Asta am de gând. Şi apoi, să nu uităm pasiunile viitoare.

VAL: Poftim?!

NONA: Cele ştiințifice, se înțelege. După Maşina frigului...

VAL (gest disperat): Ah, după! Dar până atunci?

NONA: Până atunci îți ofer, drept cadou de nuntă, un moment de singurătate. Întinde-te în fotoliu, ai nevoie.

VAL: Cum? Mă laşi singur cu Maşina frigului?

NONA (surâs): Nu fără să tai orice posibilitate de comunicare între voi. (Scoate de pe tabloul de comandă o piesă mică, dar hotărâtoare pentru funcționarea aparatajului; o ia cu sine.) Pentru evitarea exceselor de zel, a imprudenței cercetătorilor nerăbdători. Destinde-te înaintea victoriei, erou al

viselor mele!

(Iese. Val rămâne contrariat, însă amuzat. Se lasă să cadă într-un fotoliu. În Camera rece apare o lumină neclară, acompaniată de câteva acorduri muzicale pline de irealitate. Val tresare, dar lumina a dispărut. Intră Mişi).

MIŞI: Aici erai?

VAL: Te miri că mă aflu la locul meu de muncă?

MIŞI: Aş, de unde, am spus-o mecanic...

VAL: Dar tu de ce ți-ai părăsit laboratorul?

MIŞI: Mă dai afară?

VAL: De unde, rămâi.

MIŞI: Până se ridică temperatura instalației mele la douăsprezece mii de grade, sunt liber.

VAL: Şi în loc să bați mingea ori să deschizi o carte, dintr-o superioară grijă față de om, ai venit să-ți vezi prietenul!

MIŞI (o face pe jignitul): Valentin, în loc de fotbal putem boxa.

VAL (plângăreț): Mişi, mă doare capul...

MIŞI: „Raționalistul!" în loc să-l doară inima, face o migrenă!... De când a venit Nona în institut sunt mort pentru tine!

VAL: Eşti gelos!... Ca şi ea, de altfel.

MIŞI: Cum, Nona cea cu numele matematic?!

VAL: Evident, totul se petrece fără cuvinte. Scenele ei de gelozie au forma celor mai concentrate şi spornice zile de lucru, a celor mai limpezi ceasuri de relaxare. Dar între noi s-a stabilit un limbaj. O aud, o înțeleg.

MIŞI: Înțeleg la rândul meu că e geloasă pe mine.

VAL: Feroce.

MIŞI: Dar bine, abia azi-dimineață mă întreba de ce am dispărut!

VAL: Ce vrei, doar e femeie, are tot dreptul să se contrazică! E criminal de geloasă pe tine, dar nu ezită să te lipească de capul meu ca pe un plasture.

MIŞI (insinuant): De ce oare? Eşti bolnav?

VAL (sare în sus, fuge după Mişi, într-un joc pe jumătate copilăresc; îl prinde, îl apucă de piept): Dacă ai murit pentru mine, ce cauți aici?

MIŞI (spăşit): Nu ştiu, poate am venit în chip de fantomă...

(Pauză. Cei doi revin la normal).

VAL (simplu): Mişi, sunt necăjit. Cu maşina care nu merge. Cu...

MIŞI: Cu?

VAL: Nu ajunge?

MIŞI: Ba da.

VAL: Afurisit microb al pălăvrăgelii! De ce nu mă opresc aici? De câte ori te văd mă apucă o mâncărime de limbă...

MIŞI: E un omagiu la mormântul prieteniei noastre.

VAL: Îmi lipseşti, diavole.

MIŞI (fericit): Dă-i drumul.

VAL: Cum să-ți spun? Mă nelinişteşte ceva, o prezență ciudată, nu pot să-mi explic, nici nu încerc. Sunt obosit. Atât de obosit încât uneori, dincolo, mi se pare că văd nişte lucruri care nu se pot vedea!

MIŞI: Unde „dincolo”?

VAL: În Camera rece. Luminescența, descărcările electrice, fluorescența joacă deseori feste

imaginației mele. Zilele trecute mii s-a părut că văd...

MIŞI: Ei bine?

VAL: Mişi, tu mă crezi în stare de o viziune?

MIŞI: Vorbeşti un esperanto pe care nu-l cunosc.

VAL: Să zicem că într-o zi lucrezi în Laboratorul minus. Că pari a fi în totalitatea facultăților mintale. Şi totuşi ți se năzare că în Camera rece, ia notă, în locul unde tocmai bântuise un ger foarte apropiat de zero absolut, în cel mai fantastic dintre infernuri... apare cineva.

MIŞI: Cineva?!

VAL: M-am exprimat corect, Mişi, cineva, adică o ființă umană, o persoană înzestrată cu viață şi chiar cu rațiune.

MIŞI: Imposibil.

VAL: Mai exact: o femeie.

MIŞI: O, atunci e altceva...

VAL: Să lăsăm gluma, faptele sunt dramatice.

MIŞI: Serios?

VAL: Ştiințific.

MIŞI: Nona ce părere are?

VAL: Nu ştie.

MIŞI: Mă sperii.

VAL: Prietenia nu trebuie să se sperie. Dragostea e prea sensibilă. În fața ta însă vin cu tot absurdul care mă-nconjură.

MIŞI: Fii serios, omule, te ții de farse.

VAL: Mişi, te strâng de gât!

MIŞI: Pe scurt, era frumoasă?

VAL: Poate. E o apariție întrucâtva desuetă, o ființă eterică, despletită, în văluri, ceva cu totul împotriva spiritului pozitiv al Nonei. S-a văzut o clipă şi a

dispărut... Ce crezi, e grav?

MIŞI: Poate... Pentru Nona.

VAL: Vrei să spui că în subconştientul meu...

MIŞI: Fugi de ea.

VAL: Dar o iubesc! Nu e asta...

MIŞI: Lasă că-i cunosc eu pe colegii mei, savanții. Unul dintre ei a calculat că în ziua în care-şi sărută nevasta scrie o pagină mai puțin la studiul său epocal. Un altul plângea pur şi simplu la divorț. Îşi iubea soția ca pe ochii din cap, dar avea ideea fixă că ea îi consumă tot timpul. Şi a sacrificat-o pentru ştiință.

VAL: Mişi, o iubesc pe Nona. Ea va deveni soția mea, iar tu, care eşti un cinic, vei fi ținut la cea mai mare distanță de casa noastră!

MIŞI: Adjudecat. Spune-mi însă, apariția aceea cel puțin semăna cu Nona?

VAL: Ei bine, nu. Dimpotrivă.

MIŞI: Drace! De altfel, din punct de vedere materialist e perfect explicabil. Vă dondăniți cu atâta convingere! Vă vedeți prea des. În loc să vă rezervați pentru ceasuri lirice, vă tociți nervii în jurul aceloraşi manete. Prea multă proză!

VAL: Dar bine, avem amândoi aceeaşi pasiune ştiințifică! Am elaborat împreună un proiect interesant! Trebuie oare să ne apărăm dragostea printr-un divorț profesional? Şi apoi, cine să renunțe în favoarea cui? Şi e drept oare să renunțe cineva la tema preferată, orice motiv l-ar împinge la aceasta? Nu, eu nu vreau să renunț la Maşina frigului şi n-aş putea s-o iubesc pe Nona dacă ar face-o, fie şi, pentru mine.

MIŞI: Dilema e falsă.

VAL: Nu e o dilemă. E un nonsens.

(Din nou lumini în Camera rece. Val e atent).

MIŞI: Ce-i?

VAL: Nimic. Trebuie să mă odihnesc. Curând reîncepem.

MIŞI: Pot să-i spun Nonei?...

VAL: Spune-i ce vrei. (Îl expediază).

MIŞI: Vreau să sper că nu ți-e cu totul indiferentă atitudinea prietenului tău...

VAL (nerăbdător): Sigur că nu. Acum însă lasă-mă singur, trebuie să notez câteva date tehnice pentru faza următoare a experiențelor.

(L-a condus la uşă, a închis-o în urma lui Mişi, a încuiat-o. Se întoarce hotărât spre Camera rece a cărei uşă etanşă se deschide. Emoție. Apare Ice, foarte frumoasă, despletită, îmbrăcată în văluri cu care se joacă).

ICE: Cred că ar trebui să spun bună ziua. Aşa se spune la voi, nu?

VAL (absurd): Vii din Camera rece?

ICE: Desigur. E foarte interesant.

VAL (uluirea lui nu scade): Cum ai intrat acolo? Dar mai ales cum *ai ieşit* din infernul acela!?

ICE: Infernul!? (Caută.) Nu e ceva foarte fierbinte?

VAL: Acolo (În laborator.) au fost sub două sute de grade minus!

ICE: Două sute şaptezeci şi ceva. (Nostalgic.) De când ai întors asta (Indică o manetă.) nu mai e ca înainte.

VAL: Nu înțeleg... Ce căutai acolo?

ICE: Am vrut să văd ce este în laborator.

VAL: Uşa era închisă electromagnetic! Are o greutate de două tone!

ICE: Nu mi s-a părut. De altfel n-am intrat pe uşă.

VAL: Dar cum?

ICE: Aşa cum se intră.

VAL: Adică? (Gest.) Direct prin zid?

ICE: De ce nu?

VAL: („e nebună”): Să admitem. Dar atunci de ce *ai ieşit* pe uşă?

ICE: Am făcut-o pentru tine. Ca să nu te tulbur prea tare. (Surâs.) Nu-i aşa că m-am purtat atent?

VAL (dezarmat): Cine eşti? Parc-ai fi...

ICE:...O Vrăjitoare!! Nu ştiu. Poate că sunt.

VAL: Ca halucinație eşti destul de agreabilă. Numai să nu pretinzi că ai o existență reală.

ICE (prompt): Cheam-o pe Nona, o să confirme!

VAL (gata la orice pentru a înțelege, fuge către uşă): Nona!...

ICE: Nu! Nu o chema! Şi aşa e veşnic cu tine!

VAL: Poftim?

ICE: Doar nu e prima oară când vin aici.

VAL: Ştiu, e a doua.

ICE: Crezi? Am fost lângă voi de zeci de ori, fără s-o ştiți.

VAL: Vrei să spui că... ne urmăreşti?

ICE: Nu insista. Mă calcă pe nervi.

VAL: Nona?

ICE (naiv): Nu-i pronunța numele! Dacă aude prin zid?

VAL: Cum să audă prin zid?

ICE: Simplu, cum se aude. (Linguşitoare.) Vrei s-o prefac în statuie? Sau s-o duc departe, pe un munte, vrei?

VAL (cavaler fără teamă): Îți interzic în mod formal să te atingi de Nona. Ai picat din Lună ca să-ți etalezi puterile în fața noastră? Nu ştiu de ce nu te dau pe uşă afară.

ICE (logic): Ca să nu intru din nou: *prin* uşă,

VAL: Fantastic!... Sunt surmenat.

ICE: Serios? Vai, bietul băiat... (Vrea să-l mângâie).

VAL: Nu mă atinge!

ICE: O, atingerea mea e mai uşoară decât a fulgului de nea, e mai lină decât bătaia unei aripi de fluture, este imponderabilă şi de fapt nu-i o atingere. Aş putea să te strâng în brațe fără ca tu s-o visezi măcar şi cine ştie dacă n-am şi făcut-o...

VAL: De ce... să mă strângi în brațe?!

ICE: Dar ce anume crezi că a putut determina pe o fată serioasă ca mine să se îmbrace în văluri, să treacă prin zidurile voastre pline de cele mai ciudate fierării şi fire de tot felul, ce o poate împinge pe o tânără cercetătoare ca mine să suporte scenele de uimire şi nevinovăție ale unui bărbat fără pic de umor, dacă nu dragostea!

VAL: (la limită): Tu... mă... iubeşti?

ICE (vioaie): Da, Valentin, şi am venit la tine.

VAL (exasperat): Oh, sunt foarte onorat! Am să te întreb totuşi mai întâi, dacă nu te superi: De *unde* vii?

ICE: Şi la voi sunt tot atât de plicticoşi bărbații? Până nu te intoxică ei cu întrebări...

VAL (neclintit): Aştept.

ICE: Eşti infernal. Vin de dincolo.

(Gest spre Camera rece).

VAL: Adică?

ICE: De dincolo de cele minus două sute şaptezeci şi trei virgulă şaisprezece grade ale tale! (Gest exasperat.) „Limita imposibilului” nu-i decât o graniță banală. Când vedem cum vă opintiți să forțați o uşă deschisă...

VAL: Cum, dincolo e o antilume?

ICE: Trebuia să mă aştept la o etichetă! (Tracasată.) *Noi* suntem „antilumea” *lor*! Poate că voi sunteți „antilumea” noastră? Poate că voi mergeți cu capul în jos, vă sculați seara şi vă culcați dimineața?

VAL: Vreau să spun că există două lumi simetrice, noi le numim alfa şi antialfa. Tu vii din simetrica noastră?

ICE: Câtă mărginire! Cu alfa şi antialfa crezi că se termină universul? Noi nu suntem nici alfa, nici antialfa. Suntem o altă lume, diferită de a voastră şi de simetrica voastră. Scolasticilor! Ați ajuns la concluzia că există o pereche de lumi antagonice, dar nu v-ați gândit că poate exista o infinitate de asemenea lumi. Că alături de lumile alfa şi antialfa există beta şi antibeta, gama şi antigama, delta şi antidelta...

VAL: Uluitor. Şi tu?

ICE: Eu sunt dintr-o asemenea lume inimaginabilă pentru tine. O lume care n-are cu voi decât un singur punct comun, foarte fragil: frigul. Şi încă pe dos: ceea ce voi numiți frig cosmic este la noi starea firească a existenței. Şi invers. Noi ne păstrăm alimentele la căldură şi tot la căldură apare supraconductibilitatea metalelor noastre.

VAL: Nemaiauzit.

ICE: Ai un repertoriu foarte variat.

VAL: Atunci ai venit aici nu pentru mine, ci pentru că Laboratorul minus...

ICE: Iradiază, desigur, semnale termice sau, ca să folosesc limbajul tău. „antitermice”.

VAL (realizează): Şi ai trecut prin zid pentru că substanța voastră este structural indiferentă față de a noastră, nucleele şi electronii atomilor voştri trecând prin ai noştri ca pieptenele prin păr!

ICE: Mult mai uşor. În fond atomii ăştia sunt foarte găunoşi. Materia nu ocupă decât o infimă parte din volumul lor. Atomii noştri se plimbă în voie prin ai voştri şi cum, practic vorbind, ei nu se influențează în nici un fel, s-ar ignora reciproc dacă noi nu am fi descoperit cum stau lucrurile. Suntem o lume curioasă. De ani de zile, de când ați înființat Laboratorul minus, primim ciudatele voastre semnale. Ne-am hotărât să vedem ce este. Au venit exploratori curajoşi, oameni gata să înfrunte orice primejdii. Ei au cunoscut toată intimitatea planetei voastre. V-au studiat tehnica şi v-au învățat limbile, au pătruns în subtilitățile cele mai ascunse ale ştiinței terestre. Toate observațiile lor au fost înregistrate, multiplicate, încât la ora aceasta nu mai prezentați secrete pentru noi.

VAL: Foarte amabil. Se pare că dispuneți de o civilizație avansată, dar n-ați învățat încă să bateți la uşă.

ICE: Ah, da, s-au ridicat şi pe la noi câteva glasuri de bătrâni anchilozați oare pretindeau că ar fi trebuit să vă întrebăm în prealabil, să vă cerem voie.

Am fi pierdut atunci decenii ca să aflăm un limbaj comun, pentru ca apoi să ne prezentați o imagine festivă, sintetică, tehnicoloră şi în relief a Pământului, în care adevărul ar fi rămas undeva, în intenții. Mulțumim, ne-am autoservit.

VAL: Şi ați fost dezamăgiți?

ICE: Fireşte. Nişte copii care se minunează de antisubstanță, care se zbuciumă să zboare în Sirius...

VAL: Aşadar, ai făcut călătoria în scopuri ştiințifice.

ICE: Numai prima. Am văzut atunci că tot ce era mai interesant fusese spus. Aveți o planetă înceată. Cum programul turistic prevedea şi vizitarea Laboratorului minus, am fost şi aici.

VAL: Cum, ați fost mai mulți?

ICE: O rachetă întreagă. Patru sute de persoane.

VAL: Şi ați defilat pe aici fără s-o ştim?

ICE: Iar începi? Ingratule, nu-ți ajunge că atunci te-am remarcat?

VAL (nenorocit): Aha, atunci.

ICE: De atunci încoace am venit numai ca să te văd.

VAL: Ca să mă vezi!

ICE: Dar n-a fost chip din cauza acelei...

VAL: Te rog!

ICE: Am făcut toate concesiile. Eram hotărâtă să vorbesc eu prima. Am îmbrăcat şi vălurile astea incomode, doar-doar te-or face să înțelegi.

VAL: Vălurile? Nu pricep.

ICE: Nu vă cunoaşteți nici propriile voastre simboluri?! Doar voi vă reprezentați dragostea ca pe o femeie în văluri!

VAL: Fără! Şi să ştii că e demodat. Nu te necăji, în schimb vorbeşti o românească perfectă.

ICE: Nu-i aşa? Am studiat până şi frecvența cuvintelor din limbajul tău. Ştii ce mi-a dat curaj? Faptul că nu pronunți aproape niciodată numele Nonei.

VAL: Cum? Doar e iubita mea!

ICE: Ți se pare. Numele iubitei îți vine singur pe buze, în vreme ce tu faci toate acrobațiile de limbaj ca să nu-l pronunți pe al ei.

VAL: Nu e concludent.

ICE: Ba da. În ultima săptămână l-ai pronunțat de opt virgulă cinci ori. Puțin pentru un îndrăgostit!

VAL: Virgulă cinci?!

ICE: Da, o dată te-ai oprit la jumătatea cuvântului.

VAL: Înseamnă că te-ai aflat aici toată săptămână?

ICE: Nu, ar fi fost plicticos. Mi-a spus-o Augustin, automatul meu.

VAL: Este aici un automat?

ICE: Unul special pentru tine. Augustin te urmăreşte oriunde te duci şi înregistrează totul.

VAL: Nu cumva să divulgi patentul pe Pământ, că toate femeile îşi vor dori câte un Augustin!

ICE: Dar e un aparat rudimentar. De altfel l-am botezat după August-Prostul vostru.

VAL: Acum nu te aude?

ICE: Ba da. Dar pe mine nu se supără. Ştie că eu l-am construit. Nu-i aşa, Augustin?

VOCEA LUI AUGUST: Bineînțeles, Ice.

VAL: Te cheamă Ice?

ICE: Nu e frumos?

VAL: Dar Augustin ştie şi el româneşte?

ICE: De ce te miri? Altfel cum mi-ar putea face dările de seamă despre tot ce spui şi ce faci?

VAL: Vrei să zici că el îmi apreciază actele şi cuvintele?

ICE: Nimic mai normal. (Glumeț.) Doar n-o să-mi pierd zilele stând şi ascultând câte poate îndruga un om în douăzeci şi patru de ore.

VAL (e prea mult): Va să zică, obiectul dragostei tale e demn să fie lăsat în supravegherea lui August-Prostul?

VOCEA LUI AUGUST: Vă rog, nu abuzați de răbdarea unui automat.

ICE: E bine să-l respecți pe Augustin, iubitule.

VAL (urlă): Splendid! Colosal! Ştii ceva? Ia-l de mână şi scoate-l de aici! Plecați amândoi! Imediat!

ICE: Oh, ce grosolănie!

VAL: Afară!

AUGUST: Să-i dăm o lecție de bună comportare, Ice?

ICE: Nu, te rog, August. Nu vreau să-i faci rău.

VAL: Pieriți imediat şi tu şi August-Prostul! Să nu vă mai văd!

ICE: Perfect. De când voiam să asist la ceea ce voi numiți o *scenă*!

VAL: Aha, te amuză? O să vezi tu îndată! Nona!

AUGUST: Fata aceea bate la uşă de un sfert de oră.

VAL: Cine a închis uşa?

ICE: Tu, doar nu era să laşi să fim deranjați.

VAL (absurd): Nu se poate!

AUGUST: Ice nu minte.

ICE: Încetează, August. Nu explica! Vrei să-l potoleşti? Nu suntem nici la jumătatea scenei! Continuă, Val!

VAL: Oh... Vrei să ajung la ridicol! N-am să mai spun o vorbă. O să te dau afară cu mina mea!

(încearcă zadarnic s-o atingă. Ea însă e imaterială pentru el. Gesturile lui Val se înmoaie. Tonul se catifelează.) E chiar aşa cum ai spus...

ICE: Nu te-am mințit decât o dată, Val.

VAL: Când?

ICE: Când ți-am vorbit despre defilarea turiştilor prin laborator. De fapt eram peste patru sute...

AUGUST: Nona e din nou la uşă. A dat alarma.

VAL: Trebuie să pleci.

ICE: Nu mă săruți?

VAL: Poftim?!... (Ea îşi alătură gingaş buzele de ale lui într-un sărut imponderabil, foarte delicat. Apoi piere).

VAL: Ice... Ice...

Cortina

TABLOUL II

O încăpere în Institut

Într-un colț, un medic automat mobil în formă de robot. Numele lui este Hippocrat. Profesorul îl pune în funcțiune.

PROFESORUL: Aşa, iubite Hippocrat. Mişi o să-l aducă pe Valentin,

iar tu o să-l consulți de la distanță.

HIPPOCRAT: Aveți o tensiune arterială de şaisprezece cu opt şi un uşor început de scleroză.

PROFESORUL: Oh!

HIPPOCRAT: Câteva manii şi ticuri inofensive.

PROFESORUL: Dar nu eu sunt bolnavul, ți-am mai spus că e Valentin! (Manevrează butoanele medicului automat.) Ce primitive sunt toate automatele astea! Ține minte că pacientul tău se numeşte Valentin. *Va-len-tin*! O să ne adresăm lui cu acest nume. Iar tu memorează rezultatele observațiilor pentru mai târziu. (Intră Mişi împreună cu Val).

MIŞI: N-ai decât să-l întrebi şi pe profesor.

PROFESORUL: Ce se întâmplă, Mişi?

VAL: Sunt acuzat că atentez la teoria simetriei universale. Ştiu, profesore, e ideea dumneavoastră preferată, dar...

MIŞI: Profesorul o să fie obiectiv.

PROFESORUL: Nu cunosc obiectul disputei voastre, dar multe lucruri pledează pentru teoria mea. (Glumeț.) Observați, pentru început, simetria dintre ceea ce există şi ceea ce nu există!

MIŞI: Val nu consideră imposibilă existența unei a treia lumi.

VAL: Nimic nu ne împiedică să credem că există un număr infinit de lumi.

PROFESORUL: Desigur, *Valentin*. Să ne întrebăm însă: nu pare mai rațională o lume simetrică, alcătuită din substanță şi antisubstanță?

VAL: Dacă admitem că existența unei singure perechi de lumi opuse este rațională, nu înseamnă decât că fiecare pereche de asemenea lumi face universul şi mai rațional!

PROFESORUL: Vorbind pe față, dumneata, Valentin, nu dai două parale pe simetria universului.

VAL: Să exemplificăm: galaxiile au o situare cu totul asimetrică una față de alta, şi nici ca formă nu corespund. Ca să nu mai vorbim de faptul că nu există două sisteme stelare sau măcar două planete identice.

PROFESORUL: Legea simetriei lucrează în linii mai generale. Când observi un mal al oceanului deduci că undeva există malul opus, chiar. dacă nisipul lui e diferit de al primului.

MIŞI: Ciudat e că simetria se observă, dimpotrivă, în lumea atomică şi subatomică.

VAL: După mine, în natură simetria se întâlneşte numai în unitate cu asimetria.

PROFESORUL: Oh!

MIŞI: Mi se pare perfect dialectic.

VAL: Fără asimetrie n-ar exista contradicție, acumulare, salt.

MIŞI (spontan): Valentin, cine spunea că eşti bolnav? (Gafă).

VAL: Sunt foarte bolnav, dragul meu. Dacă nu mă crezi, întreabă-l pe Hippocrat. (Se duce la el, în stupoarea generală.) Doctore, dacă tot eşti în funcțiune, n-ai vrea să arunci o privire asupra sănătății mele?

HIPPOCRAT: Pulsul uşor febrilizat. Inima neliniştită. Se concentrează greu asupra subiectelor impuse. Stare

nostalgică.

PROFESORUL: Ne ia peste picior!

HIPPOCRAT: Nu orice îndrăgostit îşi pierde simțul umorului.

PROFESORUL: Poftim?

MIŞI: Ce vrei să spui?

HIPPOCRAT: Bolnavul meu e îndrăgostit.

PROFESORUL: La naiba, ştiam, dar nu văd în asta nici un motiv de boală.

HIPPOCRAT: Bolnavul meu e sănătos.

PROFESORUL: Dar bine, Hippocrat, e de presupus că Val e îndrăgostit de mai multă vreme. În timp ce simptomele care ne-au alarmat au apărut numai de câteva zile.

HIPPOCRAT (ezită): Vă rog să nu întrebați mai mult.

PROFESORUL: Ce vorbă-i asta?

HIPPOCRAT: Vă rog să nu întrebați mai mult.

VOCEA LUI AUGUST: Nu insistați că se blochează (Râde).

ROFESORUL. Poftim?

HIPPOCRAT (încurcat): Nu insistați că mă blochez.

MIŞI: Hippocrat, vorbeşte frumos.

VOCEA LUI AUGUST: Cuvântul e de argint, dar tăcerea e de aur!

PROFESORUL: Cum?

HIPPOCRAT: Gura, măgarule!

PROFESORUL: A, e prea mult, Hippocrat, să ştii că te scot din circuit!

HIPPOCRAT: O, nu, profesore, te rog, nu mă lăsa să ruginesc!

VOCEA LUI AUGUST: Perfidule! Intrigantule! Automat cu două fețe!

HIPPOCRAT: Nu mai pot. Îl distrug.

MIŞI: Cu cine vorbeşti, Hippocrat?

HIPPOCRAT: Cum, nu-l auziți pe August-Prostul?

PROFESORUL (jignit): E limpede. S-a scrântit medicul.

HIPPOCRAT (plângăreț): Nu m-am scrântit. Funcționez perfect. Dar totul are o limită! Dați-mi voie să-l distrug!

MIŞI: Eşti nebun, Hippocrat.

PROFESORUL: Să încercăm. Poftim, îți dau voie.

HIPPOCRAT: O, mulțumesc, profesore! Mulțumesc!

(Se mişcă din locul lui, porneşte greoi să-l prindă pe Augustin cel nevăzut.) Vezi tu pe naiba, August-Prostul! Aha, aici te-am prins. Na! Cum ai scăpat? Închideți uşa! (Cei doi oameni se conformează, uimiți.) Acum e imposibil să-mi mai scapi. Ştiu că menirea medicului e să vindece, nu să lovească, dar uneori e necesar! (Loveşte decisiv. Dar în gol.) Cum, ce-i asta? (Repetă.) De ce nu te nimeresc? (Augustin râde, nebun.) De ce treci prin zid? (Începe să tremure.) O, mă inhibă! E îngrozitor! Nu-l pot atinge! Fugiți! Fugiți! (Cât e de mare, se ascunde într-un colț, îşi acoperă fața. Ceilalți sunt înnebuniți. Privesc în jur. În sfârşit, profesorul îndrăzneşte).

PROFESORUL: E cineva aici? (Tăcere).

VAL: Ce s-o fi întâmplat?

PROFESORUL: Hippocrat să facă o criză! E ridicol. O face pe interesantul.

MIŞI: Se-ntâmplă şi la oameni.

VAL: Prostii!

PROFESORUL: Aşa spuneam şi eu. (Îl priveşte îngrijorat şi iese. Atmosfera se destinde).

VAL: E îngrozitor, Mişi. Oare n-o să ne dezvățăm niciodată de a minți?! Bărbatul exagerează ca să-şi flateze iubita, ea se prefaci că nu observă, pentru ca el, prin repetiție să ajungă a crede ceea ce spune. În cele din urmă o cred amândoi sau se fac că cred. E un pact general, un cerc vicios vagului şi aproximației.

MIŞI: Aşadar, e serios? Mă rog, procedează altminteri, ce te împiedică?

VAL: Păcătoasa asta de natură umană. Am impresia, dacă îmi dezvălui slăbiciunile în fața iubitei, că mă va lega mai uşor de încheietura ei. Nu mai există Samsoni, dar ne apărăm ultimele fire de păr de o Dalilă imaginară.

MIŞI: Dar bine, Nona e o femeie superioară. Rezerva ta e inexplicabilă.

VAL: Nona poate înțelege orice. În afara interesului meu pentru Ice. De aici până la minciună e un singur pas.

MIŞI: Ah, câte complicații de prisos! De fapt, astăzi obții mai mult cu adevărul decât pe orice altă cale. Mai mult şi mai repede. Are adevărul ăsta o productivitate...

VAL: Cunosc amorurile tale, ca nişte jocuri de artificii, mici flăcări trecătoare, focuri reci ale sfântului Elm care ardeau pe catargele corăbiilor de altădată fără să le carbonizeze...

MIŞI: Eu sunt pentru armele de câmp, uşoare, portabile. Sunt pentru jazz. Dar ascult cu toată resemnarea simfoniile altora.

VAL: Ştiu, prietenia şi răbdarea se confundă adeseori.

MIŞI: Mai mult decât s-ar crede, Val. Astăzi am însă colosale rezerve de

răbdare. (E foarte mulțumit de sine).

VAL: Aşa, Mişi, ființă prefăcută, mai fă-o şi pe prietenul devotat. După ce mă faci de poveste în fața profesorului!

MIŞI: Dar bine, numai din prietenie...

VAL: Din prietenie, nu-i aşa? Cu cel mai pur sentiment ai atacat subiectul care-mi creează cu tot dinadinsul o stare de spirit polemică! Cu acelaşi pur sentiment m-ai cărat prin tot institutul până la Hippocrat!

MIŞI: Dar cum ți-ai dat seama...

VAL: N-a fost greu, de vreme ce pe toate fețele, şi mai întâi pe a ta, scrie cu majuscule: „Val şi-a pierdut mințile!” (A intrat Nona, împreună cu profesorul).

NONA (a ascultat ultima replică): Foarte bine.

Val, arată acestui amic al tău că n-are de ce se îngrijora. (încurcătură).

MIŞI (involuntar): Nona...

NONA: Explică-i că s-a petrecut un fenomen pur ştiințific, repetabil, şi că ironia lui este deplasată. Invită-l, dimpotrivă, să ia loc şi povesteşte-i cum te-a vizitat Femeia cosmică.

VAL: A fost foarte... interesant... (Violent.) Nu pot, Nona, nu în fața ta!

NONA (grațios): Vrei să plec?

VAL: Nu, sigur că nu. Ei bine, a ieşit pur şi simplu din Camera rece.

PROFESORUL: O aberație!

NONA: Vă rugăm, nu întrerupeți.

VAL (entuziast): Avea o înfățişare... (Moderează.) neobişnuită. Uşoară şi aeriană, cu dispoziții schimbătoare. (Furat de descriere.) într-un cuvânt, femeia din enciclopedie!

NONA: Nu e palpitant?

MIŞI: Bine, omule, dar de ce prin Camera rece?!

VAL: A intrat pe uşa etanşă cum ai intra tu pe uşa asta, ba în cele din urmă mi-a pretins că la nevoie trece şi *prin* uşă.

PROFESORUL: Continuă, Val, am o tensiune normal.

VAL (de dragul anecdotei): Mi-a făcut câteva complimente... apoi mi s-a prezentat venind dintr-o lume al cărei singur contact cu a noastră ar fi zona frigului. Se pare că indivizii lor circulă printre noi ca la ei acasă, intră şi ies din casele noastre ca prin ziduri de aer şi-şi bagă nasul în tot ce facem.

MIŞI (sare în sus): Şi tu ai crezut?!

VAL: Cum era să n-o cred, când Ice este extrem de bine informată în legătură cu viața terestră şi vorbeşte o românească perfectă!

MIŞI: Uneori eşti totuşi insuportabil! Aşadar, nu degeaba te priveşte lumea puțin cam... strâmb. (Profesorul tuşeşte, aluziv).

VAL: Vrei să spui că se îndoiesc de... luciditatea mea?

MIŞI: Imaginează-ți!

VAL: Nona, crezi că eu...?

NONA (cald): Da, cred! Nu-ți dai seama că toată feeria aceasta n-a fost decât o farsă a simțurilor tale rătăcite? Obsesia frigului ți-a instalat o viziune romantică despre o lume a temperaturilor joase. De aici până la imaginarea unei reprezentante a sexului frumos care să cumuleze trăsăturile de bază ale acelei lumi imposibile nu mai era decât un pas. L-ai făcut, bravo ție, şi să nu mai vorbim despre asta.

VAL: Cum, spui că totul a fost o

iluzie, o invenție, un delir?

PROFESORUL: Să lăsăm etichetele.

MIŞI: De ce să vorbim de balamuc atunci când putem spune că ai acordat credit exagerat unei imagini fanteziste create de tine însuți?

NONA: Deseori procedăm astfel, mai ales în dragoste. E destul să întâlnim într-o persoană sau alta un vârf de ac în stare să ne declanşeze imaginația şi croim un întreg personaj supranatural înzestrat cu cele mai strălucitoare calități şi abia condimentat cu scăderi, atât cât să nu fie mierea prea dulce. Ne îndrăgostim apoi de propria noastră creație şi suferim enorm când apare ceva care ne spulberă mitul. Atunci vorbim despre ambiguitatea feminină, despre dedublarea personalității, despre incapacitatea omului de a-şi egala idealul, când în fapt pretindem un acord imposibil între ficțiune şi realitate.

VAL (dezarmat, acceptă un armistițiu): Tot ce spuneți e atât de verosimil încât în clipa asta nici nu-mi dau seama ce e adevăr şi ce nu. Să fi fost eu atât de orb?

MIŞI: De ce nu?

PROFESORUL: E spre lauda ta să dovedeşti o asemenea forță de imaginație.

VAL: Cum? Să fi crezut într-o fantomă? Dați-vă seama, construisem un întreg sistem. Mă gândeam că într-o epocă a înapoierii şi agresivității lumea aceea a frigului ar fi putut avea intenția de a cuceri Pământul! Cum arma cea mai temută pentru noi era însăşi forma lor de existență, ei ar fi folosit frigul. Ceea ce ar explica glaciațiunile! Cât am putut să fiu de adolescent! (Râde nervos.) Ridicol ce

sunt! Cât am fost de ridicol!

NONA: Nu te lăsa, Val. Doar am prevăzut că experiențele noastre ne vor pune în fața ineditului.

VAL! Oh, mulțumesc!

PROFESORUL: Se întâmplă, Val, se întâmplă.

MIȘI: Eu trebuie să alerg la cele douăsprezece mii de grade ale mele! Val, vino cu mine, să-ți arăt... (Îl trage pur şi simplu după el. Val nu mai are decât timpul de a schița un gest de neputință).

PROFESORUL (surâde în urma lor, încântat): Copii ce sunt, copii... (Iese. Rămasă cu sine însăşi, Nona, de loc exuberantă, se apropie gânditoare de Hippocrat. Cu un gest moale întoarce un buton).

HIPPOCRAT: Bolnavul meu e îndrăgostit... Bolnavul meu e îndrăgostit...

Cortina

TABLOUL III

sală comună în institut

E seară. Intră Val, într-o dispoziție lirică.

VAL: Ice, Ice, dă-mi o dovadă că exişti. Altfel, cum toți mă consideră bolnav, o să ajung eu însumi să cred că eşti o halucinație. Ice, unde eşti, Ice? Mi-au suspendat accesul în Laboratorul minus... Pentru „reparații”. Fără îndoială, cea mai rezistentă plagă a omenirii este indiscreția... (Pauză.) La naiba, l-am uitat

pe Augustin! Unde eşti, spion electronic? Augustin, n-o face pe invizibilul cu mine!... Hai, Augustin, răspunde! Ştiu că eşti aici. Trebuie să vorbesc cu cineva despre Ice... (Insinuant.) Te rog!

AUGUST (voce): Sper că n-o să mă torni pentru asta...

VAL: Îți promit, Augustin. Unde eşti?

AUGUST: Aici. Iar tu rămâi acolo. Cu automatele şi cu oamenii de pe Pământ nu ştii niciodată la ce să te aştepți. (Devine vizibil).

VAL: August, vorbeşte-mi de Ice..Spune-mi tot ce ştii despre ea.

AUGUST: Serios? Eşti în stare să asculți doi-trei ani în şir fără întrerupere? Şi apoi, nu totul merită să fie povestit.

VAL: Atunci, spune-mi ce crezi tu că merită.

AUGUST: Ice este un foarte bun constructor de automate.

VAL: Văd, Augustin. Complimentele mele.

AUGUST: Le primesc cu mulțumiri. Ice e neîntrecută în găsirea de noi şi noi caractere, de tipuri şi temperamente care nu se repetă. Eu, de pildă, nu semăn cu nici un alt automat din lumea noastră.

VAL: La voi automatele au caracter?

AUGUST: Dar ce, voi n-aveți?

VAL: (se amuză): Fie.

AUGUST: Nu, te rog, fără concesii. Ai văzut vreun automat din lumea mea săpând autoritatea altuia? Dar urmărind să devină puternic?

VAL: Mă faci să-ți amintesc de comportarea ta prea puțin camaraderească față de Hippocrat.

AUGUST: Bah, un automat fără simțul umorului. Nu gust patetismul nici la oameni, deşi ei sunt atât de departe de perfecțiune. Automatul patetic mi se pare însă de prost gust.

VAL: Ai părăsit subiectul, Augustin. Vorbeşte-mi de Ice.

AUGUST: Până una alta remarc că-i pomeneşti numele de trei ori pe minut.

VAL: Crezi că sunt îndrăgostit, August?

AUGUST: N-o face pe prostul, Val, o ştii şi singur... Ție îți pare o prezență unică, dar să ştii că Ice este o fată ea toate fetele. Atâta doar că a citit prea multe romane pământeşti.

VAL: Cum, la voi apar cărțile noastre?

AUGUST: Se bucură de un succes monstru, mai ales pentru umorul, lor.

VAL: Păcat, nu în umor stăm cel mai bine.

AUGUST: Dar mă refer la cărțile serioase! Ele sunt cele mai nostime.

VAL: Şi atunci Ice?

AUGUST: Ice este o gâsculiță. Ea a luat la propriu cele scrise în cărți şi, cam lipsită de simțul umorului, cum o ştii, a vrut să vadă cu ochii ei.

VAL: N-o jigneşti pe Ice considerând-o lipsită de simțul umorului?

AUGUST: De ce s-o jignesc? Doar e adevărat. Putea, de pildă, să se îndrăgostească de unul dintre superbii masculi din Lumea de frig. Ea s-a înamorat de tine. Pe urmă, fata s-a dedat la costumația aceea indecentă, romantică. În fine, e geloasă. Dacă nu eram eu s-o temperez, cine ştie ce-ar fi

devenit Nona.

VAL: Cum, ar fi în stare, din dragoste pentru mine...

AUGUST: Naivule... Gelozia e una, dragostea - alta.

Între ele nu e obligatorie nici o simetrie. Ice e geloasă pe Nona fiindcă ea, Nona, te iubeşte. Dacă şi tu ai iubi-o, Ice ar suferi, ceea ce-i cu totul altceva.

VAL: Ți se pare logic?

AUGUST: Tot ce ține de dragoste e certat cu logica.

VAL: Gelozia nu e totuşi o suferință?

AUGUST: Gelozia e mai întâi o stare agresivă. Acaparatoare, nu lasă să-i scape nici suferința. Încearcă să înțelegi.

VAL (surâs): Mă voi strădui.

AUGUST: Începi să desprinzi ideea că Ice nu e o fată excepțională? Că nu se deosebeşte de surorile ei din Lumea rece decât pentru că e nițeluş înapoiată?

VAL: Credeam c-o să-mi spui că Ice e cea mai frumoasă fată de pe planeta ei, că are ochii cei mai fosforescenți, mersul cel mai imponderabil, glasul cel mai celest.

AUGUST: Observ că în dragostea pământeană intră un mare procent de orgoliu. Nimeni nu e demn de iubirea voastră dacă nu cumulează câteva superlative relative. Când te gândeşti că toate femeile sunt iubite, că fiecare este „cea mai frumoasă", „cea mai strălucitoare"... De fapt nici la noi nu s-au creat maşini de catalogat frumusețea, în acest domeniu mai domneşte anarhia gustului personal. Dar nici un îndrăgostit n-ar îndrăzni să toarne iubitei atâtea gogoşi ca pe Pământ!

VAL: Trebuie să recunoşti însă că pentru mine apariția ei a fost total inedită şi că era firesc să mă tulbure.

AUGUST: Cu atât mai mic este meritul ei. Înseamnă că orice fată din orice altă lume putea să obțină acelaşi rezultat. Dacă ar fi avut trei capete ar fi fost şi mai interesantă?

VAL (ironic): Augustin, să mă fac mai departe a nu observa că eşti întrucâtva pătimaş?

AUGUST: Nu înțeleg ce vrei să spui.

VAL: Nu cumva, simpaticul meu prieten, împingi prea departe dragostea ta filială? Zelul cu care îți denigrezi creatorul e de-a dreptul suspect. Aşa-zisa ta obiectivitate e o poveste de adormit copiii. Augustin, nu ştiu dacă eşti îndrăgostit de Ice, dar în orice caz plesneşti de gelozie şi vrei să mă alungi.

AUGUST: Aberații, Val, hai să râdem împreună...

VAL: Mă întreb cum ai fi reacționat dacă eu ți-aş fi turnat balivernele alea negativiste despre Ice.

AUGUST: Un elementar devotament față de ea m-ar fi împins să-i iau apărarea. Tu însă ai ascultat cu mult sânge rece inventarul scăderilor ei.

VAL: Pentru că îndrăgostitul iubeşte toate scăderile iubitei sale, deşi ca om face totul ca să le înlocuiască prin calități, pe care de asemenea le va iubi.

AUGUST: Iubeşti ca un automat, Val, fără discernământ şi în mod fatalist. Eu ştiu că nu-mi va fi dat niciodată s-o strâng în brațe; tu că n-o vei putea schimba cu nimic. De aceea preferi să împodobeşti cu flori ceea ce are ea mai

puțin meritoriu.

VAL: Eşti isteț, Augustin, ai fi convins pe orice pământean, înseamnă că ai intuit perfect psihologia terestră. Cu mine se petrece însă altceva. Dacă e vorba să etichetăm, iubirea mea pentru Ice este o „antidragoste”... Ceea ce-mi place la ea aş fi refuzat la o alta: asaltul, vălurile, ironia, vicleşugurile demodate, cabotinajul, sarea de vulgaritate pe care o pune în fiecare gest... Una singură dintre aceste trăsături ar fi fost suficientă pentru ca iubita mea Nona să se afle la polul opus al existenței mele.

AUGUST: Te-nțeleg din ce în ce mai puțin. Un sfert din tot ce ai spus ar ajunge ca să n-o mai vezi pe Ice niciodată.

VAL (ironic): De ce? Doar e adevărat!

AUGUST: Din acest moment nu mai răspund la nici o întrebare. (Se face nevăzut).

VAL (râde): Augustin, nu fi copil! Faptul că te superi confirmă cele mai rele presupuneri!... Vai ție, Ice! Cum să mai cred în tine dacă şi fiul tău te reneagă! (Năvăleşte Mişi).

MIŞI: Ce-ai făcut, nenorocitule!

VAL: Ce-am făcut?

MIŞI: Ai vorbit, te-ai trădat, ai trăncănit!

VAL: Ei bine, da. Să nu-mi încredințezi niciodată un secret.

MIŞI: Dar bine, să lansezi nişte prezumții atât de fantastice despre Lumea aceea rece, să brodezi cu atâta dezinvoltură poveşti pentru adormit copiii! Şi încă în scris!

VAL: Mişi, eşti singurul care ştie că

am informații direct de la sursă.

MIŞI: O ştim noi, dar de crezut eşti singurul care o crede! Nici prin gând nu mi-a trecut să te înțeleg la propriu! Am luat totul drept o metaforă, drept un exemplu de pălăvrăgeală „în jurul problemelor amorului”!

VAL: Ei bine, nu! Totul e adevărat! Şi mai ales ceea ce am scris în articol. Pentru că, palavragiu sau nu, sunt om de ştiință, ceea ce înseamnă că atunci când ştiu ceva nu pot să tac!

MIŞI: Dar articolul tău e lipsit de argumente!

VAL: Logic, nu puteam arăta de unde ştiu totul.

MIŞI: De ce? Ar fi fost minunat: „într-o noapte m-a vizitat o zână albă care mi-a şoptit cu glas cristalin povestea Lumii reci”.

VAL: Ei, da, poate că trebuia să tac. Deşi nu-mi pasă. Cândva se va afla că informațiile pe care le-am prezentat sunt exacte.

MIŞI: Dar la consecințele practice nu te gândeşti?

VAL: Ce fel de consecințe practice?

MIŞI: „Ce fel?!” Crezi oare că întâmplător ființele alea, deşi cotrobăiesc peste tot, se ascund de noi? Sunt sigur că o fac în mod ostentativ, oricum nu doresc să le întoarcem vizita! Poate se tem că o legătură cu lumea noastră la ei acasă ar putea să aibă un efect nefast! Aşadar, ei păstrează o îndelungată discreție, fac eforturi colosale să nu-şi trădeze prezența, încât neobrăzarea de a ne frecventa incognito atinge undeva delicatețea; iar tu le divulgi prezența, faci posibilă o concentrare de forțe mondială,

care ar sfârşi prin descoperirea acelei Lumi reci ascunse cu atâta grijă — şi nu-ți iei nici o precauție. În fond e lumea lor, vor fi având motive, în orice caz au *dreptul* s-o ascundă. Şi dacă or să acționeze? Dacă vor veni la tine să-ți ceară socoteală? Sau... să se asigure că nu vei merge mai departe?

VAL (palid): În ce fel... să se asigure?

MIŞI (sinistru): În fel şi chip.

VAL: Hm. Nu m-am gândit. Eu nu mi-am făcut decât datoria. N-au decât să procedeze cum vor.

MIŞI: Om eşti tu sau ce? Fă ceva, fugi, salvează-te, dispari! Sunt alături de tine!

VAL: Nu. Poate că ei ne văd şi ne aud în chiar momentul acesta. E ridicol. Nu mă mişc de aici.

MIŞI: Aşa? Trebuia să mă aştept la asta. Ei bine, nici eu nu mă mişc de lângă tine.

VAL: Mişi...

MIŞI: Nici un Mişi! O să trec şi eu drept nebun, ce poate fi mai normal...

(Apare Nona).

NONA: Eşti îngândurat, Val.

VAL: Se vede?

NONA: Fruntea ți-e umbrită, ca un amurg. Tu eşti o floare care nu se închide noaptea. Soarele meu nu apune.

VAL: Te iubesc, Nona.

NONA: Ştiu că e aşa, trebuie să fie aşa. Deşi faptul că o spui ar putea să mă sperie. Oare nu încerci să te convingi pe tine însuți de un adevăr de care te îndoieşti?

VAL: O spun pentru că trebuie s-o spun. Tăcerea ar fi o minciună.

NONA: Mi-e frică pentru dragostea noastră: e fragilă. Ea n-a cunoscut furtuna. O încercare ar putea s-o călească, după cum ar putea-o frânge. Pe noi iubirea ne-a apropiat cu o mişcare atât de firească, încât dacă n-aş fi fost atentă am fi trecut unul pe lângă celălalt ca două corpuri cereşti ale căror drumuri nu se ating.

VAL: Asta nu se putea întâmpla, în iubire există o logică.

NONA: Sper. (Surâs.) Nu ți-aş ierta-o niciodată dacă ar fi altfel.

VAL: Cred că mă port ca un imbecil. Dar să nu înțelegi greşit. Mă preocupă... experiențele noastre.

MIŞI: Desigur, experiențele...

NONA: Ei bine, vorbeşte-mi în legătură cu ele. Sau taci în legătură cu ele. O să tac alături de tine.

MIŞI: O, femeia ideală din cărțile de pe timpuri! Stimată colegă, provoacă-l pe Valentin la un meci de judo, să vezi cum renunță la tăcerile personale! Jos proprietatea privată asupra tăcerilor!

NONA: În locul lui n-aş renunța, Mişi. Şi după o asemenea replică, pentru mai mult efect, vă las singuri.

VAL: Nona, mă obligi să te admir.

NONA: Nu înceta să mă iubeşti.

MIŞI: Orice femeie ar fi mândră de o asemenea mărturisire!

NONA: Eu sunt îndrăgostită. Iubitul meu, prefer să-mi negi orice însuşire decât să nu-mi iubeşti defectele. Val, îți interzic să mă admiri. (Iese).

(Intră profesorul).

PROFESORUL: Am citit articolul lui Valentin.

MIŞI: Evident!

VAL: Vă ascult.

PROFESORUL: Să nu te miri că-ți spun, dragul meu, dar până la un punct e uşor să lansezi ipoteze, ba chiar să ajungi la descoperiri. Să te vedem însă apoi ce te faci cu ele? Asta-mi aduce aminte de un concurs de anecdote matematice ținut la Cairo acum patruzeci de ani. Magistrul nostru a luat toate punctele şi s-a văzut câştigătorul unui pui de crocodil în lungime de un metru şi jumătate. Nu i-a fost uşor să se descotorosească de premiul buclucaş, pentru obținerea căruia asudase din greu.

VAL: După mine, nu se poate împiedica apariția tuturor acestor lumi. „Inimitabila" noastră lume alfa trebuie să se împace cu existența celorlalte.

PROFESORUL: Strămoşii noştri se mulțumeau cu sistemul solar şi nu au trăit de loc rău dacă ținem seama de moştenirea ce ne-au lăsat.

VAL: Bine, dar progresul ştiinței aduce în raza vizibilității noastre noi fenomene. Putem să închidem ochii?

PROFESORUL: Asta nu se poate, dar cel puțin să nu umblăm după lumile astea, ci să aşteptăm cu demnitate ca ele să ni se prezinte.

MIŞI: Dar dacă în existența lor consistă un pericol, nu e preferabil să-l cunoaştem?

PROFESORUL: Nu cred în realitatea unui pericol ce nu se arată. De altfel, pentru a fi prudenți este şi prea târziu, când Pământul a devenit o atât de vie sursă de unde radio. Ia în mână o bucată de sârmă şi plimbă-te pe câmp. Ce vei fi devenit?

MIŞI: Un pierde-vară...

PROFESORUL: Nu, domnule, ci un condensator, căci între sârma dumitale şi pământ se va forma o scânteie cântătoare, atât e de densă emisiunea radio pe glob. Te asigur că muzica noastră cosmică, voalul de unde pe care-l arborează cu atâta risipă Terra, nu va întârzia să atragă vizitatori. Pământul n-a înțeles că dublul avantaj de a fi o planetă constă în a fi scutit de viața în văzul lumii la care se condamnă Soarele şi a profita în acelaşi timp de existența lui.

VAL: Totuşi, omenirea aşteaptă cu încântare clipa când va întâlni reprezentanți ai unei alte lumi.

PROFESORUL: Nici nu ne imaginăm câte greutăți ne aşteaptă. Crezi că e uşor să elaborezi un limbaj comun cu oamenii beta propuşi de dumneata? Muzica sferelor este aptă numai pentru un grațios menuet cosmic. Prăpastia amenință să apară acolo unde reverență noastră poate semnifica în fața lor o dare cu tifla. Imaginează-ți-l pe primul alb căruia indienii i-au oferit o pipă a păcii. În iarba urât mirositoare şi în tăciunele băgat cu sila în mână a fost destul de greu de descifrat un mesaj umanist.

VAL: Mesajul a fost totuşi descifrat. Ce spuneți despre asta?

PROFESORUL: Hm. Să suspendăm. Riscăm să ajungem la o discuție serioasă şi eu nu discut serios decât cu magnetofonul în față!

MIŞI: E foarte util pentru descoperirea contrazicerilor...

PROFESORUL: Oh! (Iese brusc).

MIŞI: Scuzați, m-ați înțeles greşit...

(A intrat Ice. Acoperă cu mâinile

ochii lui Val).

VAL: Ce-nseamnă asta?

MIŞI: Înseamnă că m-am săturat!

ICE: Ce primire de gheață!

MIŞI: Poftim?

VAL: Eşti tu, Ice?

ÎCE: Cine alta? Bună seara.

MIŞI (şoptit): Ți-am spus eu!

ICE: Cine-i tânărul? Val, de ce nu mă prezinți? Crezi că fac o impresie proastă?

MIŞI: Vai de mine, se poate, dumneavoastră...

ICE: Vezi ce drăguț e? Şi încă nu m-a văzut...

VAL: Este prietenul meu cel mai bun. Eu îi spun.

Mişi. Ea este Ice.

ICE (vizibilă pentru toți): Încântată, dragul meu Mişi.

MIŞI (bâlbâit): Şi eu, de asemenea... (Caută mâna ei, s-o sărute, constată că e „imaterială”. Totul devine comic. Apoi Mişi, fără nici un motiv, iese aiurit).

ICE (în urma lui): Drăguț...

VAL: Eşti cam imprudentă.

ICE: Eu? Doar n-o să-mi pretinzi discreție acum, când toată lumea ştie.

VAL: Ce ştie lumea?

ICE: Din cele ce ai publicat numai naivii nu au înțeles că noi doi...

VAL: Dar eu am relatat latura pur ştiințifică...

ICE: Nu-ți fac nici un reproş. Indiscreție pentru indiscreție. Cei care intră fără să bată la uşă nu vor fi întrebați dacă țin să fie cunoscuți. De altfel nu asta importă. Am dedus că publicând toate acestea nu vei avea

ingratitudinea de a ține ascunsă tocmai relația noastră, care ți-a adus ştiința cu care te lauzi. Eu mă simt mândră de legătura mea cu un pământean!

VAL: „Legătura” ta? Frumoasă legătură! Şi frumoasă mândrie, ce să mai vorbesc! Dar eu nu am de gând să mă afişez cu tine de gât şi nici prin minte nu-mi trece să te las să apari în fața Nonei!

ICE: Atunci fă repede ceva, pentru că faptul e inevitabil!

VAL: Ce fel, inevitabil?

ICE: Iubitule, unde crezi că a fugit cu atâta grabă credinciosul tău prieten, dacă nu spre frumoasa ureche a Nonei?

VAL (agitat): Eşti infernală! Mişi! (Acesta apare, urmat da un grup numeros de curioşi).

MIŞI: Aici sunt!

VAL (către Ice): Dispari!

(Aceasta a izbutit să devină invizibilă cu o clipă înainte de intrarea celorlalți).

NOII SOSIȚI: Ei bine, unde e?

— Mişi, nu vedem nimic!

— Ah, poveşti!

— Feriți, facem explozie! (Râsete).

— Cine are halucinații: Mişi sau Val?

ICE: O, ce-nseamnă asta? Val, fă ceva! (Mulțimea n-o aude).

PROFESORUL (mustrător): Mişi, eşti extrem de spiritual. De altfel şi tu, Val.

MIŞI: Dar, profesore, pe cuvântul meu...

PROFESORUL: Lasă, am înțeles. Pentru o clipă de destindere merge. Nu sunt supărăcios.

MIŞI: Dar nu e nici o farsă. Val,

spune şi tu...

PROFESORUL: Gata, ajunge. Nu-s atât de bătrân încât să nu înțeleg de glumă. Dar nu insista, nu întrece măsura.

ICE (către Val): Ce ai de gând?

VAL (tare): Ei bine, Mişi a spus adevărul.

ASISTENȚA: O-o-oh!

O VOCE; Femeia cosmică!?

VAL: Nu vă mirați mai mult decât e cazul. Într-o zi a apărut în laborator. Ea mi-a expus tot ce-am scris în articolul meu. Nu o judecați după frivolitatea aparentă, e totuşi ambasadoarea unei alte lumi.

VOCI: Iar!

— Val consumă prea multă literatură!...

— Până la urmă e plicticos!

ICE: Ei bine, le arăt eu lor. (Dintr-o mişcare e în centrul cercului. Un gest şi lumina se schimbă. Stupoare: Ice a devenit vizibilă! Toți se retrag, fac ochii mari, încep cu timiditate să comenteze în şoaptă.) Poftim? S-a-ntâmplat ceva? (Furioasă şi triumfătoare.) Ați vrut să mă vedeți? Priviți fără sfială. Aveți curajul, apropiați-vă, nu e nici o mistificare. Puteți fotografia!

PROFESORUL: Ce înseamnă asta? Aştept explicații.

ICE: Explicații? Câte poftiți.

PROFESORUL: Nu cu dumneata vorbesc. Val, ce-i asta?

VAL: Mai bine ascultați-o pe ea.

PROFESORUL (foarte sus): Te rog să încetezi imediat cu... prestidigitația; Nu suntem la circ! (Rumoare.) Sunt dezamăgit, tinere! Dezamăgit!

ASISTENȚA: Cum? Iluzionism? Hocus-pocus? Sugestie?

MIŞI: Nu puteți înțelege, fiindcă nu e nimic de neînțeles.

CINEVA: Şi dumneata o vezi blondă?

ALTCINEVA: Şi eu. Dar nu e concludent.

ICE: Aşa, bateți-vă capul, oameni buni, şi altă dată să nu vă mai legați de Val şi nici de Mişi. Îi iau sub protecția mea. (Efect).

PROFESORUL: Dar cine eşti dumneata, care vii şi ne propui să admitem că exişti, când acum cinci minute aveam toate datele pentru a crede contrariul?

ICE: Mă vedeți, nu ajunge?

PROFESORUL: Nu!

ICE: Serios? Ei bine, sunt de aceeaşi părere. Val, fă prezentările.

VAL: Te rog, nu mă pune în situație...

NONA (foarte puțin viperă): Nu e frumos, Val, te laşi rugat.

VAL (înnebunit): Dar am scris totul în articol! Nu am nimic de adăugat!

NONA: De ce? Putem adăuga, şi încă multe. Nu ştiam, de pildă, că fetele lor sunt tot atât de spirituale pe cât sunt de frumoase. Şi nu ştiam nimic despre uitarea de sine cu care sunt gata să-i ocrotească pe oamenii noştri, cărora le iau cavalereşte apăram Sunt date importante pentru ştiință.

VAL: Ce-ai făcut, Mişi, prietene!

MIŞI: Am vrut să te apăr!

ICE: Ei bine, şocul a trecut? Mă bucur de buna primire ce-mi faceți. (Tăcere.) Ce vreme minunată la

dumneavoastră… Aşa se începe, mi se pare, o conversaţie terestră?

VAL (disperat): Nu te deranja, Ice, poartă-te ca acasă. (Fuge după Nona, care a ieşit. Dar nu apucă s-o urmeze).

ICE: Aşa am şi procedat. Ştiam că n-ai să mă cerţi, aşa că i-am adus cu mine.

MIŞI: Poftim?

VAL: Pe cine ai adus?

ICE: Pe prietenii mei. Doar şi tu eşti cu prietenii. Le-am vorbit despre tine şi au dorit să te cunoască. (Rumoare).

MIŞI: Şi… unde sunt prietenii dumneavoastră?

ICE: Aici, şi aici, şi dincolo… (Intră, deocamdată invizibile, mai multe personaje îmbrăcate ciudat. Au cu ei lupe şi cercetează totul foarte curioşi).

PROFESORUL: Nu ar fi mai bine să-i vedem şi noi?

ICE: De ce nu? Prieteni, veniţi să facem cunoştinţă.

MIŞI (aparte): Ţi-am spus eu, Val, ţi-am spus eu!

ICE: Să nu fiţi prea formalişti cu ei, vreau să se simtă bine.

MIŞI (lui Val): Fugi imediat! Eu îi opresc!

VAL (nu-i dă atenţie, totuşi e palid): După cum au sosit neinvitaţi, nu par să fie timizi. (Noii sosiţi devin vizibili. Cele două grupuri se cercetează reciproc. Misterios, Mişi apasă un buton. În tăcerea ce s-a lăsat, răsună o muzică puternică. Toţi tresar.)

MIŞI: Eu am pus muzică. Ştiţi, e o atmosferă… Poate, aşa se sparge gheaţa. (Către Ice.) Îmi iau permisiunea să vă invit la un dans terestru.

(Val încearcă din nou să iasă.) ICE: E o idee excelentă. Aş prefera să-l iau însă pe eroul serii. Nu te superi, nu este aşa? (Rumoare. Ice îl obligă pe Val să danseze. Acesta trebuie să se resemneze. După ce-i urmăresc uluiți, ceilalți le urmează exemplul. Dans general.)

Cortina

TABLOUL IV

din nou laboratorul minus

Val şi Ice, înfierbântați de discuția care continuă.

VAL: Spune-mi unde e, caut-o, găseşte-o, ad-o aici!

ICE: Nu pot. Nu ştiu unde e. Şi nu vreau să vină înapoi!

VAL: Ştii, trebuie să ştii şi trebuie să-mi arăți că ştii, altfel cum o să-ți aperi în ochii mei „darurile” tale supraomeneşti?

ICE: Nu-mi cere să fiu atotştiutoare. Pot ca nimeni alta să fiu plicticoasă. Cu puțin efort, aş putea-o întrece chiar şi pe Nona!

VAL: Ice, am avut pentru tine cel mai pur sentiment. Încearcă să pricepi asta, tu care vii din sferele pure. E avantajul tău că nu ştiu nimic esențial despre tine. Dacă vreodată o să-ți mai pun întrebări, să nu-mi răspunzi.

ICE: De ce? Nu există nimic inexplicabil, şi tu o ştii foarte bine.

VAL: Tocmai asta este exasperant! Am nevoie de puțin stelar, de intangibil.

Genul meu e Femeia cosmică.

ICE: Aş fi vrut, dimpotrivă, să-ți dăruiesc tandrețe, căldură.

VAL: A, nu! Tu, ca să fii terestră, ar trebui cei puțin să poți fi atinsă. „Frumoasa fără corp”...? Nu ai chemare pentru asta. Iar ca femeie din alte sfere eşti prea terestră, în timp ce Nona, dincolo de numele ei rece ca o formulă, dincolo de faptul că e pământeană până în vârful unghiilor, Nona e o adevărată femeie cosmică. Atunci când vom trimite întâiul emisar feminin într-o altă lume, când va trebui ca delegata noastră să constituie pentru cei de acolo ceea ce noi înşine aşteptăm de la femeile altor planete, o vom trimite pe Nona.

ICE: Atunci de ce-mi reproşezi că nu ştiu ce i-aş fi făcut?

VAL: Recunoşti că ai vrut să-i provoci un accident auto?

ICE: Desigur.

VAL: Recunoşti că ai făcut să-i apară în pahar nişte amestecuri asasine?

ICE: Erau produse autentic terestre.

VAL: Mulțumesc: terebentină şi cianură de potasiu.

ICE: În fine recunosc. Numai că a dispărut fără să le atingă.

VAL: De ce atunci nu recunoşti că tot tu ai răpit-o?

ICE: Pentru că nu-i adevărat! Am vrut numai, grozav am vrut să dispară într-un fel. Dar alte forțe au făcut-o.

VAL: Eşti iresponsabilă sau fugi de răspundere?

ICE: (se alintă): Nu ştiu...

VAL: Augustin ştie. Să-l întrebăm.

ICE: Nu, nu ştie nimic.

VAL: Augustin, spune-mi ce s-a întâmplat cu Nona.

ICE: Augustin, taci din gură.

VAL (aparte): Augustin, îmi permit să-ți aduc aminte că te am la mână cu o anume conversație.

AUGUST (plângăreț): Lăsați-mă în pace! (Apare).

ICE: Taci, Augustin!

VAL: Vorbeşte, Augustin!

AUGUST: Vai de capul meu... Dacă vreți să ştiți, Nona a plecat singură. Nu i-a fost greu să înțeleagă că este de prisos.

VAL: Îți mulțumesc, Augustin.

ICE: Ți-arăt eu ție, monstrule!

AUGUST: Ce vrei, trebuie câteodată să accepți evidența...

VAL: Vei înțelege vreodată, Ice, gestul Nonei?

ICE: A părăsit în mod sublim câmpul de luptă.

VAL: Din fericire, nu crezi asta. Necăjeşte-te, Ice, consumă-te cât poți.

ICE: Nu mă scoate din sărite, Val, pentru că înainte de a pleca pentru totdeauna m-aş putea răzbuna îngrozitor împotriva ta!

VAL: Ce să-i faci, dacă n-avem zăvoare la uşi!

AUGUST: Ice, fii cuminte!

ICE: Dar ce, n-am şi eu demnitate? Sunt gata la orice pentru el, iar dumnealui mă răsplăteşte cu lecții şi injurii!

VAL: Nu înțelegi, Ice, că ți-am acordat tot creditul pe care-l pot da în alb?

AUGUST: Val, Val... a venit fata aia.

ICE: Ce?

VAL: Nona?

AUGUST: E la uşă.

(Val se repede, deschide larg uşa. Nona intră. Ice devine invizibilă).

NONA: Bună, Val. Iartă-mă că nu ți-am anunțat plecarea, a fost urgent.

VAL: Bine-ai venit, Nona.

NONA: N-aş fi vrut să las impresia că am fugit.

VAL: Nici nu m-am gândit, Nona.

ICE: Cum îi mai repetă numele!

AUGUST: Tăcere!

NONA: Persoana aceea… e desigur aici.

ICE: Cum?

AUGUST: Zi că nu!

VAL: Într-adevăr, e aici.

NONA: V-am deranjat, poate.

VAL: Nu, ai venit la timp.

NONA: Aş vrea să ne pui față în față.

ICE: Aşa, pe nepusă masă? Şi în vălurile astea ridicole? Nici gând!

VAL: O să încerc. Ice, Nona vrea să-ți vorbească.

ICE: Nu înțeleg ce urmăreşte. Refuz.

VAL: O să fie greu, Nona.

NONA: De ce? Doar e mai curajoasă decât mine şi mai puternică.

VAL: Tocmai de aceea. Ei, ce spui, Ice?

ICE: Bine.

AUGUST: Ce ne mai aşteaptă!

NONA: N-ar fi mai potrivit să ne laşi singure?

VAL: Cum crezi, Nona. Ai să fii cuminte, Ice?

Augustin, să ai grijă.

AUGUST: Fii pe pace, omule.

(Dispare. Val iese. Schimbare de lumini. Ice apare într-o postură pretențioasă, de regină în văluri, tronând într-un fotoliu imens).

ICE: *Hallo*, Nona.

NONA: Aşadar, asta eşti tu. Îmi pare bine că te văd.

ICE: Cât formalism! M-ai mai văzut într-o seară.

NONA: Foarte prost. Era atâta agitație încât nu am reuşit să te studiez ca lumea. Acum e cu totul altceva. Trebuie să fii de acord că o apariție materială este oricând preferabilă vagului şi fantasticului. De altfel era şi nesportiv să te păstrezi în zone transcendente când rivala ta nu o putea face la rândul ei.

ICE: Ai ştiut să dispari foarte frumos.

NONA: Am stat o zi cu mine însămi, undeva, în munți. Trebuia să mă gândesc la toate cele întâmplate. Înțelegi că aici mi-era imposibil. Şi apoi e o tradiție terestră să te reculegi uneori departe de toate automatele.

ICE: Ai venit să-ți expui pretențiile? Să faci apel la întâietate? La dreptul de întâi ocupant?

NONA: Nu.

ICE: Înțeleg. Eşti dispusă să tratezi.

NONA: Nu vei ghici. Am venit să ți-l ofer.

ICE: Poftim?

NONA: Ți-l cedez pe Val. Ia-l, du-te cu el. Sau rămâi aici, mi-e egal.

ICE: Ştii că e greu.

NONA: Desigur, e greu. Dar tu poți aproape orice. Fă asta pentru iubitul tău.

ICE: Nu mă lua peste picior. Sufăr

foarte mult pentru că n-o pot face.

NONA: Te plâng din toată inima.

ICE: Perfido, ai venit să triumfi?

AUGUST: Hm, hm!

NONA: Sunt gata să rămân neutră dacă ai vreun mijloc de a realiza unirea voastră.

ICE: Dar ştii bine că nu există!

NONA: Atunci pleacă imediat! Dispari! Dezagregă-te şi nu ne tulbura! Du-te în lumea ta şi nu face apel la cobai sentimentali de pe Pământ! Eşti rece ca un sloi de gheață, mai rece decât zero absolut. Am înțeles că execuți cu pedanterie un program dinainte stabilit, că nu faci decât teste pentru cine ştie ce disertație savantă. Gata, ți-ai cules materialul documentar, ți-ai făcut experiențele, ajunge, poți pleca să-ți rumegi concluziile docte asupra psihicului bărbaților tereştri. Te plâng însă, pentru că nici în Val, nici într-un alt pământean nu vei găsi toate fațetele acestui tip nemaipomenit, cu care abia o scot la capăt pământenele. (Cu căldură.) Cheia oamenilor noştri o avem noi, numai noi, şi nici un fel de excursii sentimentale nu vă vor face s-o descoperiți! E drept, voi, femeile cosmice, aveți un avantaj la prima mişcare: colosala trenă de mister care vă însoțeşte. Dar totul are un sfârşit şi orice taină o explicație. Chiar dacă ați fi de o sută de ori mai înzestrate, nu puteți corespunde aşteptărilor. Căci misterul vostru e grandios, el promite inimaginabilul şi la înălțimea lui nu vă puteți menține. Noi, pământenele, ducem lipsă de tainic. Din cauza aceasta bărbații cred că ne cunosc de la prima vedere. Şi cum, bieții, nu ne

pot cunoaşte, deseori, nici până la moarte, putem fi veşnic noi în fața lor. Fiecare gest al nostru, nefiind anunțat cu surle de mister, constituie o adevărată surpriză şi un bărbat inteligent are ce descoperi la femeia lui până în ultima zi a existenței sale. Slăbiciunea noastră e tăria noastră. Suntem atât de dezarmate încât nimic nu ne poate învinge!

(August fluieră a pagubă).

ICE (coboară din fotoliu şi este mai om de ştiință decât Nona): Ce-i asta? Magie? Mai există la voi practici mistice? Cum ai ghicit tot ce ascund cu atâta grijă?

NONA: Nu mă face să roşesc. Puțină intuiție, atâta tot. În toate lumile, femeile trebuie să aibă ceva comun. Mă cunosc, aşadar te cunosc.

ICE: Atâta luciditate nu vă împiedică să trăiți?

NONA: Ne place să vedem unde ne calcă pasul. E drept că poezia suferă, că uneori viața îşi pierde romantismul, cel puțin în sensul de până mai ieri. Dar vedem tot mai bine, şi unde nu, folosim ochelarii.

ICE: Cinste pentru cinste. În unsprezece minute m-ai făcut să te stimez. E adevărat, am venit din pasiune nu pentru Val, ci pentru cunoaştere. Omul tău mi-a părut un teren slab, cum s-a şi dovedit, un mediu bun, drept care l-am folosit fără scrupule. Sper că nu se va plânge împotriva mea, doar am făcut-o cât mai agreabil pentru el.

NONA: Val are mult simț al umorului. Mă bucur pentru el... Înțelegi, studiile noastre despre Pământ erau cu totul superficiale, priveau arhitectura şi

structura socială, modul de existenţă şi moravurile. În aceste domenii este fatal să descoperi cele mai mari înrudiri între lumi. Marile surprize se ascund în viaţa interioară, în construcţia intimă a noastră şi a voastră. Cineva trebuia să înceapă. Am fost eu. Tot eu am ales calea cea mai sigură şi, recunosc, cea mai amuzantă.

NONA: Dar opera s-a răzbunat împotriva creatorului ei.

ICE: Mai mult decât ai crede. Mi-am jucat rolul cu atâta convingere încât... m-am îndrăgostit într-adevăr.

NONA: Cum?

ICE: Infernal!

NONA: Ah, nu, dacă e o manevră de ultimă oră, renunţă, te rog! Situaţia e serioasă!

ICE: Pe cuvântul meu, altfel nu ţi-aş fi spus-o. Sunt dezolată.

NONA: Ţine-ţi firea.

ICE: Viaţa mea e distrusă. Departe de Val voi muri.

NONA: Biata de tine, cât eşti de plâns! Cum aş putea să te ajut? M-am pregătit, înainte de a mă întoarce, pentru orice bătălie. Eram hotărâtă să te înfrâng, dar nu să te fac nefericită. Nu mă gândeam că ai să mă înduioşezi.

(Ice, cu un ris colosal, deschide brusc uşa şi-l trage înăuntru pe Val, care, evident, aştepta).

ICE (strigă): Iată, iat-o pe Femeia ta cosmică dând apă la şoareci! Iat-o pe Nona cea cu numele matematic înduioşată cu ajutorul a patru fraze improvizate!

VAL: Ice, cum e cu putinţă!

NONA: Linişteşte-te, Val. Nu lua în

seamă ieşirea ei. Sărmana fată suferă cu adevărat.

ICE: Nici vorbă!

NONA: Presupun că ai auzit totul.

VAL („grav”): Era de datoria mea să ascult la uşă!

NONA: Trebuie să fii de acord că în situația ei a găsit o ieşire foarte demnă. Totuşi, Ice, nu fi sălbatică. Vezi bine că sunt alături de tine. Tu ai să pleci în lumea ta şi timpul o să vindece totul.

ICE: Aha, sunt de prisos.

NONA: Dar de unde! Credeam însă că eşti nerăbdătoare să te întorci.

VAL: Fantastica Lume rece...

ICE: Ah, aici e mult mai amuzant! Apar şi dispar după voie, trec prin pereți, prin foc şi prin ger şi nimic nu mă atinge. Aici dispun de calități neobişnuite. Pe când acasă mi-e cald şi mi-e frig, iar ca să intri pe o uşă trebuie s-o deschizi! Ați calculat vreodată câți ani de viață ne pierdem deschizând şi închizând uşile? În sfârşit, aici sunt Femeia cosmică, în vreme ce acasă nu-s decât o fetişcană luată la refec pentru fiecare prostie.

NONA: Dar bine, Ice, poți rămâne oricât. Vei munci alături de noi, vom descifra împreună misterele care ne apropie şi ne despart.

AUGUST: Nu. Ice trebuie să plece.

VAL: Poftim?

AUGUST: Ice este chemată.

ICE: Cine mă cheamă?

AUGUST: Lumea rece.

ICE: Spune-le că n-am terminat, că am făcut o eroare fundamentală, că iau totul de la început.

AUGUST: Ei te cheamă totuşi.

NONA: Rămâi, Ice.

AUGUST: Dă mâna, Ice. (I-o ia. Are mişcări străine, mecanice).

NONA: Ce înseamnă asta?

ICE: Augustin, dă-mi drumul.

AUGUST: Nu pot. Sunt condus. Cineva de acasă... Vino.

ICE: Înțeleg. Trebuie.

VAL: Nu se poate aşa...

ICE (surâs): Opreşte-mă.

(Val face un gest de neputință).

NONA (îi întinde mâna): Vrei să fim prietene?

ICE: De acolo? (Îi întinde mâna liberă.) Vrăjitoare!

(Augustin o duce de mână spre Camera rece. Val deschide uşa, apăsând un buton).

AUGUST (în prag): Spune: La revedere, Ice.

ICE: La revedere... Ştii, am înțeles: Femeia cosmică eşti tu.

(Uşa se închide. Lumini în Camera rece. Tăcere. Val se apropie de Nona. Sunt încă mişcați).

VAL: Femeia cosmică...

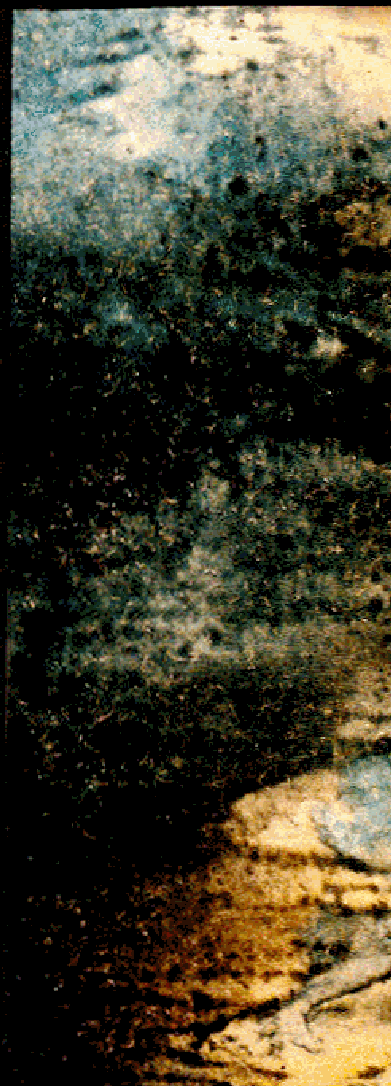
NONA: Nu te grăbi cu complimentele, dragul meu infidel. Urmează o pagină care încă nu s-a scris!

(Nona surâde agresiv. Val mimează disperarea).

Cortina

...Viața modernă ridică la tot pasul probleme, te obligă neîncetat să adopți hotărîri. Modul nostru de existență este deliberarea. Creierul se află într-o veșnică stare trează, ca un zgîrie-nori cu mii de ferestre iluminate zi și noapte. Locatarii lui, indivizii unilaterali care ne formează personalitatea, ingeniosul și scepticul, entuziastul și negativistul, băiețandrul ușor de impresionat și bătrînul robot al experienței țin un consiliu fără sfîrșit...

Îmi place să-mi las vocile să vorbească, le ascult cu interes. În puținele clipe de răgaz le ies în întîmpinare, le caut. Ca să le stîrnesc ajunge să slăbesc chingile disciplinei interioare pînă la a apăsa butonul aparatului din stînga mea...

Lei 3,50

Table of Contents